

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

III

П 12.527

1932-1-4

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч.

50000

17^{III} 12.527

1932-1-4

Curry
Bentley
1932-1-4

50.000.

№ 1-4

(NN° 4)

08

ДОБРИЙ ПАСТИР

РІК II

1932

ЧИСЛО 1

СТАНИСЛАВІВ ПЕРЕМИШЛЬ

Львівська бібліотека
АН УРСР 942
№ ж. 2418 II

„ДОБРИЙ ПАСТИР“

ПРИСВЯЧЕНИЙ ДУШПАСТИРСЬКИМ І ЦЕРКОВНИМ СПРАВАМ

Річна передплата . . 10— зл.

За кордоном враз з пересил

Поодиноке число . . 2-50 зл.

кою 2 ам. дол. на рік

АДРЕСА: Редакція і Адміністрація „Доброго Пастиря“ Станиславів (Stanisławów, ul. Lipowa 11). / Тел. 5-55. / Конто П. Щ. 411.580.

З М І С Т:

	Стор.
о. Т. Галушинський ЧСВВ. Унійні стремління св. Отця	
Пія XI.	1
Діакон Володимир Голинський. Величаве діло Понтифікату	
Пія XI.	9
о. Т. Галушинський ЧСВВ. Апостольські покликання	
в Євангеліях. (Продовження).	18
о. Др. В. Василик. Правдивість католицької Церкви	27
На вибрані теми: Кольпортажа часописів і книжок на услу-	
гах Католицької Акції. — Боротьба о приличність і оби-	
чайність. — Думки теперішнього світського чоловіка	
про вічність пекла о. В. Я.	37
Церковний огляд	50
З нашого церковного і релігійного життя	57
Вісти з католицького світу	62
Нові книжки й видання: <i>Prof. Dr. Władysław Abraham. Zagadnie-</i>	
<i>nie Kodyfikacji Prawa Matzeńskiego</i> (о. Лев Бурнадз). — <i>Eleie Maire.</i>	
<i>Le Christ total. II. L'Eglise</i> (о. А. С.). — <i>Abbe Charles Gimaud. Bébé</i>	
<i>grandit</i> (о. А. С.). — <i>Ks. St. Marchewka. Rozważania o Najświętszym</i>	
<i>Sakramencie podczas miesięcznej adoracji Najświętszego Sakramentu</i>	
<i>(В. Б.) — O. Jan Crasset T. J. Chrześcijanin samotności</i> (о. Ол. Кри-	
<i>жанівський).</i> — <i>Ks. Józef Czarnecki. Ojciec odpusć im...</i> (о. Ол. Криж.)	
<i>Ks. Dr. Stefan Abt. Wypisy do dziejów Kościoła powszechnego</i> (о. Іван	
<i>Панчишин).</i> — <i>Ks. Dr. Ildefons Bobicz. Na niedziele</i> (о. Ол. Криж.) —	
<i>Dr. Walfer Betzendörfer. Glauben und Wissen bei den grossen Den-</i>	
<i>kern des Mittelalters</i> (о. Й. С.) — <i>Dr A. Bolley. Gebetsstimmung und Gebet</i>	
<i>(Б. В.) Kardinal Adolf Betram. Charismen priesterlicher Gesinnung</i>	
<i>und Arbeit</i> (о. Др. Баран). — <i>Prof. Dr. Max Bierbaum. Religion und</i>	
<i>Recht in der Ehe</i> (О. В.) — <i>Cathrein Viktor S. Lust und Freude</i> (Д. Ш.)	
<i>Dekan St. Eink. Semina III. Band: Secus viam</i> (Д. Ш.) — <i>Was soll ich</i>	
<i>predigen?</i> (Д. Ш.) — <i>I. von Venhues. Der Leib und sein Recht</i> (М. К.)	
— <i>Ks. Dr. M. Sieniatycki. Zarys dogmatyki katolickiej</i> (о. Др. В. Ба-	
<i>силик)</i> — <i>X. Dr. Kazimierz Wats. Bóg, Jego istnienie i isłota.</i> (В. Б.)	
<i>X. Dr. Józef Pastuszka. Rola Kościoła w kształtowaniu światopoglądu</i>	
<i>(В. Ч.) — Ks. Dr. Michał Krzywicki a Kościoły Wschodnie</i> (В. Б.)	
<i>Kanonikus F. Astruc. Das Leben eines wahren Christen, eine im-</i>	
<i>merwährende Messe</i> (М. К.) — <i>Jakob Nötges S. J. Nationalsozialismus</i>	
<i>und Katholizismus</i> (о. Лев Бурнадз). — <i>P. Dr. Raphael Rosmann O.</i>	
<i>S. B. Liturgie und Opferseele</i>	68
Книжки і часописи надіслані до Редакції	77

Редагують: о. Др. А. Бойчук і о. Онуфрій Орський.
Виходить за відомостю і дозволом церковної Власти.

Più XI
1922-1932.

о. Т. Галущинський ЧСВВ.

Унійні стремління св. Отця Пія XI

(В десятиліття Його Понтифікату)

Велика ідея зєдинення відлучених східних церков завсіди дуже лежала на серці Апостольської столиці. Та мало коли та ідея наближення до Сходу, св. ідея Унії так була сильна, так актуальна, як за Понтифікату св. Отця Пія XI.

Незєдинені т. н. православні, се діти вирвані з обнять матери св. Церкви; се сини, котрі в добі оманення гордістю покинули батьківський дім та розтративши весь забраний маєток, скитаються мов блудні сини; се піддані Христа Царя, котрі вимовили йому послух і добровільне піддання Найвисшому Пастиреві Христового стада заміняли на позолочені але тяжкі та понижаючі кайдани зависимости від державних властей. Так вони неначе завмерли й заkostenіли. Всю увагу звернули на зовнішню форму, на обряд, котрий став для них ненарушимою святістю, коли рівночасно завмерло духове життя, а правди віри бодай в деяких заключеннях та пояснюваннях підпали протестантському впливови. Все таки в великій части мають вони спільну віру з католицькою Церквою; свячення їх священників з малими виїмками (на Україні самосвяти) важні, бо основані на безпосереднім наслідстві апостолів і тим самим важні також уділювані ними св. Тайни. Помимо того виразні позначи занепаду. Їм недостає тої життєдайної сили, яку має кат. Церква, саме через се, що не остають в єдинстві з Христовим Намісником. На незєдиненім Сході „зовнішня фасада обрядової церковної форми прислонює зморшавілу й по части розвалену будову“¹⁾. Самозрозуміле, що лиш чисто зовнішня злука з Римом, про яку мріяли занадто оптимістично настроєні ідеалісти св. Унії та про яку нераз говорять самі незєдинені, тут не допоможе. І хто знає, чи якраз той мильний погляд не робив безуспішними всі інші зусилля єдности.

Вправді оптимістично настроєні прихильники зєдинення,

¹⁾ Friedrich Ritter v. Lama, Papst Pius XI. (1929) стр. 111.

„Добрий Пастир“

особенно ті з латинського клиру, що гаразд не знають ні Росії, ні її історичної традиції та психіки, думали, що до єдності православних з католиками Церквою вистарчить, коли вони приймуть за правди віри походження св. Духа від Отця і Сина та примат св. Отця, Єпископа Риму, як правного наслідника князя Апостолів, св. Петра. А що робити з вселенськими Соборами, Тридентійським і Ватиканським, коли православні вперто вважають вселенськими соборами, лиш перших шість? Таж годі нині назватися чи бути католиком і не признати за обявлені правди непомилність Папи в річах віри й обичаїв, Непорочне Зачаття Пр. Діви Марії та інші важні правди католи. віри, котрі оба названі собори торжественно опреділили.

Помимо всего Церква ніколи не переставала старатися приєднати тих відлучених своїх дітий. Вона безнастанно накликувала й накликує до єдності, хотяй ті накликування, на жаль, стрічалися досить часто з повною мовчанкою. Як місійна акція загалом так і стремління до єдності змоглися за останніх Папів. Лев XIII кілька разів звертався до східних народів, завзиваючи до повороту на лоно Матери-Церкви і подав умовини, під якими може бути довершена та єдність; Пій X видає ряд декретів, котрі мали влєкшити поворот незєдиненим; Венедикт XV установляє осібну Конгрегацію для Східної Церкви та закладає в Римі Орієнтальний Інститут для студій над історією, літургією та богословією Сходу. Св. Отець Пій XI піднімає дальше ту ідею і надає їй велику актуальність.

Вже в першій альюкуції по виборі, св. Отець висказав такі думки: „Давби Бог, щоб в тих краях чим скорше настали упорядковані відносини, а справедливість та любов заняли приналежне їм місце. Коби ті краї зазнали в короткім часі спокою і ладу й наново оглядали щасливі дні, коли загалом знана була обильність їх богатств, святість та мудрість їх славних мужів. Та доти не побачуть здійснення їх желань, доки не повернуть на лоно Матери-Церкви, бо лиш зєдинення з нею дасть їм розквіт на дорозі цивілізації та в царині братерства“.

Зноваж до Кардинала Таччі, тодішнього Секретаря св. Конгрегації для Східної Церкви так писав Пій XI: „Голосіть і пишіть, що даючи вам благословення, тим самим бажаємо благословити всіх східних християн, не виключаючи й тих, котрі не ввійшли до одного стада, що їх називають холодною і болючою назвою схизматиків. Голосіть, що Ми не виключили їх з Наших молитов і не виключаємо. Якраз з огляду на той розрив, що відлучив їх від Нас і дальше ділить. Ми заховали їм в молитвах особливше місце“.

В Енцикліці „Ecclesiam Dei“ виданій д. 12. XI. 1923 р. з приводу 300-ліття мученичої смерті св. Йосафата, взиває єпископів незєдинених Церков, щоб завернули з манівців, а католиків, щоб влекшили їм поворот. Накликуючи незєдинених так пише св. Отець: „Бажаємо горячо, щоб усі вірні, йдучи слідами св. Йосафата та його наук, старалися по силам співпрацювати з нами. Нехай зрозуміють, що ту єдність можна осягнути не так розправами й аргументами, як приміром та ділами святого життя, передовсім милосердям до братів Славян та інших східних народів.“¹⁾

Та Рим не ділає ніщо скоро. Він не числить на роки, але на десятки й сотки літ також і в питаннях унійних. Він приготавляє Унію тим, що готує сильні кадри апостолів-працівників. Богато емігрантів Росіян та Українців пізнали блисше катол. Церкву; многі стали вже католиками, деякі прийняли св. Тайну священства або вступили до катол. Чинів. Також деякі западні католицькі Чини й Згромадження ідучи за бажанням св. Отця зачинають творити свої східні провінції з прийняттям східного обряду. „Коли чисто східний Василіянський Чин, випускає щораз нові вітки на Закарпаттю, у С. Д. північної Америки, в Ромунії, ще перед війною ОО. Редемптористи зачали організацію своєї провінції схід. обряду. Також ОО. Єзуїти отворили в Альбертині новіціят для своїх членів східного обряду. Сам св. Отець уважав, що до праці на сході найлучше надававсяб Чин св. Венедикта. Тому в серпні 1924 р. віднісся до Ави-Примаса тогож Чина о. Штоцінгера осібним письмом, в котрім вказує синам св. Венедикта на те нове поле праці на сході.“²⁾

Також уніоністичні конгреси у Велеграді на Моравії, котрі мають на меті наблизити католиків з незєдиненими, находять особливше попєртя й увагу Апост. Столиці. Разом за тим іде велика пошана, яку в Римі оказують для сходу. Ще за папи Пія Х потрапили впливові круги перешкодити, щоб у базиліці св. Петра в Римі могло відправитися богослуження в схід. обряді. Та в ювілей тисячліття вселєнського собору в Нікеї сам св. Отець взяв участь в торжественній Службі Божій при співслуженню представників всіх східних обрядів. Тепер католицькі Єпископи східних обрядів мають зовсім рівні привілеї з латинськими єпископами й св. Отець збирає їх довкола себе, показуючи наглядно, що для всіх має рівну батьківську любов та печаливість.

¹⁾ Acta Ap. Sedis Vol. XV (1923) ст. 579.

²⁾ Fried. v. Lama, 'Papst Pius XI (1929) ст. 113.

В січні 1927 р. начеркнув св. Отець такі напрямні уніоністичного руху: „Зєдинення вимагає взаїмного пізнання себе й взаїмної любови. Коли діло зєдинення до тепер досить часто оставало безуспішне, се головню тому, що себе не знали. Є які упередження по обох сторонах, то належить їх усунути. Чейже зовсім неправдоподібні ті закиди й упередження, які наші незєдинені браття стало підносять проти катол. Церкви. Тай католикам нераз недостає розуміння незєдинених; брак їм братньої любови, брак взаїмного пізнання. Не знають кілько дорогого, цінного, правдиво християнського криється в східних Церквах. Ті золотодайні поля, що їх відлучено від матірнього майна, не стратили золота. Східні християнські спільноти тільки ще переходять святощів, що заслугують не лиш на пошану, але й на повну симпатію“.

Тим то католики мають обовязок наблизитися до Сходу, пізнати його історію, догми й літургію. Те наукове й моральне наближення поручає св. Отець в енцикліці: „*Rerum Orientalium*“ з 8 вересня 1928 р. Візвавши архієпископів й єпископів, щоб для поширення науки про схід. Церкви основували при своїх семинарах осібні катедри, так пише під кінець тої енцикліки: „Бог для довершення діла відкуплення людського роду порішив у своїй ласкавости ужити людей. Щож остає мені, як заохочувати Вас та благувати, щоб ви злучилися з Нами не лиш умом і серцем, але також доложили старань і праці, щоб скорше засвітав горячо бажаний день, в котрім привитаємо не лиш кількох Греків, Словян та Ромунів і представників інших східних народів, але всіх ще незєдинених синів. Коли застановляємося над тим, від чого зачати й що робити, щоб за Божою помічю прискіпити ту хвилю, здається Нам, що можемо прирівнати себе до того євангельського господаря, котрого представляє Христос, як він взиває гостей на вечерю, кажучи: „Нехай прийдуть, бо вже все готове“.¹⁾

Розуміється, що найбільше уваги звернула Апостольська Столиця на нещасну Росію та Україну, котрі нидіють, мучаться і невисказано терплять в кістях большевизму. Їх Церква по розвалі царату також розвалилася і тепер розбита, ограблена, поранена, обкрівавлена майже бездушна лежить, як той нещасний, що попав між розбишак на дорозі між Єрихоном а Єрусалимом, як його представляє Божественний Спаситель у причті про милосерного Самарянина²⁾. Чиж не мало заболіти серце Вітця всіх християн, котрий саме заступає тут на землі

¹⁾ Acta Ap. Sedis Vol. XX (1928) ст. 287—288.

²⁾ Лк. X, 25—37.

того милосерного Самарянина? Тому й св. Отець особлившою опікою обгортає той нещасний нарід та їх еміграцію, щоб бодай трохи влекшити їх тяжку й незavidну долю. Ся особливша опіка навіть чисто матеріальна, викликала в деяких неосвідомлених жалі й закиди проти Ап. Столиці. Обнявши Ап. Престіл св. Отець вже застав в большевії дійсне кроваве переслідування християн. З тої то причини в часі конференцій в Дженуї 1922 р. переговорював з представниками російського уряду, щоб тим чином принести католическій Церкві в Росії якусь полекшу, або принаймні правні гарантії. Мимо того не вдалося перепинити рабунку церков та реквізицій літургічних посудин, хотяй Ап. Престіл заявив, що заплатити готівкою за всі ті літургічні ризи й чаші, забирає не лиш в католицьких церквах але й у православних. Також унявся Папа за переслідуваною православною церквою та за її патріархом Тихоном. А наслідок був такий, що якраз зі сторони православних дочекався викидів і невдяки. Закидали, що тим Ап. Столиця признає большевицький Уряд. Совітський уряд всякі релігійні полекші робив зависимі від условини, котру Папа, як Христовий Намісник, ніяк не міг прийняти, а саме, від навязання прихильних дипломатичних взаємин, що булоб рівнозначне з признанням „де юре“ большевицької Росії. І як Апостольська Столиця моглаб признати безбожний уряд, котрого основа се боротьба з усякою релігією, а особливо з католицькою Церквою? Тому літом 1924 р. св. Отець таку висказав заяву: „Що Нас дотичить, ми постановили й дальше помагати голодуючій Росії так в їх батьківщині як і на еміграції. Ніхто чейже не міг подумати, що сею добродійною акцією для добра російського люду, вже тимсамим Ми мали намір оказувати прихильність тому урядови. Від його похвали Ми так далекі, що радше уважали за свій обовязок перестерегти в Господі передовсім державних мужів, щоб вони всі, коли дійсно бажають мира й добробуту народів, практикують святість, зберігають родину та людське достоїнство, не лиш самі держалися здалека, але й своїх підданих зберігали від тої загрожуючої небезпеки, яку спричинює соціалізм та комунізм. Притім одначе не вільно їм занедбувати важного обовязку опіки над поправою положення робітників і покривджених шарів населення“.

Хотячи ділання Ап. Столиці на близькім Сході подати подрібно, требаб перестудіювати цілу місійну акцію Церкви за останніх 10 літ, а се далоби матеріялу до великої на кількасот сторін книжки, що не дасться вмістити в одній статті. Тут зазначимо лиш найважливіші факти.

Серед найтяжших переслідувань катол. Церкви в Росії, Ап. Столиця послуговуючись бувшим Ректором Орієнтального Інституту, Монсіньором Д'Гербіні, поручила висвятити для католицької Росії чотирох єпископів. Перший се монсіньор Неве, французький Асумпціоніст, котрий від 1906 р. з великою пошаною процював в Росії; другий Мон. Малецький, генеральний вікарій з Могилева, третій, Лотиш по народности, Мон. Сльокан, праведний священик, котрий вже довго терпить мучеництво на Соловках, може вже й упокоївся в Бозі, четвертий, російський німець, Монс. Фрізон. Всі вони, здається, тепер або страждають по тюрмах або спочили в Бозі.

Всім відомо, що російська Церква і католицька й давня православна, схована в катакомбах, живе серед найтяжших знущань та гонень, яким рівні хиба гонення перших століть. Та се діється на очах цілого „культурного“ світа, й ліберальні дневники на всіх мовах нотують звірські й нелюдські гонення найневинніших Божих слуг і Церкви з таким цинізмом, якби се були лиш кінові представлення. Ні одна держава не підносить протесту; лиш час від часу зі зболілого серця Отця всіх християн підноситься голос співчуття і апостольської жури про долю церков та людських душ, відкуплених Христовою кровю. І сей голос знаходить відгомін лиш в кругах католицьких, захожуючи їх до молитов та благань; а той світ, що Духа святого не знає і прийняти не може, за котрий і сам Спаситель у найсвятішій хвилі свого життя не хотів молитися¹⁾, той світ хитрої дипломатії, політики й лібералізму на перестороги й зазиви Найвисшого Пастиря Христа на землі, відповідає лиш зимною усмішкою та мовчанням.

Всеж таки Церква свідомо того, що кров мучеників, се найпевніша запорука недалекого розквіту Церкви в тих краях, де головню пливе кров та слези мучеників. Тому й св. Отець Пій XI так дивиться на численні народи Росії. Коли проте 1928 р. у Римі ставили угольний камінь під російську Колегію, призначену на виховання катол. клиру схід. обряду для будучої Росії, зглядно країв і народів, котрі знаходяться на терені теперішньої большевицької Росії, св. Отець вислав на руки вже згаданого бувшого Ректора Орієнтального Інституту, Монс. Д'Гербіні, письмо. Незвичайно характеристичні слова, се ті: „Нам треба так працювати, неначе в короткім часі Росія має стати для Нас отверта... Чого моглиб доказати народи Росії при своїх природних даних для найвисших стремлень душі,

¹⁾ Йо. XIV, 17 і XVII, 9.

колиб були підчинені проводови Наслідника того Апостола, котрому Ісус Христос повірив ціле своє стадо! Лиш в злуці з Петром і його Наслідниками мож найти повну віру й властиве православ'я. Коли будучі апостольські робітники на просторах Росії раз порозуміють ту правду, тоді мож предвидіти добу, коли їх наслідники з північної Азії ідучи на полудне, подадуть руку тамошньому клирови всіх країв, щоб освітити ще полишені поганські народи¹⁾.

Годі не завважити, яку велику перспективу ставить св. Отець будучій католицькій Церкві схід. обряду на просторах нинішньої Росії; не менше, як започаткування поганських місій у нашій обряді на незміримих степах Азії. Се, що нині може бути лиш мрією апостольських священиків та монахів, може здійснитися. Нам, священикам схід. обряду, нині ще замкнене поле місії між поганами, а тут св. Отець показує нам, може й в недалекій будучности, прекрасне поле праці. Та вперед треба в себе зробити те, що головно нашим обов'язком, а саме, ужити всіх засобів, які нам приступні, щоб прискіпити великий день зєдинення відлучених братів, між якими майже половину становлять наші рідні браття по крові й народности, сини тої самої батьківщини, незєдинені Українці.

Для того треба нам піти за голосом Найвисшого Пастиря, св. Отця Пія XI, та горячими благаннями звернутися до Заступниці всіх християн, Пречистої й Непорочної Дівственної Марії.

Се прегарно висказане в останній енцикліці з 25. XII. 1931 р. „*Lux veritatis*“ з приводу 1500-ліття Ефеського Собору. Св. Отець так пише: „За ласкавістю і благословенням Небесної Цариці, одно особливше добродійство благаємо і то превеликого значіння. Нехай та, котру так почитають і люблять незєдинені народи Сходу, не стерпить, щоб вони нещасливі блукали, як все ще блукають віддалені від єдности Церкви й тимсамим від Її Сина, котрого Ми тут на землі заступаємо. Нехай повернуть до спільного всім Отця, котрого думку з найбільшою пошаною прийняли всі Отці Ефеського Собору, та котрого згідним окликом привитали „сторожем віри“. Нехай повернуть до Нас усі, бо маємо для них батьківське серце та радо робимо своїми прегарні слова, котрими св. Кирил усильно наповідав Несторія, кажучи: „Щоб заховати мир між церквами й щоб зв'язь згоди й любови остала ненарушеною між священиками Бога“²⁾.

Ідея св. Унії особливо питома нашої русько-католицькій

¹⁾ Friedr. v. Lama, Op. cit. 117.

²⁾ Acta Ap. Sedis Vol. XXIII (1931) ст. 515.

Церкві. Вправді покищо замкнені для нас двері на велике й прегарне поле тої апостольської праці. Та замкнене воно не з волі св. Церкви, лиш з огляду на теперішні особливі обставини, про котрі говорити тут ні пора ні місце. Треба се вважати за допуст святого й недослідимого Божого провидіння, щоб ми в покорі, молитвою, а ще більше апостольською ревністю приготувалися до того великого святого діла. Бо певно прийде час, коли „Господь жнив“ і нас покличе до апостольської праці на просторах полях зєдинення Церков.

„Діло св. Апост. Петра“ лежить Нам поосібно на серці, бо старається дати Церкві, в місійних округах, тубильчий клир, здібний поширяти Царство Г. Н. І. Христа. Тому бажаємо, щоби се „Діло“ процвітало в кожній Епархії а то і в кожній парохії.

Венедикт XV.

*

Дуже тішимося, що многі Епископи зволили стати доживотним членами „Діла“, а Семинарі та інші Союзи катол. молоді взяли на себе тягар удержання та виховання не одного тубильчого питомця. Пій XI (Енц. Rerum Eccl.)

*

„Діло“ домагається від вірних молитви й добрих діл, щоби небесний Пастир Пастирів між поганським народом покликав много молодців доброї волі і через чесноту і знання вказав на тих, що його ласка вибрала до Божої Служби.

Пій XI. («Vix ad Summi Pontificatus»).

*

Вписання всіх катол. дітей до „Діла Божого Дитяти“ причиниться до їх доброго виховання. Пій X. (7. XII. 1913)

*

Хто лише занятий у виховуванні дітвори, хай подбає, записати їх до заслуженого та спасенного „Діла Божого Дитяти“.

Венедикт XV. (18. VI. 1916).

Діакон Володимир Голинський
гитомець Pontificio Collegio Ruteno

Величаве діло Понтифікату Пія XI.

„Папське Діло Поширення Віри“.

Порівнюючи життя релігійне Українців католиків з життям других катол. народів, наглядно впадає в око, що ми майже цілком відчужені від одного з найважливіших завдань катол. Церкви, себто від всесвітнього апостоляту. Катол. Церква одержала від свого Божественного Основателя велике завдання ширити світло Божої Правди всім народам. Без сього годі собі уявити Христову Церкву. І вона сей обов'язок, від свого основання, завсіди сповняла і сповняє. Всі її вірні, якщо в них життя католицьке правдиво процвітає, все й всюди, різними способами причиняються до того Божого завдання. Особливо тепер за Понтифікату Пія XI., всі народи, наче на випередки, вкладають в се завдання свою пайку і тим зазначають, не словом а ділом, що вони католики цілим серцем та й свідомі того, що вони члени великого царства Христового, що обіймає всі народи і всі часи. Вони дуже чуйні на сей клич Христа, який по всі часи лунає з Петрового Престола: „йдіть в світ і навчайте всі народи“. У нас подібні кличі лишаються без відгону. Мало про се чується серед розмов, ще менше пишеться. Що більше: Коли по війні один з питомців львівського Семинара¹⁾ пішов за тим покликом і ставши місіонарем ступив благословенними слідами Апостолів між поган до Китаю, тоді піднеслися голоси обурення: Пропала людина для нації. Ось яскравий прояв вузького націоналізму, якого не стрінути у інших народів. Але й тепер, в останніх часах, коли в цілій Церкві так дуже зростає місійний рух, як може ніколи передтим, у нас не видно сливе жадного заінтересування. Богато пишеться й полемізується на теми, які дійсно без позитивної вартости, але про се що саме є життям катол. Церкви, про ширення Христового Царства ніщо. Часом збувається сей обов'язок тим, що буцімто ми є покликані повернути Схід, а поганями хай займаються другі народи. Се проста вимівка, яка триває вже 300 літ і може бути актуальна ще других 300 літ. Навернення Сходу не перешкаджає, та цілком не звільняє нас від обов'язку підпомагати місії між поганями. Бо цілком инший стан та инша потреба поган і незєдинених. Погани готові прийняти катол. віру

¹⁾ „Добрий Пастир“ ч. 1. ст. 63.

та не можуть, незєдинені радше горнутья до англїканської Церкви та до протестантів, чим до католицької. Зрештою Німці католики мають своїх протестантів до навернення, але се їм цілком не перешкаджає висилати много місіонарів між поган.

1. „Піднесіть очі ваші і погляньте на ниви що вже білі на жниво“ (Йо. IV. 35)

Коли глянути на людство з боку релігійного, з точки найважливішої, то перед нашими очима являється образ дуже сумний та болючий. Вже дві тисячі літ минає, відколи Г. Н. І. Христос вивів рід людський з темряви неправди й неволі гріха та об'явив Правду й дав Життя, а ще тепер величезна більшість людства складає жертви видуманим ідолам та жиє серед невимовно ганьблячої моралі. А всеж таки всі ті люди мають безсмертну душу, всі вони призначені на горожан Раю, всі вони відкуплені найсвятішою Кров'ю Ісуса на Голгофті.

Під сю пору людство числить около 1.800 мільонів душ. З того приблизно 340 міль. католиків; 160 міль. незєдинених; 220 міль. протестантів; 15 міль. жидів. Відтак слідуєть погани, себто ті, що не знають правдивого Бога, нічого не чули про Христове об'явлення. Всіх поган: 1.069.776.000 (мільярд 69 мільонів 776 тисяч)¹⁾, ось застрашаюче число душ, які чекають світла Божого. А яке їх життя?

Під оглядом релігійним: поклоняються ділам рук своїх. Прим. в Індії почитають понад 5 мільонів ріжних ідолів. Є ще племена, які складають людські жертви. Під оглядом суспільним: невільництво ще тепер в повнім розцвіті; тиранія, або анархія як ось в Китаї; кастовість, як ось в Індіях доходить до сього, що член одної касту уважає члена другої за чисто иншої породи (species), з яким не лише не вільно побратися, або їсти, але навіть заговорити, бо сейчас уважає себе нечистим.

Життя родинне прямо страшне. В декотрих краях (Індії) супруже може бути вже в колісці, а коли муж вмирає, „вдова“ не може другий раз віддатися. Що більше; ціле життя остає в найбільшій погорді, її приписується вина смерти мужа. Ось кілька вимовних цифр. Після перепису людности в Індіях 1911 р. було: 335.000 „вдів“ нище 10 літних; 111.000 нище 5 літних; 13.212 нище одного року. І ся практика зберігана законами. З того вийшло таке, що на 154 міль. жінок в Індіях 26 міль. було „вдів“.

¹⁾ Whitaker „Numero Unico“ з нагоди 300 ліття св. Конгрегації Пропаганди.

Але не ліпше річ мається і між іншими народами. Всюди жінка живе в найбільшій пониженні, без жадної освіти, в найогиднішій неволі та серед бруталного використання. Діти новонароджені цілком не мають тої опіки та заходів що у християн. Там взагалі життя чоловіка недоцінюється. Кинути дитину в ріку, до каналу, покинути ніччю на дорозі на поталу псам, ба навіть кормити... безроги се річ цілком звичайна. В самім Пекіні, в протягу 3 літ вивезено на смітнице 9.712 немовлят¹⁾. І се не лиш не заборонене, але противно, законно дозволене а декуди і приказане. „Moniteur de la Flotte“ 1857 р. писав таке: „Губернатори провінцій Tehe-Li, Kiang-Tou, Chang-Toung та Tehe-Kiang (Китай) не могли найти іншого середника на зменшення приросту людности, як приказати біднішим горожанам, в 24 год. по народженню, діти кидати в ріку. І се переведено в життя“.

Можнаби навести річи ще жахливіші, але рамці сеї розвідки не дозволяють.

Хто не бачить потреби зарадити сьому лихови, яке пливе одиноко з браку правдивої віри? Брак сей творить людину найбільше вбогою. „...Нема більше убогих, більше нагих, нема так слабих, голодних і спрагнених, як ті, що не мають пізнання Бога й його ласки“. (Пій XI. Енци. „*Regum Ecclesiae*“).

Св. Мати Церква все і всюди старалася допомогти тим бідним дітям, що ще поза отарою Христовою. Все і всюди посиляла місіонарів, тих носіїв Христової віри. Однак в теперішніх часах, мабуть як ніколи передтим, виступила та потреба місій. Поганський світ ніколи не був так податливий та сприяючий катол. місіонарам. Ніколи, як тепер не були так „білі ниви на жниво“. Тому й потреби зросли. Зі всіх сторін ідуть до Христового Намісника серце рвучі просьби о поміч.

Ісус Христос з Апостолами не мав так підхожого ґрунту під Євангеліє, як тепер цілий світ. Коли Європа подекуди, наче сей блудний син, що йому за добре в домі батька, норовиться та охолоджується в ній дух релігійний, у поган зазначається повне пробудження в шуканню та тузі за правдивим Богом.

Муринський світ подібно чує потребу скинути важке ярмо поганства. Місіонарі в Америці не в силі заспокоїти потреб тубильців. Часом навертаються цілі оселі та нема їх кому обслужити. Брак місіонарів. Апостол. Вікарій епп. Vogt пише, що багато новонавернених, з далеких сторін, нераз 5—6 днів ідуть, щоби в часі великоднім очистити совість у св. Тайні Пока-

¹⁾ „L'opera della S. Infanzia“ Genova 1922.

яння та многі вертають назад без Сповіді, бо годі дати раду всім при так скромнім числі священників.

Глядячи на ті просьби, один епп. з бельгійського Конга пише до Святішого Вітця такі слова: „Діти просять хліба, а я не маю чим заспокоїти їх бажання Бога: І се мене більше болять ніж всі нещастя, терпіння а навіть смерть“¹⁾.

В Китаю, тім безнастанно кипучім кітлі крови, можна завважити подвійний рух. Висша образована, богата кляса людей поволи звертається до Церкви; нарід бідний, винищений війнами, голодами, розбитий мов ті вівці без пастиря, линує до наших місіонарів, які zarazом заспокоюють і тіло і душу своєю геройською любовію.

Японія, по 250 літнім переслідуванню Церкви, оголосила едикт толеранції, а по страшнім трусі 1923 р. цілком прихильно відноситься до катол. місіонарів.

А хто в силі виказати потреби поган розсіяних ген по широких степах Австралії, або розкинутих по безчисленних островах канібалів та людодів? Се година місій.

Святий обовязок Церкви зарадити тим потребам. І Вона, по своїм силам, все його сповняла й сповняє. Однак до сього конечною є співпраця всіх вірних, бо потреби такі величезні, „що колиби навіть можна було зробити т. зв. мобілізацію всіх вірних до голошення Євангелія на землях поганських, не булоби за багато“. (Пій XI).

2. Участь вірних в місіях

Очевидно, що не кождий може стати місіонарем та йти між поган. Се річ покликаних та Ісусом Христом вибраних одиниць. Се діло священників-місіонарів, монахів (-хинь), які посвячують ціле своє життя на се. Одначе кождий вірний може посередно співпрацювати з місіонарями та помагати їм в їх святім ділі. А на посередну співпрацю може здобутися кождий віруючий, деби він не був і в кождому стані. Памятаймо, що найбільше болять місіонаря, коли він бачить себе опущеним, позбавленим засобів свого так взнеслого апостольства, підчас коли сей, що сіє лож, густо-часто всіми способами піддержуваний.

Яким способом вірні можуть помагати місіям?

Є два можливі способи: Молитва та милостині в грошах.

Молитва. Надармо всяка праця, всякий труд там, де нема Божого благословення. Без Мене ніщо не можете зробити, сказав

¹⁾ „Місійний День“ 1931 р.

Г. Ісус своїм апостолам. Де як де, але в ділі Божого царства ті слова можна взяти в стислім значінню. Для прославлення Христового Імени по всій землі, засіб над засобами, умовина конечна і не заступима, вимагана від всіх без різниці, се молитва.

Не всі в спроможі покинути Батьківщину, щоби іти між поган, не всі може є в силі фінансово причинитися до сього діла, не всі зможуть робити пропаганду в користь місій, але всі можуть і повинні молитися.

Молитися треба о дві річи: 1. „Моліть отже Господина жнива, щоби вислав робітників на своє жниво“ (Мт. IX. 38). Треба просити, щоби Бог покликав до свого діла святих та ревних місіонарів. Ласкою обдарені місіонарі доказують чудес в навертанню. Вистарчить згадати св. Франціска Ксаверія або Кард. Масая, які сотки тисячів, а навіть мільйони поган навернули до правдивого Бога. 2. Треба молитися о ласку навернення для поган. Ісус Христос виразно сказав: „Ніхто не може прийти до мене, коли Отець, що післав мене не притягне його...“ (Йо. VI. 44). Віра се ласка Божа, се дар, який Він уділяє по своїм найсвятішим уподобанню. О сей дар треба просити. А може просити лише сей, що вже ту ласку сам посідає.

Милостиня. Місійна праця, як давніше так і тепер вимагає величезного вкладу гроша. На що? Передовсім не на якесь купчення душами. Сього рода методи, якими послужуються різні сектанти та єретики, є катол. місіям чужі. Апостоли Христові здобули світ не грішми, але Правдою й Любовю. Жертви потрібні: а) на виховання, перевіз та удержання місіонарів. Там нема ерекціональних дібр, ані державних пенсій. б) На удержання різних шкіл, шпиталів, заведень для прокажених, сиротинців, домів для старців, аптик тощо. в) На будову та удержання церков.

Все те робиться коштом складаних жертв, яких, хоча числиться на десятки і сотки мільйонів, все й все замало. Хтож складається на се? — Давніше, перед французькою революцією, коли віра була жива у всіх, коли багаті вельможі здебільша були вірними синами Церкви, тоді вони, нераз великими сумами заспокоювали всі браки. Відтак віра у них зниділа, жертви перестали. Тоді весь тягар упав радше на вірних бідних, які нераз з посліднього виділювали пайку на місії. Розуміється жива віра й тут жерелом жертв. Тепер обовязок сей тяжить на всіх католиках без винятку і ніхто не може від того відтягатися.

3. Товариства допомоги місіям

Щоби вище згадану допомогову акцію повести належним способом, повстали в катол. Церкві деякі організації вірних в запілля, котрих ціллю є змобілізувати всіх до активної та успішної заповоги місіонарям. Таких товариств є три. Всі вони є органами св. Конгрегації Поширення Віри в Римі; мають свої окремі статути, привілеї та завдання. Хоча всі три мають ту саму загальну ціль: поміч місіям, всеж таки відповідно до поосібних потреб вони ріжняються.

Про кожде з них слід бодай вкортці згадати.

А. Папське Діло Поширення Віри (Pontificium Opus a Propagatione Fidei)

Папа Венедикт XV так писав: „Бажаємо, щоби в поосібний спосіб всі католики щедро підпомагали товариства спеціально основані на поміч місіям, а на першому місці „Діло Поширення Віри“ (Енц. „Maximum Illud“).

Се товариство повстало в Франції. Основателькою була небогата ліонська дівчина Павліна Жаріко (Jaricot). Апостол. Столиця від початку прихильно віднеслася до сього стоваришення та много разів як найгорячіше поручала всім вірним, наділюючи при тім численними відпустами та ріжними привілеями. В 1922 р. Святіший Отець Пій XI осібним „моту пропріо“ „Romanorum Pontificum“ велів се товариство переорганізувати та перенести на сталий осідок до Риму; підніс його до гідности органу Апост. Столиці та затвердив статут.

Ціль і організація Товариства:¹⁾ „Папське Діло Поширення Віри... се стоваришення всіх вірних, кожного народу, зединених, щоб не лише молитвами до Бога підпомагати голошення Євангелія, але також допомагати милостинями працю місіонарів і передавати місіям жертвовані вірними гроші.“ (Статут §. 1).

„Членами Товариства можуть бути вірні всіх країв, від 12 літ почавши. Обовязком членів є: а) щодня відмовляти 1 „Отче наш“, 1 „Богородице“ та молитовцю „Св. Франціску Ксаверій молися за нами“ (Св. Фр. Ксаверій небесний покровитель місій), б) Зложити на рік одноразово, або частинно найменше 1.30 злп. А хто одноразово жертвує 100 злп. стає доживотним членом“ (§. 4) та одержує гарну пропамятну дипльому з Риму. Монахи (ні), що звязані обітом убожества, можуть стати чле-

¹⁾ De Pontificio opere a Propagatione Fidei — Natura, Administratio, Documenta. — Roma.

нами і користати з привілеїв під услів'ям, що крім молитов кожного (ї) з осібна, дїм їх жертвує якусь милостиню в грошах (жертва не є означена). Цілком убогі можуть бути членами при скупенькій, навіть однорічній жертві в грошах.

Товариством заряджує Найвища Рада в Римі при Св. Конгр. Пошир. Віри. У поодиноких народів є національна Рада, якій підлягають Ради єпархіяльні, а тим підчинені „Парохіяльні Комітети“ (§§. 7. 8.)

Привілеї та відпусти, якими обдарене се стоварищення є так обильні, як жадного иншого в Католическій Церкві. Вичислювати їх не тут місце. Згадаю лише про загальний привілей всіх членів: Повний відпуст, а) в день впису; б) у всі свята Господські, Богородичні, Апостолів, св. Йосифа, св. Івана Хрестителя, св. Архангела Михаїла і т. д. а надто в 3 дні кожного місяця після вибору; в) в годині смерті, якщо висповідані приймуть св. Причастя а колиби не були в силі сього вчинити то бодай коли сокрушеним серцем вимовлять св. Імя Ісус. Слід згадати, що священники заняті в тім ділі наділені великими та виїмковими привілеями.

**Б) „Діло Божого Дитяти“
(Opus a Sancta Infatia)**

Коли „Діло Пошир. Віри“ має загальну ціль, підмогу місій, то се друге товариство „Діло Божого Дитяти“, підпорядковане вправді тамтому, та різниться від нього ізза свого поосібного та точно опреділеного завдання і також ізза своїх членів. Як вже передтим згадано, діти поган знаходяться в особливій потребі. Як великою мусить бути ся потреба, можна вносити з того, що там життя дитини беззартісне. Там лучається таке, що убогі люди ізза браку поживи для безрог, які є жерелом зарібку, новонароджене дитя кидають безрогам, а мати своїми грудьми кормить поросята. Жахливе, але стверджене місіонерами в многих случаях¹⁾. Таке лучається на Новій Гвінеї. Місіонар о. Reiner твердить, що мешканці Rook (Melanesia) „убивають $\frac{2}{3}$ своїх дітей; сама мати, топлячи дитину, відбирає йому життя, яке щойно йому дала“.

Щоби прийти з поміччю тим нещасним дітям, повстало, рівнож у Франції, спеціальне товариство Божого Дитяти. Його заснував єпископ С. А. Forbin Janson в р. 1842. І се товариство 1922 р. переорганізовано та перенесено до Риму. Апост. Столиця зробила його своїм органом.

¹⁾ Гл. „Numero Unico“.

Члени се в першій мірі самі діти до 12 літ, (можуть бути також дорослі). Обовязком членів є: а) молитва: що дня 1 „Богородице“ та молитовця „Пресвята Діво Маріє і св. Йосифе молисься за нас та за бідні поганські діти“. б) Жертви: однорічно бодай 0'30 злп. І се стоваришення обдарене многими відпустами.

Нема потреби вказувати на взнеслість та шляхотність сього „Діла“. Діти стають на поміч дітям, діти моляться за дітей. Любов і невинність, се що найцінніше на світі, вносять руки з благанням до Бога і просять о милосердя для тільки невинних. Ось молитва, яка не може бути невислухана. Притім се товариство має виховуюче значіння. Дитина вчиться вже замолоду любови ближнього, жертвенности в користь потребуючих; вчиться цінити се велике добродійство, яким являється правдива віра та приналежність до св. Матери Церкви.

В) Діло св. Апостола Петра для виховання місцевого клиру
(Opus a Sancto Petro Apostolo ad Cleri indigenae institutionem)

Одною з найбільше пекучих але недоцінюваних належно потреб се безсумніву місцевий, автохтонний клир. Сміло можна сказати, що колиби ся потреба була усунена, місійне питання булоби дуже близьке розвязки. Від тубильчого клиру залежить будуччина місії. Се часто висказували послідні Папи.

Причина сього подвійна: а) місіонарів чужинців є рішучо замало, а числити на побільшення їх числа не може бути надії. б) Чужий місіонар, мимо найщирішої волі, ніколи не є так діяльний та, що так скажу, продуктивний, як священник місцевого походження. „На тубильчий клир покладаємо найкращі надії... Бож тубильчий священник спільного походження, вдачі, вироблення духа та способу думання, легко може переляти віру в їх серця, бо більше чим хтонебудь другий, знає способи, як переконати своїх, і лучається таке, що він дуже легко дійде там, де чужому священникови годі було стати стопою“¹⁾.

Чужий священник натрапляє на величезні труднощі з мовою та підсонням. Годі забути, що всі погани відносяться до чужинців, коли не ворожо то недовірливо. В часі ріжних заворушень суспільних в першій мірі падають жертвою чужинці, а між ними і місіонарі. А що буде коли в них з часом пробудиться національна свідомість? Чи дозволять чужинцям ступити на їх землю?

Від тих всіх перепон та перешкод вільний тубилець. Томуто „...конечним є достарчити місійним округам таке число

¹⁾ Венедикт XV. Енци. „Maximum illud“.

тубильчих священників, щоби самі були в силі так поширяти даліше границі християнства, як рівнож управляти спільнотою вірних власного народу“¹⁾.

Щоби сьому зарадити, основано 1889 р. знова в Франції²⁾ осібне товариство, „Діло св. Апостола Петра“. Оснувала його одна вдовиця St. Bigard. Зразу товариство розвинуло свою діяльність лише на Японію, відтак перейшло й на другі краї. Тепер товариство приміщене в Римі, а по піднесенню його до гідности органу Апост. Столиці, дуже поширилося. Папа Пій XI, в „моту пропріо“ з дня 24. VI. 1929, надав йому дефінітивний статут. Членами сього стоваришення можуть бути всі вірні. Надто членами можуть бути особи моральні: товариства, інституції і т. д. — Обовязки. Молитва: щодня „Отче наш“, „Богородице“, „Слава й Нині“ та отсі молитовці: „Царице Апостолів молися за нас“. „Св. Петре, верховниче Апостолів молися за нас та за місцеві духовні Семинарі“. Милостиня: Члени звичайні — 0.50 злп. річно. Члени доживотні 25 злп. (з правом на дипльому). Член Добродій адоптує одного питомця тубильця за 900 злп. (які може зложити або одноразово або радами через 6 літ по 150 злп.). Добродій дістає гарну дипльому та світлину адоптованого. Всі члени користають з многих відпустів а священники ще й з ріжних привілеїв. При тім є та свідомість, що другі при нашій підмозі працюють на просторій ниві Господа, що за нашою, хоч скромною підмогою заповняються житниці Отця Небесного, що многі душі, які ізза нашої милостині йдуть до Раю та молять Дателя всього блага о ласки для нас, наших дорогих... а колись стануть дорогоцінним нашим дідемом в будучім життю. Та свідомість для многих се жерело правдивої небесної радости.

Організація сього Товариства подібна до попередних. Отже кружки парохіяльні, відтак дієцезальні і т. д. Злука зі св. Конгрегацією Поширення Віри належить до Рад Церковних Провінцій, а де нема такої, робить се Епархіяльна Рада, ніколи парохія, або приватна особа — хіба неофіційально через знакому особу в Римі.

Отсим хотів я, бодай загально, запізнати читачів „Доброго Пастиря“ з великим і все актуальним місійним питанням, щоби з хвилию оснування згаданих Товариств компетентними властями, ся справа не була для нас зовсім чужа.

¹⁾ Пій XI. Енци. „Rerum Ecclesiae“.

²⁾ У нас знана Франція, як батьківщина Вольтера, Золі т. и. под., словом Франція поганська. Але є друга Франція — католицька й та в многих случаях гідна наслідування.

Апостольські покликання в Євангеліях

II. Чудесна ловля риб і друге остаточне покликання перших учеників.

Лк. V, 1-11; Мт. IV, 18-22; Мк. I, 16-20.

1. Зіставлення євангельських оповідань та їх взаїмне відношення.

Лк. V, 1-11

І сталося, коли на-
рід тиснувся до ньо-
го, послухати Бо-
жого слова, а він
стояв при озері Ге-
незаретським; і по-
бачив два човна, що
стояли край озера,
а рибаки вийшли
з них і промивали
сіти. І увійшов в о-
дин човен, котрий
був Симонів і про-
сив його, щоб від-
чалив трохи від зе-
млі; і сівши навчав
нарід з човна. Ко-
лиж перестав гово-
рити, сказав до Си-
мона: Відплинь на
глибину і закиньте
ваші сіти на ловлю.
А Симону у відповідь
сказав йому: Учите-
лю цілу ніч труди-
лися ми і нічого не
зловили, та на Твоє

Мт. IV, 18-22

А коли Ісус ходив
над Галилейським
морем, побачив
двох братів Сімона,
називаного Петром
і Андрея, його бра-
та, як закидали сіти
в море, бо були ри-
баками. І каже їм:
Ідіть в слід за мною,
а зроблю вас ри-
баками людей. Вони
зараз оставили сіти
і пішли за ним. І
відійшовши звідти,
побачив інших двох
братів, Якова Зеве-
деєвого і Йоана йо-
го брата, в човні
зі Зеведеєм, їх бать-
ком, як направляли
свої сіти і покли-
кав їх. А вони за-
раз оставили човно
і батька і пішли за
ним.

Мк. I, 16-20

І переходячи над
Галилейським мо-
рем, побачив Сімо-
на і Андрея, Симо-
нового брата, як
закидали сіти в мо-
ре, бо були риба-
ками. І сказав їм
Ісус: Ідіть за мною
і зроблю, що будете
рибаками людей. І
зараз покинувши
свої сіти, пішли за
ним. А відійшовши
трохи далше, по-
бачив Якова Зе-
ведєєвого і Йоана,
його брата; а вони
в човні направляли
сіти. І зараз покли-
кав їх і оставивши
свого батька Зеве-
дея у човні з на-
ємниками, пішли за
ним.

слово закину сіти. І зробили се, зловили велике множество риб; і проривалася їх сіть. І дали знак товаришам, що були в дру-
гій човні, щоб прийшли помочи їм. І прийшли і наповнили оба
човна так, що майже потапали. Коли се побачив Симон Петро

припав до колін Ісуса й сказав: Іди від мене, бо я грішний чоловік, Господи! Страх бо обняв його і всіх, що були товаришами Симона. І сказав до Симона Ісус: Не бійся, від тепер будеш ловити людей. І витягнувши оба човни на землю, оставили все і пішли за ним.

В попереднім уступі (Йо. I, 37-42) євангелист представив першу стрічу Спасителя з шістьма Галилейцями. Тоді вони зрозуміли й увірили, що Ісус се дійсно Месія і йдучи за голо-сом ласки, рішилися остати його учениками. І від того часу бачимо їх при боці Спасителя на всіх його дорогах: в Кані Галилейській, де були свідками першого чуда Христа, бо як каже Йоан: „Сей початок чудес зділав Ісус в Кані Галилейській і явив свою славу; і увірили в нього його ученики“ (II, 11); в Єрусалимі на свято пасхи, коли то Христос вигнав перекупнів з храму й разом з Ісусом повернули через Самарію до Галилеї. Та не знали вони ще тоді, як далекосяглі будуть вимоги Ісуса до його учеників; не знали, що Христос зажадає повного виречення й відірвання від земських справ та занять, не виключаючи родинних зносин. Коли по першій стрічі рішилися стати учениками Месії то не в іншій відношенню, лиш в такім, у яким бачили вони у тодішних рабів як Гілель і Шамаї, в яким стояли вони до попереднього свого учителя Йоана Предтечі. Тому вони час до часу товаришили Ісусови, вслухувалися в його науку, взорувалися на його життя, та знова вертали до своїх родин, до своїх рибачьких занять. Для того першу стрічу з Ісусом й перше покликання треба вважати часом приготування, по котрім мало слідувати остаточне рішення, „оставити все“ й піти за покликом Месії, з покиненням всіх занять та всяких земських й навіть родинних звязків. Се друге остаточне покликання та повне рішення перших учеників наступило в Галилеї над Генезаретським озером з нагоди чудесної ловлі риб¹⁾.

Егзегетично досить важне насувається питання, чи оповідання Луки (V, 1-11), де саме говориться про чудесну ловлю риб, котра кінчиться остаточним рішенням Симона, Йоана й Я-

¹⁾ Sie (Перші ученики) freuen sich, ihn (Icyca) zu begleiten... Aber sie gehören ihm nicht an, ihre Nachfolge ist noch immer eine freie, weil sie noch immer keine förmliche Verpflichtung eingegangen, darum auch keine ganze, weil sie ihre anderen Bande nicht gelöst haben. Sie haben noch immer nicht „alles verlassen“, um in den Dienst, in die Nachfolge des Messias ausschliesslich übertreten, und daher beispielweise die Tatsache, das Simon Petrus vom Fischfange heimkehrt, die Netze reinigt, während am Gestade Jesus inmitten des drängenden Volkes steht. Die Sorge für das Haus, für Weib und Kind mag den Fischer noch wiederholt auf den See hinaustreiben... Anders, inniger, alles andere ausschliessend, erscheint dieses Jüngerverhältniss von dem Anblicke an, da die förmliche Berufung erfolgt...“ J. Grimm, Leben Jesu¹ I, ст. 592-593.

кова піти за Ісусом, є тотожне з аналогічними оповіданнями у Матея (IV, 18-22) і Марка (I, 16-20).

Будь що будь різниці між оповіданнями Матея і Марка досить значні. Мт. і Мк. нічого не згадують про навчання Ісусом великої товпи народа, а лиш згадують, що „Ісус ходив над Галилейським морем“. Також ні одним словом не згадують про чудесну ловлю риб. Надто Мт. і Мк. осібно говорить про покликання Андрея і Симона і відтак про покликання Йоана й Якова. У Луки знова крім оповідання про навчання великої товпи народа з Симонового човна й чудесної ловлі риб, згадується лиш про трьох учеників: Симона, Йоана й Якова, котрі по чудесній ловлі риб „покинули все і пішли за Ісусом“.

Та не видається правдоподібне, щоб ті самі ученики два рази на зазив Спасителя „покидали все“ й ішли за ним, бо так у Мт. і Мк. як і у Лк. підноситься саме ту обставину, що вони оставили все, навіть батька й пішли за Ісусом. Також неможливе, щоб вимінені ученики раз рішившись піти за Спасителем з виреченням всего земського, спроневірилися своєму покликанню та щойно на поновний зазив Ісуса остаточно пішли за ним.

Тому всі майже новіші еґзегети й багато давніших склонювалися й приймають, що всі три синоптики подають ту саму подію. Мнімі противенства пояснюють так: По чудесній ловлі риб, ще будучи в човні, Христос заповів Петрови, що буде ловцем людей. Се було наразі лиш передсказання, а не покликання. Відтак проходжуючись над берегом і переходячи попри Петра й Андрея саме тоді, коли вони закидали сіти в море, завізвав їх і вони сейчас пішли за ним. Потім приступив Христос до Якова і Йоана, синів Зеведея, коли сиділи в човні зі своїм отцем та наємниками й направляли сіти. І їх завізвав Христос і вони пішли за Ним, полишаючи в човні свого батька з наємниками. Так отже Мт. і Мк. виразно оповідають про покликання, а промовчують чудо, котре попередило й приготувало се покликання; Лк. знова широко говорить про саме чудо ловлі риб, а про покликання виразно не говорить, лиш згадує його здійснення. З того виходить, що хочаби згармонізувати всі три тексти, требаб оповідання Мт. і Мк. умістити між 10 а 11 стихом тексту Луки¹⁾.

¹⁾ Cf. Dr. Fr. X. Pölzl u. Dr. T. Innitzer, Kommentar zum Evangel. d. h. Matthäus³ ст. 81... — P. Dausch, Die drei älteren Evangelien³ ст. 102... — J. Schuster u. Holzammer, Handbuch d. bib. Geschichte⁸ II, ст. 185-186.

Jo. Knabenbauer у коментарі до Луки так каже: „In navi Jesus dicit Petro: eris homines capiens, quae est praedictio, nondum vocalio Petri. Cum autem ad litus pervenisset, tunc dixit Petro et Andreae: Venite post me, faciam vos piscatores hominum. Na-

2. При Генезаретським озері.

Се остаточне покликання двох пар братів до повного вичернення і наслідування Спасителя довершилося над берегом Генезаретського озера, котре також називано Тиверіятським або Галилейським. Се правдиво євангельське озеро. Ісус не лиш вибрав собі Капернаум, одно з більших міст, положених над тим озером, на місце сталого перебування в часі публичної своєї діяльності так, що євангелисти просто називають Капернаум „городом Спасителя“; але береги й плесо того озера були місцем частих наук та проповідей Ісуса й ще частішим свідком його великих діл і чудес¹⁾.

Колись околиці над тим мініатюрним морем належали до найбагатших і найгарніших у цілій Палестині. Ось як описує ту полосу обіцяної землі жидівський історик Йосиф Флявій: Над берегом Генезаретського озера тягнеться смуга землі тоїж назви, дивно великої урожайности й краси. Земля там так плодюча, що можна плекати всякого рода ростины, що й дійсно роблять люде. Надто панує там дуже умірковане підсоння, котре неначе обраховане на всякого рода ростинні продукти. Тут цвітуть волоскі оріхи, котрі, як відомо, люблять зимніше підсоння, попри них зелениться пальма, котра доходить лиш у найгорячіших околицях. В її товаристві бачимо фігові дерева й оливні, котрі знова удаються лиш у теплих краях. Словом, ту полосу можна назвати шляхотним змаганням природи, котра все робить, щоб на тій самій землі злучити всі противенства. Тут гарний спір всіх перемін року, з яких кожда хоче для себе забезпечити землю. Не лиш дозволяє тут земля рости ріжноманітним дере-

vigio egressus pervenit Jesus per oram maris ad stationem, ubi filii Zebedaei naviculam suam collocarunt post piscationem illam miraculosam. Quos invenit occupatos in retibus resarciendis et lavandis, cui operi ante piscationem manus admove coeperunt et quod nunc auxilio aliis praestito absolvebant. Hos quoque vocavit Jesus ad sui sequellam. Unde omnes quatuor subductis ad terram navibus et vocatione a Christo accepta seculi sunt eum“. (Com. in Ev. Luc.³ ст. 102). Так само I. Knabenbauer, Com. in Ev. Mat.¹, ст. 171. L. Fonck, Die Wunder, des Herrn I. (Innsbruck 1907). P. M. J. Lagrange, Évangile selon S. Luc.³ ст. 160 162. Primo Vannutelli, Gli Evangelii in Sinopsi (Torino-Roma) 1931. ст. 73-74.

Противно, думка св. ОО. та давніших ерзетерів у тім предметі неясна. Св. Августин раз склонюється до погляду, що всі три євангелисти оповідають одну й ту саму подію (De consensu Evang. 2, 37-Migne, P. Lat. XXXIV, 1094-1097); то знова подає як відрубні від себе події (De Consensu Ev. 2 41). Протестантські ерзетери переважно розрізняють тут дві окремі події (Cf. P. Dausch op. cit. p. 431).

¹⁾ Опис Генезаретського озера: Jos. Flavius, Bell. Judaicum III, 10, 7 п. 506 Plinius, H. W. V, 15. 71.

Robinson, Palästina, III, 573.

Tristram, The Land of Israel.

G. A. Smith, Hist. Geogr. of the Holy Land ст. 443.

D. Zanecchia, La Palestine d'aujourd'hui 1899. II. 644.

B. Meisermann, Terre Sainte, 1907, p. 413...

Häfeli, Ein Jahr im Heiligen Land ст. 190..

вам, але родить найшляхотніші овочі. Виноград і смокви подає мешканцям без перерви повних десяти місяців, прочі овочі на перемену, а деякі цілий рік. Легкий свіжий воздух підсичує багаті жерела; вони наводнюють землю, а люди називають їх Капернаумом“... Так Йосиф Флявій¹⁾).

Не дивно, що за часів Ісуса Христа береги Генезаретського озера покриті були великими й меншими містами та віллями багатих людей. Пліній в своїх письмах виражується, що Генезаретське озеро окружене було гарними містами, з котрих вичисляє чотири, знані Римлянам: Юліас, Іппос, Таріхея і Тиверіяда. З євангелія знова знаємо: Капернаум, Ветсаїда, Хорозаїн, Магдаля, Гераса, Гамалія, Бетамон, Арабелля і пр... Нинішній вид берегів озера навіть неподібний до поданих тут описів. Всюди запустіння. Крім дуже запущеного міста Тиверіяди, полишилося лиш кілька нужденних рибацьких осель. Коли звиджувати ті околиці, мимо волі приходять на память грізні слова Спасителя: „Горе Тобі Хоразине, горе тобі Ветсаїдо... І ти Капернауме, що аж до неба піднявся, аж у пекло провалишся! (Лк. X, 13, 15).

З огляду на висказ євангелія Луки, (IV, 44) місцем, де Христос наближився до берега озера, могла бути лиш західна часть недалеко Ветсаїди, де Симон — Петро і Зеведеєві сини звичайно управляли риболовлю²⁾).

3. Христос проповідає з човна Симона Петра.

Науки Спасителя викликували звичайно велике заінтересування й одушевлення народа. Вже по першій виступі Ісуса на празник пасхи в Єрусалимі Нікодим заявив: „Раві знаємо, що Ти від Бога прийшов учителем“ (Йо III, 2). А по нагорній бесіді „дивувався нарід його науці; бо навчав як той, що має власть, а не як книжники“ (Мт. VII, 29). Навіть сторожа святині, післана Сангедрином увязнити Ісуса, мусіла заявити: „Ніколи так не говорив чоловік, як сей чоловік“ (Йо VII, 46). Тому не вистарчали синагоги, але нарід ішов за Ісусом на свободні місця або, як тут бачимо, над берег озера.

Було ще рано, як Ісус вийшов з Капернауму й подався попри беріг Генезаретського озера дорогою, котра веде до Магдаля і Тиверіяди. З євангельського оповідання видно, що Христос мав намір остаточно покликати своїх учеників до

¹⁾ Bellum Judaicum, III. 10. 8. п. 516-519.

²⁾ Про риболовлю на Генезаретським озері гляди: Fr. Dunkel, Die Fischerei am See Genesareth u. das Neue Testament в „Biblica“ 1924, 375-390.

повного послідування за ним. Ідучи задержався саме там, де чотирох його учеників зайнятих було чищенням та направленням рибарських сітей. Вправді євангелист Лука не згадує виразно про Андрея, та його там прихвильність заручають нам Мт. і Мк. Направа й чищення рибарських сітей була конечна по цілонічній, ще до того безуспішній ловлі. При ловлі риб сіти тягнуть за собою мушлі, каміння, причім очка продираються та багато намулу остає на сітях.

Як лиш показався Христос, зі всіх сторін „нарід тиснувся до Нього, послухати Божого слова“ (Лк. V, 1). Ісус рішив заспокоїти бажання народу. Щоб одначе міг лекше й без перепони проповідати, „попросив Симона, щоб відчалив троха від берега“. З того слідує, що Симон полишився в човні й правдоподібно його брат Андрей. Оба вони радо перевели свою працю, щоб лиш послухати слів Месії. Як довго проповідав тоді Христос, та що було предметом Його науки, євангелист не згадує.

Тим, що Христос увійшов і проповідав не з іншого човна, лиш з Симонового, безсумніву бажав таїственно зазначити будучий уряд Петра в Церкві. Човен, з якого Христос проповідає, а керму в нім держить Петро, се прообраз Церкви, котрої найвисшим пастирем на землі мав бути Петро. Та як було за часів Христа, так тепер і по віки. Лиш з того корабля Христос голосить і буде голосити людям обявлену Божу правду. На океані світа й віків пливе сей корабель, котрим сильною рукою кермує Петро й з того корабля ніколи не уступить правда¹⁾.

4. „Відплинь на глибину“ ... (Лк V, 4).

По скінченій науці Христос бажав винагородити своїм рибакам утрачений час, нагородити, як лиш Бог знає і може нагородити. Не лиш дав їм чудесну й богату ловлю риб, але zarazом скріпив їх віру й любов так, що змогли рішитися, піти за ним, щоб приготувлятися до уряду, котрого прообразом була якраз ся чудесна ловля. Се завізвання Спасителя відплисти на глибину було zarazом певного рода досвідченням для Петра й Андрея. Ось вони ловили цілу ніч й надармо, а тут каже їм Христос в найменше відповідний час, бо було се коло полудня і на найменше відповідне місце, бо на глибину, плисти й закидати сіти. Св. Петро зазначає дуже скромно, що нема надії на успіх у ловлі, тому каже: „Учителю цілу ніч труди-

¹⁾ Karl Haggenev S. J. Auf des Herrn Pfaden I. стр. 178.

лися ми і нічого не зловили,“ — але зараз додає — „та на твоє слово закину сіти“ (Лк V, 5). І дійсно не завела їх надія. Сіти не могли обняти множества зловлених риб. Мусіли до помочи покликати других рибаків, щоб допомогли витягнути сіти, переповнені рибами. Видко, далеко віддалені вже були від берега, коли лиш знаками могли порозуміватися. Скоро приплили Яків і Йоан й витягнули таке множество риб, що човни „майже потапали“ (Лк тамже).

„Виплинь на глибину...“ — Прегарно примінює той висказ Спасителя до душпастирського й місійного життя о. Антін Гуондер Т. І. Він каже:

„Чи чуєш се душпастирю? — „Виплинь на глибину“! — Не оставай на вигіднім березі, виплить далше, де в глибині чекає тебе богата ловля. Не вдоволяйся буденним домашнім заняттям, не вдоволяйся тим, що само до тебе наближається до берега. — Виплинь далше, вийди з вузької захристії в життя, до хат, на вулицю, до людських мас. Чиж твоє призначення, не призначення рибак? Пощо у тебе човен, керма й вітрило? Що се за рибак, котрий боїться повного моря, котрий лякається сильнішого подуву вітру, хитань човна на розбурханих філях, — сеж твій елемент!

„Виплинь на глибину“. — Буває, що загомонять ті слова в душі молоденького священика, котрий у вузькім крузі свої душпастирської праці не знаходить заспокоєння поривів свого серця. „Виплинь на непроглядне море!“ — З далеких місійних країв кличуть міліони душ, котрі гинуть в темряві поганства й не мають животворного світла євангельської науки: „Приходи, приходи до нас! Тут тільки праці, тут така велика ловля, тут місце для мужних та енергічних апостольських душ, тут можеш розвинути твій буйний молодечий порив, тут вратуєш тисячі, котрі кличуть за спасенням. Встань, піднеси парус і плинь!“¹⁾

5. Вразіння чудесної ловлі риб та її символічне значіння для апостольського покликання.

Петро бачучи так велике чудо, зрозумів, що має перед собою Месію, котрий розпоряджує Божою всемогучістю. За-разом усвідомив собі грішність, неміч та недолу своєї людської істоти. Паде отже на коліна перед Ісусом і в глибокій покорі кличе: „Іди від мене, бо я грішний чоловік, Господи!“ (Лк. V, 8). Се зовсім психічно зрозуміле почування людського

¹⁾ Cf. Zu Füßen des Meisters I. 53-54.

серця, коли стрінеться безпосередно з Божеством. Те саме відчув і поганський сотник, коли побачив, що Христос наміряє йти до його дому, уздоровити слугу, коли в покорі сказав: „Господи, я недостойний, щоб Ти входив під мою стріху...“¹⁾ Подібним висказом хотів св. Петро заявити, що він чується недостойний стати Христовим учеником. З наведених слів Петра й з жаху, який обняв прочих там приявних учеників, слушно заключаємо, що ту надзвичайну ловлю не приписували вони щасливому случаєви, ані людській проворности Христа, лиш чудотворній Божій силі. Се тим важніше, що всі вони були рибакими з заводу.

Христос успокоює Петра й каже: „Не бійся!“ Се правда, ти грішний, а я святий Бог та мимо того будеш у найблисшій моїм товаристві. Тому приходи до мене, твого Спасителя! Я хочу власне ужити тебе до сповнення мого превеликого завдання. „Від тепер будеш ловити людей“ — далше будеш рибаким, та не на сім малім озері в Галилеї, але на необмеженім морі людського життя. Замість сітей послугувати мешся Божим словом, а добичею будуть не нерозумні й німі риби, лиш розумні люде й їх бесмертні душі²⁾. Поле праці рибакі — каже О. Гуондер³⁾ — се пристрастями розбурхане море життя людей. Воно ніколи не знає спокою. Добича рибакі — се мешканці глибини, найбільше чуйні та полохливі сотворіння. Щоб до них наблизитися, треба зважати на добір місця, воздушні переміни, напрям вітру; треба студіювати їх звичаї. Так ловці душ, мусять мати знання людської душі, мусять мати розвагу, обережність і терпеливість. Мусять знати час і місце й уміти обережно наблизитися, щоб не лякати їх та не відстрашувати від себе.

Відтак на виразний зазив Спасителя чотири ученики з Петром на чолі повзяли рішення, покинути і то сейчас човна, сіти, своє ремесло й родину й піти за месією Христом.

Се був великодушний крок зі сторони Петра й його співжителів рибаків. Ніколи на безмежнім морі світа не довершився такий полів, як того пропам'ятного дня. Сей полів більше має значіння, ніж якщо Петро витягнувби того дня царський вінець Давида з Галилейського озера й відбудував ізраїльське царство. Се остаточне і рішаюче покликання Петра до апостольського

¹⁾ *Uti centurio prae reverentia Domini se dicit indignum, sub cuius tectum intret Jesus, ita Petrus quoque viso miraculo et Domini maiestate ex eo miraculo manifestata maximum suae indignitatis sensum concepit.* I. Knabenbauer, *Com. in Ev. Sec. Lucam.* p. 207.

²⁾ M. Meschler S. J. — Bernard v. Acken S. J. *Das Leben unseres Herrn Jesu Christi*. I, p. 347-348. — J. Knabenbauer, *Ev. sec. Math.* I. p. 174.

³⁾ A. Huonder S. J., *Zu Füßen des Meisters* I. 56-58.

уряду своїм значінням й вагою перевищує покликання Авраама й Мойсея. Авраам і Мойсей своїм послухом на Божий заклик оснували Старий Завіт; апостоли своїм великодушним рішенням послідувати за Христом оснували Церкву¹⁾.

Безсумнівно се впадає в очі, що Христос перших своїх учеників вибирає між Галилейськими рибачами. Якраз Галилея була тоді в погорді у Жидів, котрим вони мали передовсім проповідати: „Що наблизилося небесне царство (Мт. X, 7). Вони походили не з провідної верстви ізраїльського народу; не з поміж священиків — левітів покликав Спаситель учеників, а з простого люду, „що не знає закону проклятий“ (Йо VII, 49). А помімо того саме їх вибрав Христос, бо вони принесли Йому, нічим не попсату простоту й повне відчуття і довіря серце простолюдина. Правда, вони були тяжко понятливі й не без людських немочий; та за те віддалися Христови без застереження й невідклично й всего очікували від нього. Тут не було небезпеки, щоб вони проповідь євангелія змішали з людською мудрістю або поглядами одної чи другої рабінської школи²⁾.

Тепер Христос жадає від тих, котрих кличе на службу своєї Церкви також людського приготування. Та воно мусить походити ненарушимо з наслідства християнського передання, яке пливе обильно від самого Спасителя, з його науки й поучень, і котре передали нам Апостоли, Вітці, св. Учителі й Богослови Церкви. Помімо того й тепер вимагається від кожного кандидата духовного призвання повного віддання без застережень Христови й Його правним наслідникам. І тепер священики мають обов'язок проповідати євангеліє Христа „не з величністю слова або мудрости“ (I. Кор. II, 1). Як се не відповідає духови Апостольства, мусів гірко відчувати сам св. Павло, коли він в Атенах до філософів промовляв мов філософ (Діян. XVII, 16...). Тому коли відтак, багатший у досвід прийшов до Коринту вже „постановив собі нічого між вами не знати, тільки Ісуса Христа, і то розп'ятого... А мое слово та моя проповідь не в переконуючих словах мудрости, а в явленню духа й сили, щоб ваша віра не була в людській мудрости, а в силі Божій“ (I. Кор. II, 2-5).

¹⁾ M. Meschler S. J. u. Bernhard v. Acken S. J., Das Leben unseres Herrn J. Chr. I. 349.

²⁾ Hermann J. Cladder S. J., Die frohe Botschaft in Israel... (In der Schule des Evangeliums II. cr. 13-15.

О. Др. В. Василик.

Правдивість католицької Церкви

(Докінчення)

ІХ.

Маленьке гірчичне зеренце, що його Св. Дух заціпив на Зелені свята в землю і котре відтак св. Петро заніс до Риму — тодішньої столиці поганського світу, — зростало. Тут і там повставали християнські громади докруги апостолів та ними настановлених єпископів. Скоро виросла рости́на, могутнє дерево; нічого не вдіяли жорстокі переслідування. Християнство перемогло світ. Нема такої доби часу, про яку можнаби твердити, що Церква перестала існувати. Вона існує тепер і буде існувати аж по кінець світа подібно, як існувала в день зіслання св. Духа. Вона дійсно загальна католицька відносно часу. Бо хоч і зникла, чи маліла хвиливе в одному краю, то зате розвивала успішнішу діяльність в другому краю. Непереминаєма католицька Церква стоїть твердо як гора супроти неба. „Церква се гора Сіон, на якій Бог пануватиме над всіми народами до кінця світа“ (Міх. 4,7). Церква загально-католицька також відносно простору. Вона простягається на всі народи, на все людство. Сьогодні нема краю, в якому не найшлиби ми католиків. Памятаючи на слова Христа „ідіть і наuczайте всі народи“, (Мт. XXVIII, 19) апостоли та їх наслідники старалися повернути до християнської віри як найбільше поган. Християнська віра проникнула всі племена і всі верстви людства. Вже св. Павло в листі до Римлян (1,8) пише „перевдосім дякую мому Богови через Ісуса Христа за всіх вас, що ваша віра голоситься по цілім світі“. Ті слова апостола справджуються щораз більше. Сьогодні має католицька Церква своїх вірних у всіх краях світа та її віра голоситься на всіх земських мовах. Постійно й нестримно росте Церква неначе живе дерево. Ніяких жертв не лякаються місіонарі, щоб тільки виповнити припоручення Христа „ідіть в увесь світ і проповідуйте Євангеліє цілому сотворінню“ (Мт. XVI, 15). Вони, полишили родину, полишили всякі земські справи, йдуть з поручення Церкви в найдальші краї до незнаних первісних племен, щоби серед невігід і трудів звіщати Христову науку. Хто може счислити громади монаших заведень (мужеських та жіночих), що посвятилися на службу Богу, та працюють над поширенням Божого царства на землі?

X.

Непереминаємість Церкви — се властивість, що тісно лучиться з ціхами єдності та загальности. Лучність з Римом знова — се ціха, що впливає з єдності, загальности і апостольскости та належить до їх суті. Цілком слушно деякі богослови уважають її за особлившу та найголовнішу ціху. Дуже часто відкликують до неї св. Отці. Коли порівнати Церкву з людським організмом, то її пульс її життя, се Петро, перший верховний пастир Церкви та його кождочасний правний наслідник — Єпископ римський. Власть, яку Христос передав своїй Церкві, се знова кров та життєва корма, що в тисячі артерій проходить по цілому церковному організмові аж до найдалших його клітин. Все тут в життєвій сполучі з Петром, з Папою, з серцем Церкви. Як перетяти жилу в людському організмі, тоді зранений член нидіє, завмирає, зникає. До нього вже не доходить життєвий корм. Подібно діється з цілою церковною провінцією, яка зриває свою звязь з Римом, з правним наслідним Петра — заступником Христа, зі серцем, з якого розходитьсяс життєвий корм. У ній зникає всяке надприродне життя. Вона з часом нидіє і гине подібно, як лист чи галузь, відділені від головного пня.

Так отже правдива Церква Христа повинна бути апостольською в своїх єпископах, науках та орудниках; апостольською у столиці з Римом подібно, як інші апостоли були в злучі зі св. Петром та йому підчинені. І дійсно, історично не дасться доказати, що хтось оснував католицьку Церкву у пізнішій, по-апостольській добі. Протівно мається річ з іншими релігійними ісповіданнями чи сектами, відділеними від Риму. Вони повстали в пізнішій добі; їх основували люди, котрі передтим належали до католицької Церкви, але з якихнебудь причин відділилися. Вони з правила називаються після мужів, яким завдячують своє повстання. І тому саме висказують самі на себе засуд. Про некатолицькі громади можна сказати, що підчеркнув вже св. Іларій: „Ви прийшли і повстали запізно; ми вже на довго перед вами знали, що ми повинні в Христа, у Його Церкву й св. тайни“. Також на іншому місці звертається св. Іларій до іновірця і питає його: „Чому приходиш щойно по 400 літах, неначеб ми перед тим нічого не знали; без твоєї науки світ був християнський аж до нинішнього дня“. Хто отже зриває звязь з апостолами, в ньому зникає світло надприродного життя, подібно, як у електричному контактї, що вилучується з електричного дроту. Св. Августин говорить на

одному місці: „Мене держить при католицькій Церкві той безпереривний ряд єпископів, почавши від св. Петра, якому Христос передав найвисшу власть“. Від тоді минуло багато століть. Могутні держави, перед якими дрожав весь світ, розпались. Одинокa католицька Церква завдяки приматови, який обосновує єдність та авторитет, остоялася. Протестантський філософ Шелін зазначає: „Слова Христа, ти Петро — скала“, вони раз на завсіди рішають про примат св. Петра між апостолами. Треба дійсно цілковитого засліплення партійним духом, щоб не узнати доказової сили слів, або щоб надавати їм інший змісл“. Слова Шелінга можна віднести загально до пізніших поапостольських часів, коли мова про наслідника св. Петра. Дійсно, коли християнство признало неоспоримо римським єпископам найвисшу власть через цілі століття, одинокa злобна ненависть супроти Риму може сю дійсність заперечити. Ніколи ніякий інший єпископ, крім Римського, не посягав би по перше місце в Церкві. Найвизначніші учителі Церкви перших століть, мужі великого знання та святости, як св. Йоан Золотустий, Василій Великий, Августин, Амврозій і ін. підчеркнули, в парі зі загальним переконанням Церкви, первенство Римської Столиці. Вкінці само відділення незєдиненого сходу, протестантизму чи то інших сект від Риму промовляє за колишньою єдністю з Римом.

XI.

Так єпископи римські зберегли єдність і авторитет, зберегли ціле християнство, а тим самим зберегли вони й свободу в правдивім того слова значінню. Бути свободним, значить зужити свою волю на правдивий для неї хосен, зужити її по приписам людини, як розумового ества. Підчинення знова під Божий авторитет і Божу правду — найперший і найголовніший обовязок людини. Свобода отже стоїть у противенстві до підчинення; противно, вона являється його орудником. Вона дана чоловікови не для самоволі, яка робить його невільникoм пристрастий. Спитаймо, хто зніс невільництво, як не Церква? Вона зробила людий свободними під політичним і суспільним зглядом. Вона одиноке пристановище свободи в добі, коли панувало загальне варварство; вона ввела й зберегла культуру. Тому саме в католицьких народів находимо найліпше розвинене почуття свободи. Католицизм дає всім народам силу та єдність. З того легко можна зрозуміти, чому ватиканський собор обоснував та підчеркнув Божий авторитет наслідника св. Петра. Коли тепер захиталися в своїй основі всякі авторитети,

одинокі папство являється сьогодні як найбільший авторитет та найбільша моральна сила. Світ у будучині ще ліпше зрозуміє, чому так конечно, так високо належить цінити авторитет. А папство, се найсильніша опора авторитету в світі. На його авторитеті спочиває авторитет цілої Церкви; на Церкві спочиває авторитет християнства, а на християнстві культура всего людства. Тому через підкопування авторитету папства, підкопується культура людства.

XII.

Церква мусить бути також свята (Пс. ХСІІ, 5). Ся святість випливає з її надприродного характеру. Надприродний характер Церкви виходить зовсім послідовно з її надприродної цілі, надприродного основника — Христа, та надприродних засобів. Тому Церква часто називається в св. Письмі небесним царством, Божим царством, Христовим царством (Мт. ХІІІ, 1-23). На питання Пилата Христос відповідає: „Мое царство не з сього світа“ (Іо. ХVІІІ, 36). Тим виразно зазначив Христос дві прикмети Церкви, а саме, видимість в членах, на взір інших людських товариств і надприродність, яка виріжнює її від тамтих. Природне, чисто людське товариство обосновується на природі людини та її розположенню; має на цілі стремління членів до спільної природної мети та розпоряджає в тій цілі природними засобами. Церква знова се властивий Божий дар — дар ласки; вона обосновується на ласці, а не на природі людини. Ціль її — се спасення людей, т. зн. вона має дати людям спромогу ввійти по смерті до небесної, вічної вітчизни. Для сеї цілі природні середники не вистарчають і тому Христос установив надприродні орудники ласки — св. тайни; голосив надприродну науку та надав апостолам і їх наслідникам надприродний — Божий авторитет. Приняття в члени Церкви відбувається через святе хрещення — тайну відродження до надприродного життя віри і ласки. Тим саме вивисшується нового члена Церкви до надприродного порядку.

Свята також Церква у своїй науці, в приписах, в середниках ласки, які подає до освячення людям і свята в своїх членах. Святість в такім широкім значінню находимо тільки у католицькій Церкві.

Кождий з нас вже від дитинства ознакнений з наукою та приписами Церкви. Церква навчає завсіди прилюдно; нічого не вкриває. Постійно наминає нас до поборювання пристрастей та до ведення чесного та чистого життя. Особливим способом остерігає вона нас перед гріхом хочби найменшим.

Наколи зазначимо, що наші сили не вистарчають до поборювання похотий, грішних налогів та життєвих труднощій, тоді подає нам надприродну поміч у своїх орудниках. І так при народженню освячує нас у тайні хрещення; коли опісля трафиться нещасний упадок у гріх, Церква лічить нас у тайні покаяння. Також інші св. тайни, благословлення, освячення, св. жертву Служби Божої, всякі торжественні обходи та празники, все те предкладає Церква своїм вірним, як могучі засоби освячення. Христос сказав: „по овочах пізнається дерево“ (Мат. XII, 33). Сі слова Христа можна примінити до католицької Церкви. Бо ні одно релігійне ісповідання не видало стільки шляхотних овочів святости, що католицька Церква. Во істину непроглядні ряди святих, що дозрівають на дереві католицької Церкви; нечислимі грозна, що ростуть на Христовій виноградині. Католицька Церква може виказатися громадами святих зі всіх призывань, та країв; вони являються пречудними взорами всего шляхотного і великого, героями віри й повної жертвенности любови. Над католицькою Церквою блищить небозвід зі звіздами святих так пречудно й гарно, що наше око не може ніколи насититися його видом. Іновірці завидують се католикам. Самі вони не мають святих: бо у них бракує святости вже в самій основі. Основники сект, — відділившись від єдності з католицькою Церквою, — се люди, що нахочуться на низькому рівні морального життя; подібно мається річ також з їхньою наукою.

XIII.

Зіставивши всі ціхи правдивої Христової Церкви, ясным стає, чому св. Отці так часто називають Церкву у відношенню до вірних матір'ю, розуміється в надприродному значінню. Всі обовязки природної матери зглядом своїх дітей можна звести до трьох ділань, а саме: служення, навчання та виховування. Кожда мати радо виповняє сі обовязки і то звичайно з повною посвятою, доки дитина не дійде до зрілого віку, й не стане самостійною в життю. Подібно й Церква, та надприродна мати, виповняє своїм потрійним урядом священничим, учительським і пастирським ті всі обовязки супроти вірних — своїх дітей, доки не дійдуть до повні звершености в другому життю. Священничий уряд Церкви, се дійсно уряд служення. Первосвященик Христос, прийшов на сей світ щоб людсто відкупити, щоб йому служити до осягнення надприродної ціли; священничі функції мають те саме на меті. Духове життя людини має подібність з фізичним. Природна мати служить дитині, даючи їй

природне життя, піддержує його та хоронить перед всякими шкідливими впливами. Подібно і Церква служить своїм вірним через св. тайни, вони дають вірним надприродне життя (хрещення), його побільшають (миропомазання, пресв. Евхаристія, супружество, священство) та усувають перепони гріха (тайна покаяння й елеопомазання). Узгляднім також всякого рода благословення й освячення; священничі функції загалом. Священничий Уряд Церкви, се уряд служення вірним в цілі улекшення їм осягнення надприродної цілі. Учительський уряд має на меті навчати вірних в тому напрямі, а пастирський уряд знова їх виховує і веде. Тому то св. Отці висказують: як правдива природна мати для дитини тільки одна, так і правдива Церква — надприродна мати може бути для людини тільки одна.

Звідси самозрозумілий повинен бути аксіом, що поза Церквою нема спасення (*sine ecclesia nulla salus*). Дійсно, без ласки, без св. тайн, нема спасення. Хто отже признає св. тайни, як конечні орудники ласки, а відказується їх прийняти, той не може увійти до небесного царства, не може спастися. Се виразно заявляє Ісус Христос в розмові з Нікодимом: „Істинно, істинно кажу тобі, коли хто не родиться з води і Духа, не може увійти в царство Боже (Йо. III, 5). Правда, не можна пересуджувати справи спасення людей, котрі стоять поза католицькою Церквою. Богато є людей, котрі виповняють приписи природного закону й не знають нічого про „Євангеліє Христа“, а в добрій вірі виховані та утверджені в своєму некатолицькому ісповіданню, не сумніваються в його правдивість. Тим не вміняться незнання правдивості католицької релігії за гріх. Бог в своєму милосердю прийде їм перед смертю в поміч з ласкою (чи то безпосередно, чи то посередно через ангелів). Все таки у таких людей існує бажання спасення; вони звичайно так внутрішньо розположені, що прийнялиби св. тайни, колиб тільки мали нагоду пізнати, що прийняття такої тайни є після Божого зарядження конечно до спасення. Тому не вільно видавати засуду в поодиноких случаях про людей, не вільно говорити, що той чи инший виключений від неба, а засуджений на вічні муки в пеклі. Може трафитися, що навіть у Римі може дехто не знати, що прийняття тої чи иншої тайни конечно до спасення; все таки може спастися бажанням спасення то готовістю виповнити пізнану Божу волю. В тій саме готовості виповнити Божу волю основується — як зазначає тридентський собор — т. зв. бажання прийняття тайни (*volum sacramenti*). І се бажання прийняття св. тайни має таке саме

спасенне ділання, як дійсне прийняття тайни (розуміється тоді, коли хто не має спромоги прийняття).

Се загальна наука Церкви. Папа Пій IX. в окружному писмі (енцикліці) „*Quanto conficiemur moerore*“ з 10/8. 1863 так говорить в сій справі: „Нам і всім загально звісна річ, що люди, котрим незнання нашої спасенної релігії не вміняється за гріх, можуть досягнути вічного життя при допомозі дійствующої сили Божого світла й Божої ласки, коли тільки заховують природний закон та Божі приписи, вириті в серцях всіх людей і готові завсіди підчинитися Божій волі, ведуть чесне та примірне життя. Бог, що проникає і знає людські діла, думки та чувства, в своєму безконечному милосерддю та доброті, не допустить до засудження на вічні муки в пеклі тих, що не мають на собі вини свідомого, добровільного гріху. Загально знана католицька правда, що кождий, що знаходиться поза католицькою Церквою, не може найти спасення, подібно як ті, що у своїй упірності супроти авторитету Церкви, відділюються від її єдності й від наслідника св. Петра, римського єпископа, якому повірена печаливість Христової винниці“. Ту саму думку висказав папа Пій IX. в бесіді „*Singulari quadam*“, зверненій до єпископів зібраних в Римі: „Треба кріпко вірити, що поза апостольською католицькою Церквою ніхто не може спастися, що вона се одинокий ковчег спасення. Кождий, хто не ввійде до неї, згине. Рівнож треба вірити, що ті, котрим незнання правдивої релігії не вміняється, — не затагають провини перед Божими очима. Бо хто в своїй зарозумілості посмівби определити границі того незнання, тим більше, що тут входять в гру ріжнородні обставини, як ріжні народи зі своїми ріжними способами, ріжні краї і т. д.? В повні зрозуміємо се на другім світі, коли увільнені від узів тіла побачимо Бога таким, яким він є. Тоді зрозуміємо, в якій пречудній гармонії лучаться Божі прикмети — милосердя та справедливість. Як довго перебуваємо на землі, як довго ми у смертнім тілі, котре придавлює духа, так довго треба кріпко держатися католицької науки, що один Бог, одна віра, одно хрещення (Еф. IV, 5). Впрочім, оскільки вимагає дух любови, засилаймо щиросердечні молитви, щоб всі народи навернулися до Христа; віддаймо свої услуги — відповідно до наших сил, для спільного спасення всіх людей, бо правда Божа не скорочена (Іс. LIX, 1). Ніколи не бракуватиме дарів Божої любови тим, що зі щирим серцем бажають покріплення Божим світлом. Ті правди треба чимраз більше вглиблювати в душі вірних, щоб не дались звести тепер

так поширеними всякими агітаторами наукам, які ведуть до індіферентизму в релігійних річах“.

Так Папа Пія IX ясно говорить, що лиш католи. Церква посідає правдиве Боже післанництво і то в такому широкому обемі, як далеко простягається безконечна — всеобіймаюча любов Христового Серця. Тільки ся одна сила з тою подвійною властивістю, а саме виключною абсолютністю та безконечною і всеобнімаючою любовю, зможе ввести в розбиту суспільність теперішности нову єдність духа та життя. Тільки могутність, що впливає до людських душ Божі сили — надприродне життя, зарадить викривленню духового життя теперішности та обоснує нове життя суспільности.

XIV.

Католики повинні в глибокій покорі дякувати, що знайшли ту силу життя Церкви та можуть заспокоїти в її жерелах, св. тайнах, спрагу своєї душі. Життя, що пливе з тих жерел сполучує з Богом, сполучує вірних взаємно між собою. Наука про св. тайни вказує, що Церква має повне право уходити за одиноко спасаючу установу. Всетаки вона в повноті любови не осуджує ніодного чоловіка тільки ізза того, що він вмирає без прийняття св. тайн; ми бо не знаємо, яке розположення душі заходить у поодиноких людей. Та одно певне: хто знає св. тайни, як конечні, Богом установлені орудники спасення, й не лиш не користує з них, але в своїй упірности їх відкидає, той цілком слушно стягає на себе Божий засуд. „Бо той слуга, що пізнав волю свого пана, а не приготувався, ані не зробив по його волі, буде сильно битий. А котрий не знав і зробив достойне кари, буде битий мало. Від усякогож, кому дано багато, багато вимагатись мусить від нього, а кому передано багато, більше зажадають від нього. Я прийшов огонь кинути на землю, і чого хочу більше, як щоби вже розгорівся? Хрещенням же маю хреститися, і як мені тяжко, доки не скінчиться“. (Лк. XII. 47-50).

Се сам Спаситель, котрий засяде при кінці світа на судейським престолі, грозить тою карою. Він відчув всю гіркість терпіння. Він ніс через ціле життя пригнітаюче знання будучого хрещення крови, щоб запалити на землі св. огонь духа. Приняття сего св. огня духа в св. тайнах припоручає нам Спаситель. Та припоручення Спасителя нехтується, св. огню духа не шукається, утяжливість і гіркість терпіння Христа холоднокровно забувається. Вірним дітям католицької Церкви дано дійсно багато.

Тому належить св. Церкву цінити й любити, бути свідомим її величності й жити для неї повне вподобання одушевлення. Церква заслугує на нашу любов зарівно як і земська батьківщина й ще більше (Cf. Denzinger, Enchiridion п. 3052); бо й любов до надприродної батьківщини, до надприродної Матері-Церкви — се „*pietas*“. — Дійсний християнин-католик любить свою Церкву мимо її недомагань в добі земської подорожі, мимо тіней в ідеалі Христової Обручниці (Єф. V, 27). В ній та задля неї любить всіх членів тої св. Церкви без огляду на їх суспільне становиско, расу, плем'я та народність. Слухаюча Церква любить учачу й учача любить слухаючу. Особлива пошана та любов належить від всіх св. Отцю, Христовому Намісникови, Найвисшому Пастиреві Христового стада.

Таке вподобання мусить викликати живе співділання для добра св. Церкви. Треба співчувати з Церквою, та не лиш з її всесвітнім післанництвом, але також з потребами й справами Епархії та парохії. Належить співчувати з Папою, з Єпископом, парохіянинові з своїм парохом. Тоді ми надіємося з нею, трівожимося, дякуємо, радуємося та сумуємо (I. Кор. XII, 26). Де правдива любов до Іс. Христа, годі інакше думати. Правдива любов не може обмежуватись лиш на внутрішні почування; вона послідовно мусить виявитися ділом. Належить освячувати вперед себе та не забувати на других. Тут головню належать всі діла душпастирської ревности. Треба підпомагати св. Церкву молитвою й милостинею; не лиш самому, але й заохочувати других; не лиш в тім степені, як приказує церковний закон (Codex iuris can. 1496), але по мірі великодушности. Належить боронити, коли нападають на св. Матір-Церкву, бо дай живим та писаним словом.

З такої любови й цінення родиться велика пошана для св. Церкви. Власть Церкви се власть самого Христа. За пошаною іде довіря, котрим очікується від Церкви, сеї найліпшої Матері, добра й лиш добра.

А що католицька Церква се цариця з Божою властю, належить їй повний послух. Бажання й рішення підчинитися її приказам, законам, зарядженням та проводови у всіх без застереження, се називається думати й відчувати з Церквою „*sentire cum Ecclesia*“ (Cod. iur. can. 1369 § 1). Такий член Церкви підчинюється всім її рішенням в науці, не лиш тоді, коли вона непомильно опреділює, але всім таким, які й потім вимагають згоди нашого розуму (Denzinger, Enchiridion п. 1684, 1722); він бережеться неясних, підозрілих, непев-

них поглядів, котрі вправді ще не осуджені, але не прийняті вчительським Урядом Церкви. Таксамо підчиняється зарядженням Церкви, в якій небудь формі вони виступають. Радю підчиняє свій розум, усуває всякі упередження, не запускається у ніяку критику й старається заховати зглядом Церкви досконалий послух. Таку програму ніжного відношення до св. Церкви має священиче Товариство „За Церкву й Папу“ (Beringer, Ablässe¹⁴ II. ст. 342).

Кінчимо словами св. Йоана Золотоустого (Enchiridion asceticum 360): „Не відступай від Церкви; ніщо бо сильніше понад неї. Церква, се твоя надія; Церква, се твоє спасення; Церква, се твоє прибіжище. Висша понад небо й ширша від землі. Ніколи не старіється, вона все молода. Тому св. Письмо вказуючи на її непоколибимість і силу називає її горою; на її непорочність, небесною обручницею; на її величність, царицею...“

НА ВИБРАНІ ТЕМИ

Кольпортажа часописів і книжок на услугах Католицької Акції

Бібліографія: Відозва до Всечесного Духовенства Станиславівської Епархії о пресі, як дуже важній збруї нинішньої доби, Станиславів 1931. — X. Czesław Stańczyk, Katolicka Akcja prasowo-kolportażowa, Łódź 1930. — X. L. Ż. Apostolstwo książki, Wilno 1931. — Dr. J. Walter, Kapłan katolicki, (польський переклад з німецького й поширений увагами Еппа-суффарана П. Кубіни), Sandomierz 1930.

В нинішніх бурливих часах чуємо на кожному кроці й читаємо багато про появу злої, неморальної преси, на цілому світі, як також і серед нашого народу. Вороги Христа і Його кат. Церкви закидують міста й села безбожними брошурами. Тим ширять духову смерть та моральну руїну. Існують вже товариства, які виповіли війну Богови. Вони зуживають всю силу на поширення неморальної преси та брошур, щоби за їх посередництвом потрясти основи кат. Церкви та підкопати її авторитет. Та хоч Церква, як Боже діло не знищима, то все таки вірні слуги Христові не сміють придивлятися тій грізній епідемії з рівнодушністю, або тільки остерігати людей перед погубними її наслідками. Належить уважати за святий обов'язок послідовну систематичну працю, належить ужити тих самих засобів, якими послуговуються наші вороги, а саме взятися до кольпортажі кат. преси, брошур та книжок. На напади палаючі ненавистю — відповісти наступом любови! Муравлиною працею зруйнувати твердиню неправди й морального зіпсуття та збудувати величну непобідиму твердиню правди й ідеалу.

Методи і середники кольпортажі

А. Відділ душпастирський

І. Проповідь.

Перший та найважливіший середник в праці душпастирській се проповідниця. Кожному священникови знане, як велике значіння має вона для церкви. Добре опрацьована і виголошена проповідь, се найкращий середник на піднесення духа релігійного, а тим самим на повалення різних впливів злої преси. Коли взяти під увагу, що тисячі кат. священників кожної неділі й свята голосять Боже слово, то легко собі представити, як могучий се середник ширення релігійних правд. Проповідь не полягає на красномовности, але й на основах глибокої віри й апостольської ревности. Виразно учить о тім св. Павло (І. Кор. 13) „Йши мзкі-ки чловчєческими глаголю й ййаскими, акбєє же не ймамъ бѣхъ (яко) мѣдъ звєнѣши йлї кумѣлѣ звѣцѣлѣй“. — За посередництва проповідей, виголошуваних з проповідниці, священники вчать вірних цінити ласку Божу та життя після засад св. віри. Найкращі успіхи досягнуть, коли до того будуть світити добрим приміром свого життя, бо тоді виголошені з проповідниці слова наберуть великої ваги та значіння серед загалу вірних. В проповідях священник повинен хотять кілька разів в рік представити значіння і потребу доброї книжки й преси для вірних. З проповідниці також можна завсїди подати своїм парохіянам до відома,

які вийшли з друку нові книжки то які катол. часописи. Проповідниця се найкраща трибуна, щоб заохотити вірних до читання та поширювання часописів і книжок. З того видно, як великі прислуги й користи може проповідниця принести кат. пресі та добрій книжці.

II. Свято Христа Царя.

Це величне свято Христа Царя також можуть використати священики для кольпортажової акції. В тому дні св. Церква наказує вірним молитися о поширення Христового Царства. В се свято на проповіді треба підчеркнути грізне переслідування Церкви, та заохотити вірних, щоби охочо всі ставали під прапор Христа Царя, та витревало його несли вперед. Попередньо згадали ми, що Царство Христове терпить від ворогів, котрих сучасною зброєю є ширення протирелігійних брошур. Саме в сей празник кожда парохія повинна зайнятися пропагандою кат. преси та брошури. Крім того повинні відбутися призначені на ту ціль академії, відчити, віча, щоби за їх помічю краще запізнати вірних з потребою сеї так конечної акції.

III. Середники душпастирські поза церквою.

В кожній канцелярії уряду парох. нехай знаходиться шапка з книжечками, як також стіл з розложеними часописями.

Майже кожного дня зголошуються до священика вірні в різних справах і кожний такий момент священик повинен використати для поширення кат. книжки й преси. Послугуючися тим середником священик по якомусь часі з певністю зеднає достаточне число любимців кат. преси й книжки, котрі опісля стануть найвірнішими її приятелями, та з часом самі стануть їх ширити. Часи, які переживаємо, вимагають, щоби священик з цілим піетизмом до сеї справи відносився.

В нинішних часах священики змушені працювати, неначе місіонарі між поганями. Більшість вірних заховує тільки релігійні звичаї й не має поняття о найважливіших правдах віри, тому легко піддається безбожним підшептам лукавих агітаторів, та прямує за ними на манівці.

Тому саме мусимо держатися тактики місіонарів, та так само як вони старатися використати кожду нагоду, щоб освідомляти упавших та зеднати їх для кат. Церкви.

IV. Відвідини священика в часі коляди.

Традиція передала нам те, що наші священики в часі Йорданських Свят відвідують своїх парохіян зі свяченою водою. Тут також священик має повну спромогу і нагоду до пропаганди різних письм та кат. книжок. Дотепер, коли священик відвідував дім свого парохіянина, роздавав тільки дітям образки. Та нинішні часи заставляють священика звернути також увагу на старшу молодь, та забезпечити її перед деструктивними впливами ворожої преси, а це священик осягне при помочі доброго часопису чи брошури. Відповідно дібрана брошурка, або часопис для молоді і старших, дарована священиком в часі коляди, може багато зла здержати в парохії й осягнути свою ціль. Тому кожний парох нехай заздалегінь приготує для себе матеріал, щоб у часі коляди розпочати сю конечну акцію.

Дальше, повинність наказує священикам пильно уважати на коршму.

Чим коршма в селі, про те відомо всім священикам. Тому кождий нехай доложить всіх зусиль, щоби те демонічне гніздо знищити.

Проти коршми добре зредагована книжка се найкраща зброя і коли такою зачнемо воювати, без сумніву успіхи будуть по нашій стороні. І так парох вибираючи спосіб пропаганди, розкладає її на кілька літ та за посередництвом доцільної праці кожного року перепроваджує якусь акцію н. пр.:

В р. 1932. роздає брошури про „Католицьку акцію“, послугуючись при тім всіми засобами та старається з нею познакомити загал вірних; в р. 1933. проклямує брошурку о обовязках родичів зглядом кат. виховання своїх дітей; в р. 1934. ширить священик значіння і потребу кат. місії; в р. 1935. займається виключно акцією харитативною; в р. 1936. освідомляє вірних о погубних впливах ріжного сектярства; в р. 1937. пропагує тверезість і прогібіцію гарячих напиктів, при тім малює фатальні наслідки пиянства і т. д.

Подібний очерк подається тільки для ілюстрації.

V. Відвідування хорих.

Відвідування хорих мало й має велике значіння в ділянці душ-пастирській. Для священиків повинно бути щастям, коли нас просять до хорих, бо се найкраща нагода позискання душ для Бога й Церкви. Люди називають правдивим приятелем того, котрий зуміє в нещастю потішити, піднести нещасного на душі, а не один священик позискання цілої родини для Церкви завдячує тільки відвіданню хорого. Тому хотійби заняття пароха були надмірно утяжливими, священик повинен все знайти час на відвідання хорого. В часі відвідання хорого належить йому дати до читання відповідну книжечку. В неодному домі в часі хвороби можна почути нарікання, не раз навіть проклони, а така брошура піддержить на душі, навчить хорого годитися з волею Божою, та терпеливо зносити ріжні хвороби та нещастя.

VI. Преса між молодю належною до війська.

Щораз частіше доходять до нас сумні нарікання родичів на синів, повертаючих з війська. В неодній родині такий молодець не виконує релігійних практик, жие неморально й тим самим ширить згіршення серед других, та відводить їх посередно чи безпосередно від св. Церкви та релігії. Тому й на сьому полі чекає священика тяжка праця, бо мусить він ту молодь обняти батьківською опікою. Тому парох в часі побору військового мусить доложити всіх старань і зусиль, аби новобранці перед відходом до війська приступили до св. Сповіді добре приготовані. По св. Причастю добре булоби роздати відходячим медалки на спомин, а та хвилина залишить з певністю в їхніх душах незатерті вражіння. Відтак священик зясовує велике значіння „доброї книжки“ та впливає на те, щоби кождий з них набув собі хотяй один примірник, якого зміст повинен підтримати його віру, чистоту, та остерегти його перед злими впливами й грозячими душі небезпеками. Контакт з молодю перебуваючою при війську, священики можуть підтримати через посилку їм відповідних брошур. Такі брошури для молоді будуть душевним кормом, який певно охоронить її перед ріжними деструктивними впливами й вона поверне духово здоровою, та стане нам великою помічю в наших будучих працях.

Б. Організація кольпортажі.

І. Методи й організаційні середники.

На сім місці начеркнемо методи й середники, які стануть помічними в кольпортажовій організації. Вже перед двацятьма роками відчувалося потребу такої акції, тимбільше відчувається її сьогодні. Щоби наша акція могла успішніше розвиватися, повинні нею в першій мірі зайнятися священники й керма сеї акції повинна бути все в руках священства. Воно повинно до праці притягнути на початок всіх тих, кому на серці лежить оборона св. віри й Церкви. При допомозі старших парохіян священники обов'язані в тому напрямку освідомляти молодь, котра під умілою рукою може в відродженню віддати неоцінені услуги. Так само активну участь повинні взяти на протязі року учителі й учительки, а в часі вакацій також студенти.

Через цілу осінь й зиму учитель(ка) може кожної неділі й свята улаштовувати відчити, підбираючи для них найкращі уривки з книжок та часописів кольпортованих акцією. Цікаві відчити по короткім часі стягнуть достаточну кількість слухачів, збудять в них заінтересовання, а се велике значіння для розвитку кольпортажової акції. Тим самим час недільний зістане використаний, бо принесе користь слухачам, та вкінці дасть початок до заложення парохіяльної читальні.

При тому всьому священник мусить звернути особливу увагу на дві річі: 1) щоби ті учителі (-ки) чи студенти були людьми релігійними, та тішилися авторітетом серед загалу; 2) щоб те, що мають читати було вибране священником, було цікаве й актуальне. Прелегенти (-ки) обов'язані на конференції предложити реляції виділові організації, або священникови, які відчити викликали найбільше заінтересовання серед слухачів, як також уваги та внески корисні для кольпортажової акції.

Другий спосіб пропаганди се так звана тиха агітація. На кількох віродостойних членів брацтва церковного, прихильних справі й свідомих її завдання, накладає священник обов'язок, щоби кождий з них здобув трьох, евентуально п'яток симпатиків акції.

Кожного тижня такий кольпортер достарчає їм рел. преси та брошур, побирає від них оплати та слідує за тим, щоб вони все як найкраще зрозуміли з прочитаного. При щирій праці одиниць повних зрозуміння, що служать добрій справі, по якомусь часі можемо цілу парохію зорганізувати на службу Богови. Та щоб кольпортерів до праці краще заохотити, найбільше заслуженим треба визначити відповідну річну нагороду. В акції особи такі є стовпами, на яких опирається ціла праця. Тому вони повинні посідати слідуючі прикмети: 1) Вироблення релігійне; 2) докладну свідомість своєї цілі; 3) віру в користь й успіхи акції; 4) апостольського духа; 5) витривалість; 6) добру вимову. Особи такі треба в відповідний спосіб до тої місії приготувати, за посередництвом спеціальних вказівок на зібраннях.

Дальше, при допомозі платних кольпортерів можна розпродувати брошури на відпустах, торгах, та ярмарках; найкраще дати продавцям від проданих брошур певний відсоток. Вже довший час у нас існують такі підприємства, які займаються продажем на власну руку й се становить для них досить поважний заробок. Продають тисячі примірників, в більшості безвартісних. — Тому саме рел. обов'язком в першій мірі священників охоронити своїх парохіян перед визиском, та безвартісними

й шкідливими брошурами. А охоронимо їх тоді, коли створимо кадри кат. кольпортерів, котрі своєю працею будуть сіяти зерно Христове серед нашого народу.

Вкінці мусимо підчеркнути вагу пресової кат. акції серед нашої дітвори й молоді. Вороги Христа не вдоволяються пропагандою між дорослими. Всіми силами стараються вони затроїти душу дітей і молоді отрутою зневіри та неморальности. Послугуються вони при тім всіми найпідлішими середниками, щоби тільки звихнути та спаралізувати молоду душу, бо розуміють вони те, що яка молодь, такий будучий нарід.

В тій цілі не тільки в большевії, але також в Америці заложено лігу атеїстичної молоді „Junior Atheistic League“ для дітей і молоді від 9-17 літ. Члени ліги мають кваліфікованих вихователів, котрі виховують їх в атеїстичному дусі, за помічю місячника „Лекції атеїзму“, який висилають кожному членові, котрий покінчив 12 літ життя. Тому не чекаймо, щоби аж чорні, грізні хмари зависли й над нашою молодю, не чекаймо того стану, в якому філі зла малиби пірвати маси нових жертв, а розвинім широку кольпортажову акцію при помочі наших кат. організацій. Незвичайно великі користи можуть осягнути серед шкільної молоді оо. катехити. В часі навчання в школі, в часі егзорт чи шкільних сходин, мусять вони заохочувати шкільну молодь до читання кат. брошур та до її пренумерати. Треба переконати шкільну молодь, що поручену брошурку може пренумерувати кілька, або навіть кількнайцять осіб разом, бо кілька сотиків кожному легше роздобути, як кілька золотих, а користь для них всіх велика. Овочі нашої праці будуть залежати від уміло поведеної акції та від доставки добірних книжок. Тому оо. катехити сконцентруйте всі свої сили в данім напрямку, а сповняться ваші бажання і станете дійсними різьбарями душ і характерів наших найменших.

Боротьба о приличність і обичайність.

(На підставі статей Теодора Сосноски в 41 і 42 числі „Schönere Zukunft“ з 1931 р.)

Здається, в історії людства мало коли так деморалізовано невинність молодіжї, чистоту супружжя та Богу посвячене дівицтво, як в сьогоднішніх повоєнних часах. Вороги католицької Церкви намагаються усунути Христа і Його панування з усіх ділянок людського життя, опертого дотепер на сильних традиційних основах християнства і його обичайности. Ворог звертає свої удари на давні християнські обичаї, намагається знищити християнську приличність і стидливість жіноцтва, на якому тяжить велика відповідальність у вихованню здорової суспільности, цілого людства. Зате свідомо, доцільно і зорганізовано поширюють вороги Христової Церкви чистий натуралізм в родині, школі, державі, опертий на фалшивім пониманню людського тіла. Та віруючий християнин не тільки має бачити в своєму людському тілі красу, силу, здоровля, але рівнож мусить бути свідомий того, що його тілу належить ся свята пошана, бо воно орган безсмертної душі та мешкання самого Господа Бога. Нове поганство старається зруйнувати, знищити се християнське понимання людського тіла. Не пошану і боязкість, ні, тільки приемність хоче мати чоловік зі свого тіла, намагається опікуватися ним і дбати про його тривкість і видержалість тільки ізза власного

приємного почування краси та зазнавання тілесних розкошій. З сим в'яжеться тісно нова наука, оперта на чистім натуралізмі о нагости і прикриттю тіла, яка має на меті лише здоров'я і приємне почування. О скільки згляди на здоров'я і красу не вимагають ніякої заслони і як далеко її не жадають, — нагота се ідеал.

Як дуже новітньому поганству залежить на сих стремліннях, показує все поступаючий наперед культ наготи чи то в образах чи то в практичнім життю. Вистарчить взяти до рук яку небудь ілюстровану часопись і обернути кілька сторінок, а сейчас можна стрінути нагі ноги, нагі рамена, плечі груди, а навіть цілком обнажені постати в різних, найрізніших позиціях, людей різного пола. Сьогодні, будь що будь ще в християнській добі, можна часто бачити спільні гімнастичні вправи дорослих людей обох полів у цілковитій нагости. Заступники „культури наготи“ голосять: модерна культура наготи се яркий вислів сьогоднішнього погляду на життя, се зворот до первісної, природної форми життя. Первісні народи не знали жадної одежі, ходили нагі. Все те звучить дуже гарно і шумно, але!... Се неоспорима правда, що старі моральні поняття сьогодні багато змінилися. Нагальний зріст сьогоднішніх сексуальних злочинів, супружчої невірности, убийств та мордів доказує те занадто сильно. В кождім випадку не радо бажає того всего апостол сьогоднішнього погляду на життя.

Дуже можна сумніватися, чи стриження волося на взір хлопців у дівчат, мальовання уст, штучна гарна краска тіла по соняшнім опаленню звертає модерних людей до природи. Противно, се якраз найбільш неприродне, подібно, як у 17 і 18 ст. ношення довгих перук — се дійсний дивогляд і посміховище. Так як сьогодні виконування жінками різних перегонів, кидання дисками ітп.

Первісні народи тропічних країв ходять нагі, але число таких людей з поступом цивілізації і культури зменшується. Вони виказують тепер дивний відворот. Коли Європейці, а головнo Європейки чимраз більше обнажуються, то первісні народи, первовзори тих Європейців, стараються чимраз більше прикрити себе і свою наготу. Зрештою нічого дивного, що мешканці тропічних країв ходять нагі; се вповні відповідає вимогам тамошних кліматичних відносин. Противно, модерна культура нагости не має тих обставин і не може приноровити їх до себе. Дехто покликується на старинних Греків, які плекали культуру наготи й радить брати їх за взір. Се неправда, щоб старинні Греки були до тої міри обнажені, як боги їх мітології. Звеличування наготи ограничалось виключно до їх мистецтва. Нагі виступали тільки молоді хлопці підчас тілесних вправ по гімназіях, які відбувалися в замкнених місцях, з виключенням жіноцтва. Грекині носили довгі одяги, які заслонювали ноги, груди, а тільки шия оставала обнажена.

Сторонники і заступники культури наготи голосять свої ложні принципи також в ім'я гігієни. Ніхто не оспорує, що модерна гігієна — воздух, світло і вода — дійсно дуже позиточна і хосенна. Та ніяк тут доглянути конечної зависимости між нею, а культурою нагости. Те, що „світло, — воздух — вода“ є підставою гігієни, знаємо вже від давна; те вже було знане загально перед впровадженням культури нагости. Також давніше купалися, гімнастикувалися, вигрівалися на сонці, їздили на свіже повітря, але для себе, для власного здоров'я і задоволення. Тепер роблять для других, не з альтруїстичних почувань, але з найбільш егоїстичних: зі суєти і сексуальних наклонів. Купеді на публичних місцях,

опалювання на сонці се сьогодні побічні річі; зате парада тіла і її згубні ділання виступають на перше місце. В якій цілі вилежуються цілими годинами, — мається розуміти в мішаному товаристві, — в піску? Пощо їдять обіди в публичних ресторанах в купелевих одягах? Для чого справляють танці в тій неморальній тоалеті? Чи для гігієни? Се все зраджує правдиву ціль нагої культури, яка в лицемірний спосіб старається прикрити себе покришкою тілесної гігієни. Те саме відноситься і до інших найрізноманітніших форм сьогоднішньої „культури тіла“, як змагання в перегонах ітд. Так само і тут гігієна се тільки покривало, під яким криється найогидніша тілесна змисловість; давніше обмежувалася вона тільки на поодинокі індивідуа, а сьогодні захопила за собою цілі верстви суспільности. Зародки того лиха головню у жіночого пола, який легко заражується тою хоробливою епідемією. Манія наготи огорнула майже цілий світ. У людей наступив цілковитий брак почуття сти-ду. В найрізноманітніших позиціях тіла даються фотографувати, ті знімки знаходять опісля місце в найпопулярніших ілюстрованих часописах. Як те все впливає на виховання молоді, показують сьогоднішні численні, найбільш вирафіновані злочини. Як небезпечний момент в соціальному та родинному життю культура наготи передовсім для молодіжї і супру-жого співжиття з огляду на супружу вірність — се аж надто очевидне.

Та віруючий християнин знає, що його тіло се осідок не лиш природної краси, сили, здоровля, але рівнож осідок безсмертної душі та мешкання Господа Бога. „На початку сотворив Бог небо і землю“, — духовий і матеріальний світ. Опісля злучив Сотворитель ті два світи в одному сотворінню, в чоловіці. Чоловік отже се подвійне ество. Душею сягає у світ духовий і уподібнюється до ангела, тілом знова належить до світа матеріального й уподібнюється звірятам. Він рівночасно ангел і звірина. Душа і тіло чоловіка се особливе діло Божої мудрости і любови, се щось шляхотне чисте, бо що Бог сотворив „по своєму образу і подобию“, не може бути нечисте. Тіло християнина має бути чисте, неосквернене, бо через святу Тайну хрещення воно стало одним з членів Христа та його містичного тіла, воно є шляхотною посудиною, в якій носить самого Господа Бога. Віра жадає від правдивого християнина, щоб він любив своє тіло, дбав про його здоровля і силу. „Здорове плекання тіла не чуже християнській науці, але просто наказане“¹⁾; але в границях Божого закону. Наше тіло не належить до нас, тільки до Спасителя, який купив Його за ціну своєї Найсв. Крови. Тому для тіла християнина, в якому замешкує сам Бог, в трох Божих особах, належить глибока пошана. Здоровий віруючий розум говорить, що тіло се слуга, а душа пані в людському естві: те, що низше мусить служити висшому; немудре мудрому, а не противно. Звідси правдива гідність чоловіка жадає, щоб у чоловіці панував ангел, а не звіря. Се ганьба й сором, коли звірина велаб перед і наказувала духови послух. Тіло мусить бути слугою духа і підпорядковуватися душі. Однак, щоби заховати в людському естві такий лад і порядок, душа мусить вести сильну і завзяту боротьбу з тілом, бо досвід і віра учить, що тіло все опирається духови, та в своїй змисловости стремить до поневолення душі; а св. Павло в великому пригнобленню кличе: „О я нещасливий чоловік, хто освободить мене від того смертного тіла“²⁾. Тіло потребує

¹⁾ Пастир. Лист німецьких і австрійських єпископів про модерні питання о обичайности.

²⁾ Рим. 7, 23.

строного, але мудрого проводу, бо коли тіло запанує над розумом, за-панує в такому чоловіці непорядок, найпоганіший корінь всякого зла, яке приводить його скорше чи пізніше до утрати здоров'я, а то й до цілковитої згуби.

Не менше важне становище і значіння займає в моральному життю чоловіка почуття стиду і скромність. Адам і Ева, як оповідає св. Письмо, перед первородним гріхом взаємно не стидалися, хоча́ були нагі. Та вони були непорочні й чисті як діти. А головна їх прикмета непорочно-сти се повна гармонія між тілом і душею. Їх тілесні зворушення були під цілковитим панованням духа. Ніяке пожадання не повстало без або проти їх волі. Вони були, як каже св. Августин при-криті одежею ласки, т. зн. їх душа була через ласку абсолютною воло-даринею цілого чоловіка. Та інакше сталося по грісі. Коли втратили одежу ласки, проти їх волі зродилися у них невпорядковані тілесні порушення, які принесли зі собою взаємне почуття стиду. В тім змислі говорить св. Письмо: „Тоді отворилися їм обоім очі і спостерегли, що нагі і зірвали фігове листя і зробили собі заслони“¹⁾. З первородним гріхом перенеслося почуття стидливості на ціле людство. Розумний чоловік інстинктивно соромиться обичаєвої непорядності в своєму власному „Я“, і то тим більше, чим більше він чесний. І хоч почуття стидли-вості се наслідок гріха, воно має для чоловіка велику моральну вартість. Чому? Бо духові сили душі, розум і воля не вистарчають і за слабі, щоб держати низші змислові пожадання в порядку. Почуття стидливості се для нас постійна пригадка на гріх наших прародичів, се пізнання нашої слабості на тому полі та стале напіннення до покори. Почуття стидли-вості се велике забороло проти численних моральних упадків і гріхів, передовсім у молоді. Треба тільки сильно зберігати і плекати почуття стидливості, головню в сьгоднішніх часах, коли новопоганська культура тіла, мода, штука, ілюстрована преса так сильно наважує на її зни-щення, а тим самим руйнує останки обичайности. Як примір послужити може доба занепаду Риму в царських часах. Через спільні для обох полів купелеві заведення, змагання в цирках і амфітеатрах впровади-лось призвичаєння до наготи; а який наслідок? Сила змисловості через те не ослабла, тільки знищила почуття стиду, а з тим настав цілковитий моральний і фізичний занепад.

Християнська стидливість вяжеться тісно зі святою безпристраст-ністю (Unbefangenheit) в полових річах. Правдивий християнин не ляка-ється полових роздумувань, слів і ділань, коли вони приказані, або дораджувані і регульовані Божим законом. Таку чисту неупередженість бачимо у св. Отців, які отверто говорили з проповідниць про полові справи. Сьогодні священик вже не всилі так ясно висловлюватися, щоб не дати згіршення. Чому? Св. Йоан Золотоустий дає на се відповідь у 12 гомілії: „Се, що дехто соромиться, приходить з нечистоти“. Брак тілесної чистоти се причина недостачі безпристрастности. Дійсно, чим більше котрий чоловік чистий, тим спокійніше почуття стиду, тим більше уступає у чоловіка непорядок. Чим більше який нарід чистий, тим менше панує в ньому розпуста. На кінець кілька практичних напіннень і вка-зівок катол. єпископів:

1) Руханку треба відбувати по полам відокремлено, а науку рухан-ки мають уділяти особи того самого пола, якого є ученики, Одежа до

¹⁾ Бит. 2, 24.

руханки не повинна порушати почуття стиду. Треба зовсім залишити вправи наго. Вправи дівчат мають бути уряджені в руханкових саях або в замкнених місцях.

2) Сі практичні вказівки належить пристосувати до купелів і плавання. Купатися мають муштини осібнo від жінок.

3) Спорт має служити для скріплення здоров'я, для приличної розривки, як сего жадає християнська мораль і характер. Спорт може бути перешкодою в виконуванні християнських обов'язків, а головнo в участі в Службі Божій кожної неділі і свята.

4) Належить занехати т. зв. ритмічні школи, яких велика частина опирається на фалшивих пантеїстичних, матеріялістичних ідеях.

5) Католицькі круги мусять при піклованню, дружности і гостинности вернути назад до старої простоти і чесноти. Розпуста і гулятика якого небудь рода, не відповідає католицькому духови. Модерні танці, майже всі найпоганішого походження, загрожують чистоті і християнській стидливості.

6) Католик повинен рішучо поборювати брукову літературу, кіно і театр. Не повинен купувати в книгарнях або в кіосках, які таку гиду отверто виставляють на продаж.

7) Католицька мораль мусить рішучо виступити проти пануючої моди з її наклоном обнажень, які обчислені на роздразнювання половой змисловости. Родичі, а передовсім матери відповідають за одіж своїх дочок. Їх задачею поборювати погану моду, а зате дбати про приличну, добірну і чисту одіж.

Образована катол. жінка мусить бути свідома своєї відповідальности за обичайність цілого народу.

Думки теперішнього світського чоловіка про вічність пекла.

(Реферат на основі статті Дра А. Nikollussi-я „Moderne Gedanken über die Ewigkeit der Hölle“. Der Seelsorger, ч. 10. 1931).

Покута мусить бути. Це яснe. Але подумати про вічну покуту, про муки, які ніколи, ніколи не скінчатся, то мож збожеволіти. Модерний, сильно перечулений чоловік схильний або відкинути вічність пекла, або приписати Богови безсердечну суворість. Та одно й друге неслухне. Слідуючі стрічки — се спроба погодити модерні почування з думкою про вічність пекла.

Ми віримо в вічність пекла, бо так учить Церква. Але дрож прошибає чоловіка при тім. Якесь холоднe, їдкe почування підсувається і намагається скристалізувати в німу жалобу на Бога. І коли безпосередно по тім чуемо про Боже милосердя й безконечну любов, в куточку свідомости остає вимушена усмішка, неначе легка іронія. Стає прикро, що той наш безконечний Ідеал приготівив такі муки.

Сей фермент у життю почувань можнаб означити одною фразою: Перечулення. „Найважніше, що віра кріпка“. Се правда: Бог се безконечне милосердя, але й безконечна справедливість. Він усе сотворив на свою славу. І ціль сотворення осягає в обох случаях, чи то серед радісних пісень оправданих, чи серед безсильних проклонів осуджених. Бог понад усім, а чоловік і його потреба спасення щойно в другій

лінії. Розум успокоюється таким пізнанням; воля стоїть на: Позір! Але що допоможе те все, коли розположення холодне, коли холод проникає релігійне життя, починає стинати лід і гасити радість віри. Мимо повного й розумного пізнання всеж таки остане якийсь диссонанс. А се не повинно бути. Пізнання з віри не повино каламутити веселої вдачі. Бо той сам вдихновений священик висказав і пересторогу: „Твори своє спасення в страсі й тремтінню“ і дитинне радісне слово: „Веселого дателя любить Бог“.

Тому, щоб зображення вічного пекла не остало в нас, як небезпечний для віри диссонанс, належить спробувати погодити се зображення з розумом. Се досягнеться при допомозі слідуючого доказу.

Не справедливність, але любов Божа сотворила пекло. Се вже остання річ, яку Бог міг зробити для придавленої гріхами душі.

Те дасться точніше обоснувати в слідуючий спосіб. Вперед треба навести звичайні розумові рації, які промовляють за вічністю пекла, щоби ясно пізнати, як мало вдоволяють вони наш ум.

Розумові рації за вічним пеклом переносять причину вічного його тревання до Божества і на перший плян видвигают Бога, як местника. Питання: „Чому Бог не помилує, хоч по довгім часі?“ — остає навіть у глибоко віруючій умі бодай як легкий докір. Коли Бог мігби помилувати й не робив сего, заслуговувавби на закид, що Він строгий. Та ніщо твердого й еґоїстичного не сміє остати в Його поняттю. Тому треба покласти натиск на доказ, що Бог не може помилувати; що сам проклятий унеможливує се Йому.

Пригляньмося, як се діється. Часто чуємо твердження: Гріх нерозкаяний до кінця життя чоловіка, творить у смерті такий гріховний стан, якого ніколи не мож усунути й тому він вічний. Так само довго мусить тревати й кара за нього. Проти такої аргументації грішник обурюється в дикім гніві: можу бути покараний лиш за те, чого я хотів. Я хотів лиш актуального гріха. Гріховного стану, позбавлення ласки, я не хотів: се вже діло Бога. Певно, що грішник не бажає позбавлення ласки й ніколи не бажав. Тому вічність пекла не треба виводити з вічно треваючого позбавлення ласки. Розум тут вражений і Богови приписується строгість: Чому Бог не дасть йому ласки назад? Чому Бог позваляє, що вони остають без неї? Де тут хотіння проклятих? Сего не зрозуміє ніякий сотворений ум, щоби Богови не було можливо помилувати навіть по смерті. Тому причини тої неможливости не треба шукати в Бозі, але мусить вона вийти з поведення проклятого. Через те увага розважучого ті причини відвертається від Бога, а звертається до проклятого.

Подібну аргументацію стрічаємо у св. Томи. Він каже: „Хто з власної волі попаде в смертельний гріх, попадає в стан, з якого без Божої допоміж ніяк не може двигнутися“. Однак та поміч, у теперішній економії спасення, від моменту смерті йому відмовлена. Також і сьому противиться грішник: А чому Бог відмовляє допоміж? Чому Йому захотілося якраз такого порядку спасення? Чи не був можливий який інший? Як так, то повинен був вибрати інший, щоби не допустити тільки людей до такої страшної судьби. Таж се Він сотворив людей такими, які вони є, з великими, щастя спрагненими серцями; дав їм відчуження потреби щасливости, яку може заспокоїти лиш безконечне Добро. А до того установив такий порядок спасення, в яким велике число людей мусить у страшний спосіб і на віки остати без щастя! Мавби се бути справді порядок спасення? Може справді Бог нелюдяний? Може

хочє мати в своїм образі світла й тіни, щоби сей образ був яркіший? А ми, прокляті *in spe*, маємо бути тими тінями? А всеж таки говориться: „Чоловік се вінець сотворіння!“ В дійсности він лиш карикатура, найнікчемніший твір Божий...

Кожний бачить, як небезпечно вічність пекла випроваджувати з одної прикмети Божої.

Знаменитим доказом вічности пекла послуговувався в своїх проповідях один місіонар. Він так доказував: „Гріх се обида Бога. Величина обиди стоїть у прямім відношенню до достоїнства обидженого. Боже достоїнство безконечне. Тому й обида безконечна й заслугоє на безконечну кару. Чоловік неспосібний до ніякої иншої безконечности, лиш до безконечности часу. Отже пекло мусить бути вічне“.

Обуриться дехто: людські долі, се не мячі до іграшки, щоби ними забавлялися вправні бесідники. І стане розбирати наведені речення.

1. Гріх се обида Бога... Него... Так говориться, але так воно не є. Бувби дуже малий Бог, колиб позваляв обиджувати себе.

2. Величина обиди стоїть у прямім відношенню до достоїнства обидженого....

Distinguo: Коли про достоїнство обидженого маємо *ideam propriam*... Так. Коли лиш *ideam analogam*.... Ні.

3. Боже достоїнство безконечне... *Contradistinguo*: і ми маємо *ideam propriam* сеї безконечности.... Ні. Чисту лиш *ideam analogam*.... Так.

4. Отже обида є безконечна й заслугоє на безконечну кару.... *Nego suppositum*.

5. Чоловік неспосібний до ніякої иншої безконечности, лиш до безконечности часу.... Відповідь: Він навіть неспосібний до безконечности часу. Безконечність і уплив часу се два противорічні поняття; бо хочби й найдовше тревання ніколи не доросте до безконечности. Навіть Люціфер не може сказати, що його кара безконечна.

6. Отже: пекло мусить бути вічне... Справді так; але не ізза наведеного доказу....

Цілком інакше наставлення наших почувань, коли стараємося зрозуміти вічне пекло, як жадання осуджених. Якже се? Чи не виглядає се на парадокс? Певно. Однак хоч і яке воно парадоксальне, та всеж таки має свою основу у внутрішній структурі людського духа. Пригляньмося тому.

Деякі події в земськім життю виявляють дивну нераціональність. Кожний чоловік, в меншій або більшій степені переживає її й вона відай зливається з *mysterium iniquitatis*. Мусить се вже мати свої основи в духовій природі чоловіка. З того можемо заключати про розположення гріхами обтяженої душі по смерті. Лиш поведення в земськім існуванню мусимо в буттю посмертнім піднести до велитенської степені. Таке є поведення чоловіка в пристрасти, прм. у гніві. Розважмо один яркий примір:

Гнів змагається. Сильне тремтіння пронизує чоловіка. Розум, дуже переляканий, хотівби боротись проти сього. Та його відштовхнено немов стару жінку й він паде в куток, де сидить півмертвий. А гнів став непоборимий, і звернувся з безмірною напрасністю проти ворога. Твердими мов сталь словами січе його в лице, немов буря небо, пошарпаними хмарами. Льогіка будиться з несподіваною силою, кує стріли, мачає їх в трійлі і жовчі й мече їх, немов сталеві шпильки, в серце ворога,

рвучи ніколи не гоячіся рани. Ціла буча не стоїть у ніякій пропорції зі смішно малою її причиною. Він се відчуває, він се знає. Він навіть того хоче. Свідомість того, що він коїть безмірне лихо, не робить на нього ніяке вражіння. Він знає, що руйнує щастя, життя й усе, коли зараз не заверне. Але повернути? За ніщо в світі! Скорше самому собі вбити ніж у тіло й рити ним у внутренностях, чим завернути і простити. Нещастя сталося. Тепер він сам. Замкнувся сам у собі, розважає своє завзяття. Розум починає співати тихесеньку пісню. Та він до нього: „проч, ти такий!“ Й стрілу за стрілою шле в своє серце, щоб удержати його в твердім завзятті... Приходить приятель, щоб успокоїти його. На жаль за вчасно. Нерви ще збунтовані; ще не втомлені до краю. Тому приязне приговорювання бичем підтинає завзяття наново. Спроба поєднання легко може скінчитися викиненням за двері. Та мука через те стала ще більша. Мимо всього, якраз тепер він відчуває шалену тугу за приязними словами розради; лиш не хоче сам перед собою до того признатися. Нараз звертає всю злість проти себе самого й підносить її аж до ненависти. Й бачить ясно, як нужденно він поступає. Тепер він відчуває потребу спричиняти біль всім, кого він любить і на чий приязни йому залежить. (Ось тут заходить парадокс). Він тужить за кимсь, а коли той прийде викидає його. Тому лишають його самого. Він попадає в мале божевілья; олівці, лінії, порозривані книжки падають жертвою його люти. Вкінці знаходить на нього холодне отупіння й він глядить із цинічною радістю на хаос. Глядить, глядить годинами, замкається, не хоче нікого бачити, ні їсти, ні пити, ні спати, лиш сидіти й безнастанно глядіти в один пункт, кругом котрого кружляють у дикім вирі всі його думки. Се момент, в якому чоловік ненавидить сам себе. „Яка з тебе потвора! Лиш убити тебе. Бо що доброго в тобі? Ніщо, лиш купа гнилого сміття. Інші люди окружені добротою й соняшною погодою. А кругом тебе темна безпросвітна ніч. Купа нещастя! У пропасть з тобою! Роздавити тебе, бо тобі ніщо інше не належиться“. Колиб так у той момент прийшов хтось, щоб його вбити, він з реготом наставивби голову і з демонською радістю давби розторошити собі череп.

Про такі й їм подібні внутрішні переживання мігби сказати не один чоловік, на основі власного досвіду. Ріжниця напруження даного переживання походить не з духової природи, але з якості субстанції нервів, матерії. Чи маятник життя одиниць відбуває коротшу, чи довшу дорогу, залежить се від матеріяльного складу чоловіка. Однак описаний наклін до ірраціонального, полученний з масохістичними стремліннями, походить з духової природи й є її специфіком.

Тепер приступім до питання: чи вже з такого розположення душі дається вивести конечність вічного пекла? Ще ні. Тут требаби вийти від стану увільненої через смерть душі.

Та щож знаємо про розположення душі, в стані її звільнення від матерії? Не маємо під тим оглядом ніякого досвіду. Не знаємо з досвіду, чи розлучена душа має ще той, у земськім життю так страшний, нахил до ірраціонального; чи звільнена від матерії душа взагалі способна до такого нахилу. Тут приходить нам на поміч віра, яка вчить нас про гріх і упадок чистих духів. Коли могла часть ангелів улягти ірраціональному, так ся дивна черта тим більше знадобиться духови, чим чистіший той дух. Ще й другої річи вчимося із упадку ангелів. Упавші ангели не чинили покути. Для них не було спасення. Чому се так? Колиб спасення було можливе, цілком певно Бог бувби не відсунув його.

Отже, чому се так сталося? Бо коли чистий дух раз рішився на якийсь напрям, так від того напрямку не відхилиться вже ніколи. Так як вистрілена з пістолі куля держиться завжди напрямку ціли, байдуже, чи та ціль добра, чи зла. Тому зміна розположення в упавших ангелів була не можлива. Тому й спасення було не можливе.

Якщо людська душа подібна до чистих духів тим, що не може ніколи завернути з раз вибраного напрямку, так загадка вічності пекла розв'язана. Однак здається, що людська душа не посідає тої твердої послідовності. Наш досвід з земського буття виказує щось протилежного. Навіть найзавзятіший гнів пригасає й робить місце лагіднішим, розумнішим розважанням. Душа вертає назад до раціонального. В однім випадку триває се три години, в другім три дні; абсолютне отупіння зовнішнє трапляється дуже рідко, а внутрішнє ніколи. Отже виглядало б, що не можемо з поведінки упавших ангелів вивести аналогію поведінки розлучених людських душ так, що з того боку не мож було б в'яснити вічності пекла.

Але так лише здається. В дійсності таке аналогічне заключення цілком слушне. Бо на те, щоби пригасла пристрасть у земськім бутті, треба в різних випадках ріжного часу. А причину того гаснення треба шукати в тому, що в різних людей є квалітативно ріжне. Се може бути лиш матерія, субстанція нервів. Матерія, через поставу духа, стала так сказати заангажована в пристрасти. Та вона не зносить довготривалого, острого потрясення. Тому нерви томляться й наслідком того пристрасть тратить на силі. Та звільнена від матерії душа, вже не може втомитися; тому зверху вона свою повну духову природу, заховуючи цілковито існуючий у неї в хвилі смерті напрям.

З огляду на стан розлученої, гріхами обтяженої душі, можна з великою правдоподібністю сказати слідує:

1. Наслідком ясного пізнання гріховного стану, набуває існуючий у духовій природі наклін до ірраціонального повне панування й наповняє душу шаленою жадобою мук.

2. Той у хвилі смерті до повної сили розбуджений наклін не ослабне ніколи, бо одинока причина гаснення — т. є. утоми матеріальної субстанції відпадає. Ніяка утоми ніколи вже не прийде, а тим самим не уступить те нерозумне уподобання в муках. Навіть по злуці душі з тілом на страшнім суді не буде могла мати місця утоми. Бо те тіло буде прославлене і не буде підлягати обов'язуючим у земськім життю фізичним і хемічним процесам.

3. До того прилучується велитенський зріст всіх душевних сил у позагробовім житті, де вони вже не зв'язані з отяжілою матерією. Не дасться навіть подумати, оскільки душевні потенції по смерті перевищують ті самі з туземного життя.

Зріст їх взаємно відноситься в приближенню так, як відносяться до себе електрична чутливість кусника твердої гуми до чутливості такого самого кусника раду. Коли, отже, душа за життя зберігає добро гарним, теплим розположенням, так по смерті се мале тепло спалахне могутною полумінню, яка душу, немов буря, потягне в само серце Божества. З рівно великою нагальністю осуджена душа відкидає Божество, не з ненависти, але мимо неописаної туги за любовю, відчуваючи ту страшну потребу все що Найлюбіше, обидити як найбільше.

Наклін духа до ірраціонального переживали ми в ріжний спосіб. Той наклін будиться по смерті в обтяженій гріхами душі в не даючий-

ся описати величині й поносить вину вічного тревання пекла. Прокляті, колиб Бог жертвував їм помилювання, з тисячами проклонів відкинулиб його, як заповідяну їм зневагу й судорожно зарилисяб у своїй нужді, немов ходилоб про оборону якогось привілею. Й з диявольською радістю твердилиби, що осудження се їх добре набуте право.

Так отже вічне пекло — се не винахід Божої справедливости, але домагання проклятих. Ніякий закид проти Бога не має слушности. В Ньому лиш світло й любов.

о. В. Я.

ЦЕРКОВНИЙ ОГЛЯД

ЗМІСТ: Промова й Молитва св. Отця Пія XI. з приводу 10-ліття коронації. — „Світло правди“. — Альберт Великий проголошений Святим та Учителем Церкви. — Декрет про мішані подружжя. — Відклик Голови китайської делегації в Женеві до св. Отця. — Відвідини Голови італійського Уряду в Ватикані.

1. Промова та молитва Св. Отця Пія XI., виголошена дня 13. II. 1932 в Базиліці св. Петра з приводу 10-ліття його понтифікату. — Дня 13. II. б. р. відправив у Базиліці св. Петра Еп. Кард. Льокателлі торжественну Службу Божу з приводу десятиліття коронації Св. Отця Пія XI. На Богослуженню приявний був сам Св. Отець враз із цілим двором. (La solenne Cappella Papale). Подробиці сего святочного ранку подали часописи. (Нова зоря і Правда з 28. II. 1932). Тут обмежуємося лиш до сего, що було атракцією того святочного дня, та на що з нетерпимістю ждав не лиш Рим, але взагалі цілий католицький світ. Бо далеко-далеко поза Римом, у різних країнах з напруженням слухали вірні діти св. Церкви кожде слово, яке подавали хвилі етеру. Тому подаємо дослівний переклад промови та молитви, що їх виголосив Св. Отець в базиліці св. Петра в дні свого ювілею. Ось сі повні любови та заохоти слова, на які ждав цілий світ:

„Подобалось Божій доброті та милосердю дозволити мені прийти щераз, після десять літ понтифікату, щоби взяти участь у сій річниці. Ваш прихід та побожна приявність роблять ще більше торжественною, радісною, солодкою та цінною потіху, з огляду на сей величезний тягар вдячности та відповідальности перед Богом та людьми, яку затягнув я в часі сего десятиліття.

І зарядило Боже провидіння, щоби се випало якраз у хвилі загальних труднощів, тяжких терпінь цілих народів, так важних нарад їхніх володарів, пригнобляючих пошукувань за миром та за засобами, що моглиб його запевнити.

Знаємо, що з огляду на такі незвичайні обставини, многі Наші діти великої католицької родини, як також взагалі ціла родина людства, бажають почути бодай з далека через хвилі етеру, так як ви це зблизька чуєте, голос свого Вітця, та дістати від Христового Намісника слово розради й потіхи. Найсвятіша Непорочно Зачата Діва, якої чудну появу у Люрді вчера ми торжественно обходили, неначе наклонювала Нас, задосить учинити вашим побожним бажанням. Тому запросили ми всіх: зблизька і здалека, щоби звернутися молитвою до Бога, Спасителя, Пана

та найвищого Володаря світа та народів. Пригадуємо та оплакуємо в душі покути наші гріхи, що уоружують Божу справедливість, складаючи наші горя Його безмежному Милосердю, та просячи у Нього о сей пожаданий мир, та засоби, що ведуть до нього, та які, так здавалося, утікають перед людськими пошукуваннями.

Запрошуємо вас зробити се тими словами, які незрівнана Учителька молитви — Свята Церква у Святій Літургії вкладає нам в уста та серця, і поручає нашим розважанням.

Молімся, отже, у звершеній злуці думок та сердець, — о сей мир, що так нам потрібний, — молімся.

„Боже, прибіжище наше і сило; вислухай молитов твоєї Церкви, та дай, о Творче побожности, щоб се, про що побожно просимо, з легкістю могли досягнути.

Боже, що гріхами обиджаєшся, а з покути радієш, зглянь на мольби благаючого твого народу — та відверни від нас бич гніву Твого, на який ми заслужили.

Боже! Ти, що нікого не відкидаєш, та що кожного каючогося грішника своїм милосердям огортаєш — зглянься ласкаво на наші покірні мольби та просвіти наші серця, щоб ми хотіли виповнювати твої заповіді.

Господи! Покажи нам твоє невисказане милосердя: очисти нас з усіх гріхів та вибави нас від кар, які ми заслужили.

Не відвертай Твого лица Боже, від Твого люду, горем прибитого, — але слави імени Твого ради, прийди з поміччю плачучим.

Вислухай, просимо, всесильний Боже, благальні мольби, прости каючимся беззаконня, покажи нам свою любов та дай мир.

Боже, від Тебе походять всі святі бажання та спасенні ради, в Тобі всі добрі діла мають свій початок, — дай, молимо, твоїм слугам ще такий мир, якого світ дати не в силі так, щоб і наші серця віддані твоїм заповідям, були веселі, й часи, по зломанню ворожих затій, стали спокійні, — яко Твое є Царство, і Сила і Слава Отця і Сина і Святого Духа — Амінь.“

Цілий католицький світ обходив сього року з великим одушевленням 10-ліття коронації св. Отця. Не було краю в Європі, де те свято не нашлоб сильного відгону. Знаменне се, що в тих обходах брали участь не лиш тисячі католиків, але також найвисші державні достойники. В Бельгії сам король явився з цілим двором; в Німеччині, Австрії, Португалії та Франції брали участь Президенти сих держав; в Югославії, у великій часті православній державі, явилися всі міністри. Не було ні одного часопису, навіть ліберального, котрий не прийнявби передовиці, присвяченої діяльності теперішнього Христового Намісника. — Лиш у нас тихо, мов завмерло. Крім католицьких часописів, — прочі не узнали за відповідне заявити пошану для Намісного Пастиря Церкви. Наша націоналістична преса лиш тоді займається церковними справами, коли в імя „добра народу“ хоче напасти клеветою на Голову Церкви або на непопулярного Єпископа. Та коли ходить о скріплення звязи українського католицького населення з Апостольською Столицею, тоді мовчить.

А однак, ми ніде й ніколи не знаходили тільки розуміння, помічі й опертя в давнині й тепер, як у Апостольській Столиці. Як хто перестудіювавби основно історію нашої Церкви, побачивби, кілька зазнали ми опіки від Христових Намісників і то від князівської доби, аж по нинішній день. Особливо св. Отець Пій XI так могутчо й сильно й по

вітцівськи знявся долею нашої Церкви, що Його Понтифікат буде становити переломову добу в історії руської католицької Церкви. Св. Отець Пій XI в троє побільшив нашу Єрархію; Св. Отець оснуванням та царським дарунком „Папського Семінара св. Йосафата“ у Римі кладе основу єдності та однообразності нашої руської католицької Церкви по всіх її полосах, розкинутих по старім та новім краю; Св. Отець Пій XI, дасть Бог, поверне нам наших незєдинених братів, щоб ми становили не лиш одну земську народню родину, але небесну, Божу, в одній, святій, католицькій Церкві.

2. „Світло правди“ — Енцикліка Св. Отця Пія XI. з приводу ювілею 1500-ліття Ефеського Собору. — Як торжественне закінчення ювілейних обходів з приводу 1500-ліття Ефеського Собору, появилася дня 25. XII. 1931 р. енцикліка Св. Отця, Пія XI., котра починається словами: „*Lux veritatis.*“

Енцикліка в цілости призначена Ефеському Соборови та його історичному й догматичному значінню.

На початку енцикліки звертає Св. Отець увагу на значіння Ефеського Собору, передусім з огляду на три правди віри, а саме:

1. Божество Г. Н. І. Христа;
2. Боже Материнство П. Д. Марії;
3. Первенство Папи Римського.

Перечення сих засадничих правд кат. віри дало причину до скликання загального Собору в Ефезі.

Мотором цілої контрверзії був Несторій. Він саме переняв майже в цілости ложну науку Теодозія Мопсвестійського, в дечім її змінив, ширше розвинув, заосмотрив її науковим апаратом думок та слів і почав її поширювати, передусім у Царгороді. Ось і головні блуди Несторієвої ереси:

Передусім заперечив іпостатичну єдність двох природ: Божої та чоловічої, в одній особі Ісуса Христа. Після його думки обі природи замешкали у якомсь спільнім „гросоро.“ Син Божий не був Бого-чоловіком, лиш з уподобання замешкав у людському тілі так, що обі природи: Божа і людська були реально відділені, творили дві особи. Отже Ісуса Христа не треба називати Бого-чоловіком, але лише „Теофорон“ себто „Богоносцем.“

З конечности логічного заключення переходить Несторій до другої ереси, а іменно твердить, що Пречиста Діва Марія не була Матір'ю Бога, але лише сеї людської особи, в якій замешкав Бог, тому називає П. Д. Марію не „Теотокос“ т. є Богородицею, але „Христотокос“ себто Христородицею.

Найсильнішим поборником ереси Несторія був Александрійський Патріарх св. Кирил.

Св. Кирил не могучи перепинити поширювання несторіянських думок, удався з просьбою до Папи Келістіна, щоби згідно з католицьким обичаєм, ужив прав й авторитету зверхника катол. Церкви та зарядив, як треба запобічи ереси. Се з особливим натиском піднесене в енцикліці, як доказ, що Папу римського всі церкви вважали за Намісника Христового на землі. — *Vetus Ecclesiarum consuetudo suadet, ut eiusmodi res Sanctitati tuae communicentur. Digneris proinde quid hic sentias praescribere. Tuae integritatis mens et super hac re sententia... perspicue exponi debet*“ (3 листа св. Кирила до Папи Келістіна, цит. у енцикліці, А. А. S. р. 498). Св. Кирил, хоч займав перше місце в східній Церкві,

все таки не чувся авторитетним рішати в так важних правдах кат. віри, лиш удався з просьбою о рішення до Папи.

Папа Келістин поручив св. Кирилови скликати Собор в Ефезі, та вислав у своєму імені апостольського делегата, пресвитера Филипа, котрий в імені Папи Келістина відчинив перше соборне засідання. В актах Ефеського Собору заховався один незвичайно важний документ про авторитет Папи Римського.

Деякі Єпископи спізналися, та приїхали щойно на другий день засідання; вони зажадали прочитання декретів з попереднього дня: „*Rogamus, ut ea nobis patefieri mandetis, quae ante adventum nostrum in sancta hoc Synodo acta sunt, quo iuxta beati Papae nostri, praesentisque huius sancti coetus sententiam nos quoque confirmemus.*“ A. Ap. S. XXIII (1931) p. 501).

Пресвітер Филип того самого дня проголосив виразне свідцтво про примат римської Церкви: „*Nulli dubium, imo saeculis omnibus notum est, quod sanctus, beatissimusque Petrus Apostolorum princeps et caput fideique columna, et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivit et iudicium exercet.*“

Щобільше! — Всі Отці, що були на Соборі, з радістю прийняли заяву Филипа. Цілий час Собор відбувався в імені Папи, та в імені Папи Собор осудив ересь, та викляв Несторія. По скінченню Собору, всі присутні вислали спільний лист до Папи Келістина з подякою за опіку: „*Novo Paulo Caelestino, Caelestino custodi fidei, Caelestino cum Synodo concordi, Caelestino universa Synodus gratias agit; unus Caelestinus, una fides Synodi, una fides orbis terrarum.*“ Чи треба ще ясніших доказів на се, що вже в п'ятому столітті, коли ще було живе св. Передання, вже ціла кат. Церква, — репрезентована на Соборі в Ефезі, так ясно визнавала примат Папи Римського?

Св. Отець остро звертаєсь проти всіх тих істориків, що стараючися оправдати, а навіть уневиннити Несторія твердять, що св. Кирил на тлі особистих невзгодин сфінгував ересь лиш на се, щоб Несторія очернити та виклясти. Святіший Отець осуджує такі ложні погляди, та в своїм осуді покликується на Халкедонський Собор, що в друге викляв Несторія та одобрив науку св. Кирила, як також на історичні докази, які аж надто голосно говорять про святість життя св. Кирила, та вільнодумність Несторія.

Друга часть Енцикліки чисто догматичного характеру. Святіший Отець ще раз розбирає аргументи Ефеського собору, та додає много інших, особливо св. Томи з Аквіну.

Тут звертається Св. Отець особливо проти протестантів, „які ще й досі називають себе християнами.“ Дуже мало з них заховали правдиву науку про Божество Ісуса Христа. Інші — представляють Ісуса як чоловіка, обдареного спеціальними духовими дарами „дуже зближеного до Бога.“ В кінці многі з них, особливіше модерні „цілковито заперечують щонебудь Божого в особі нашого Спасителя й уважають Ісуса за звичайного чоловіка, вправді обдареного незвичайними духовими способностями, та підлягаючого блудам і людській уломности.“ Всі ті модерні протестанти (що дуже зближені зі своїми поглядами до поглядів лібералістів, що називають Ісуса — „соціальним генієм“) се діти Несторіанської ереси, яка започаткувала ложні погляди про особу Г. Н. І. Хр.

Третя часть присвячена П. Д. Марії.

Тільки віків чекало опечалене людство на сю хвилину, коли передсказана пророками Діва породить Божого сина; тужно мріяв про сю хвилю цілий Старий Завіт. — Тільки століть минуло від сеї хвилі, коли цілий світ признав Марію Матірью Бога Живого, а мимо того тут і там ще й сьогодні обізвесь не один голос проти Божого Материнства Пр. Д. Марії. Та всі ті наклепи безсильні, всі ті очернювання даремні, бо вже 15. століть тому Св. Церква осудила першого клеветника-еретика та ясно поставила квестію: Марія є „Теотоκος“ — „Богородиця.“

Значіння Ефеського Собору превелике, бо сей Собор не лише що усунув з Особи Ісуса Христа сю тінь, яку кинув на Нього священник-еретик; не лише прославив Боже Материнство Пр. Д. Марії, але zarazом Ефеський Собор се могуте свідоцтво первенства Намісника Христового, Папи Римського.

3. Альберт Великий проголошений Святим та Учителем Церкви. Дня 16. XII. 1931. наступила канонізація славного середньовічного вченого, великого богослова, філософа та природника — Альберта Великого.

Булею, що зачинаєсь словами: „In thesauris sapientiae“ проголосив Папа Пій XI. Альберта, знаного з титулом „doctor universalis“, Святим та Учителем Церкви.

Новоканонізований Святий уродився в 1193 р. в Ляцінген у Швабії (Німеччина). Походив з роду німецьких графів Больштет.

Вже в заранні своїх літ проявляв великий нахил до бистої обсервації та точної аналізи. Коли йому минуло 20 літ виїхав до Італії, щоб набути всестороннього знання на тамошніх університетах. В році 1223. вступив до монашого Чина ОО. Домініканів у Падуї. По скінченню студій був професором на різних німецьких університетах (найдовше в Кельні, де його учеником був св. Тома з Аквіну) та у Франції, в Парижі.

Вернувши з Парижа, став провінціалом Домініканів для Німеччини; 1260 р. іменований єпископом в Регенбургу, організує хрестоносні походи та 1296 р. стає єпископом у Кельні.

Альберт Великий — се ум геніяльних здібностей, незвичайно меткий, бистрий та на диво всесторонний так, що не було в його часах ні одної галузи знання та науки, яка булаб поза скобками його наукової праці. Та не лиш визначний він як вчений богослов, філософ та природник, але й знаменитий він як організатор, політик, а навіть дипломат.

Молоденький студент, брат Домініканин, учитель богословії, провінціональний пріор, єпископ, промотор хрестоносних походів, опікуп Жебручих Чинів у „la Corte Pontificia“, дійсний спаситель своєї батьківщини в добі хаосу безкоролівя, своєю рішучою обороною кандидатури Рудольфа Габсбурга. Всюди-всюди, у кожній ділянці релігійно-наукового та цивільно-політичного життя свого часу — всюди слідний рішавчий, благородний вплив його наскрізь святого життя, та всестороннього ума.

Можливо, що в часах Святого ніхто з людей не звидів тільки країн та земель, що св. Альберт. В часі студій звиджує Італію, як професор пізнає Францію. Як пріор звиджує всі монастирі величезної німецької провінції, що тягнулась від Анверзи, аж по Відень.

В справах Апостольської Столиці переїздить ще раз Італію, Францію, Німеччину та всі північні країни аж по сьогоднішню Литву та Скандинавію.

Тяжко поняти, як міг св. Альберт серед тільки занять знайти час на наукові студії, якими ще за життя здобув назву „*doctor universalis*?“ Дивно се зрозуміти, се тайна святих людей.

А наукова спадщина св. Альберта превелика. (Нововидані його твори через Августа Борне, Париж 1890-1899, обнимають 38 великих томів). Між творами св. Альберта треба піднести передусім ці: 1. *Commentarii in opera Aristotelis*; 2. *De sex principiis Gilberti porretani*; 3. *Summa de creaturis*; 4. *Summa Theologiae*... В ділянці природознавства св. Альберт був найвищим авторитетом свого часу: „*nostri temporis stupor et miraculum*“, як виражається Ульрих *Argentoratensis*. Заслуга його головно лежить в тім, що цілу науку о природі обоснував на реальному досвіді. Сміло мож сказати, що се був перший вчений фахівець, котрий перший положив теоретичні та практичні основи під природничі науки, та обоснувавши їх на досвіднім спостеріганню та аналізі реальних фактів, спрямував на властиві шляхи наукового досліду.

Се все зробив всупереч опінії тодішнього „научного світу“, що свої погляди на природу обосновував на... логічних законах, та восьми правилах сільорізму. Та є границя, де сила сільорізму не вистарчає, бо сам сільорізм „*in experientia nititur*“. Ось слова св. Альберта: „*Earum autem doctrinarum, quas ponemus, quasdam quidem ipsi nos experimento probavimus, quasdam autem reperimus ex dictis eorum, quos comperimus non de facili aliqua dicere, nisi probata per experimentum. Experimentum enim solum certificat in talibus, eo quod de tam particularibus naturis Syllogismus haberi non potest*“. (Opp. ed. Jammy. V. 430 a). І в тім саме заслуга св. Альберта.

Святий Альберт писав твори з обсягу й зоології, ботаніки, анатомії, антропології, географії, астрономії, медицини та біології.

Те саме говорить про універсальність його геніального ума.

А вже не оцінені заслуги св. Альберта у філософії.

Він перший увів твори Арістотеля на „*publicum forum*“. Досі Церква забороняла вживати Арістотеля, бо він дістався до західної Європи щойно по багаторазних не критичних перекладах, та підляг сильним корупціям, особливо у перекладі арабським, де старались його примінити до науки корану. Святий Альберт очищує текст Арістотеля зі всіх сторонніх елементів: арабських, жидівських та неоплатонських, повертає йому назад строго наукове обличчя та надає йому права громадянства на всіх католицьких університетах. І тут саме його „*momentum philosophicum*“, що радше як у звершеній, систематичній синтезі, полягає саме в тім, що ввів Арістотеля, та тим відкрив сучасникам величезне поле знання й довів многих до сего, щоб на основі аналітичних його творів, побудували синтетичну наукову цілість. Се довершив його ученик св. Тома.

Св. Альберт — се поборник авероїзму й неоплатонізму. Передусім опрокидує авероїстичний монопсихізм і неоплатонський ілюмінізм, збиває пануючі тоді погляди „*duplicis veritatis*“ та доказує, що філософія не лиш не противиться об'явленим правдам, але противно, всі правди об'явлені є в найкращій згоді з дійсною філософією. Бо філософія се „*ancilla theologiae cuius munus est veritates revelatas naturali rationis lumine contra negantes defendere*“.

Не менші заслуги св. Альберта на полі богословського знання. Як богослов культивує всі часті сеї святої науки: викладає догматику і пише трактати з моральної; дає здорові принципи для екзегези, під-

черкує вагу буквального змісту (*sensus literalis*); виказує кілька практичних приміненнєв може мати сей спосіб пояснювання св. Письма у практичному та релігійному життю. Його трактат „*De Sacrificio Missae*“ се найкращий літургічний трактат у середньовіччю.

Трактатом „*SS. Eucharistia*“ започатковує новий напрям містики, глибокий і zarazом практичний, ілюструючий поняття: „*donum, gratia, cibus, potus*“ та отверто говорить про культ „*S. Cordis Redemptoris Divini*“.

В особливий спосіб відданий культowi Пр. Д. Марії, ясно висказує погляд про загальне посередництво Преч. Діви в трактаті: „*Mediatio universalis B. Mariae Virginis*“, а в питаннях „*Super Missus*“ розбирає всі прикмети Божої Матері; в коментарі до Єванг. св. Луки довго здержуєсь над сим для нього так дорогим змістом.

Як апольогеет, Альберт Великий боронить науку кат. Церкви проти всіх блудів свого віку: маніхеїзму, аввероїзму й пересадности неоплатонізму та доказує, що: між правдою, а добром, знанням а святістю, наукою а вірою нема ніякого противенства, лиш противно, найглибша гармонія та злука.

Ось і коротенький перегляд життя і характеристичні черти всесторонньої праці Альберта Великого, який ціле своє святе життя посвятив науковим студіям і педагогічній діяльності.

Альберт Векикий дарував людству небуденні духові цінности та наукові вартости. Його думки ще дальше живуть у філософії та богословії, його моральна велич і оригінальність ще й досі находять багато приклонників і однодумців серед вищої духової еліти людства.

Його заслуги оцінила католицька Церква й сьогодні Альберт Великий — Святий та Учитель Церкви.

4. Декрет про мішані подружа. — Конгреґація св. Уряду (*S. Officii*) видала недавно декрет про мішані подружа. Декрет зачинається ствердженням факту, що при мішаних подружах, заключуваних в катол. церквах, не додержується зобовязань виховувати діти в католицькій релігії та не ставити перепон католицькій стороні у виповнюванню релігійних та церковних обовязків. Се діється особливо в тих краях, де цивільна власть не лише не противиться, а бере в оборону таке нехтування церковною властю стверджених зобовязань. На будуче Церква уділить позволення на заключення мішаних подруж лиш тоді, коли не-католицька сторона таке дасть зобовязання виховувати діти по католицьки й не перешкаджати катол. стороні у виповнюванню її релігійних обовязків, яке не може бути знехтоване навіть там, де цивільна власть не бере в оборону католицького ісповідання. Коли ся условина не виповнена, дозвіл на подруже вважається не існуючим.

5. Відклик Голови китайської делегації в Женеві до св. Отця Пія XI. — „Оссерваторе Романо“ з 15-16. II. б. р. інформує, що голова китайської делегації в Женеві, Єн, відкликався до св. Отця з проханням, щоби св. Отець промовив до китайського народу в його теперішнім тяжким положенню. На се Й. Ем. Кардинал секретар стану, відповів телеграфічно в імени св. Отця, що Папа у своїм загальнім вітцївстві обнимає любовю всі народи. Для китайського народу кілька разів дав вже доказ своєї прихильности. Висказує свої бажання і запевнює про свої молитви, щоб чимскорше наступив мир між двома великими народами, котрих Боже провидіння умістило в сусідстві. Лиш у мирі можуть дійти обильні овочі так для їх користи, як і для цілого людства.

6. Відвідини Голови італійського уряду в Ватикані. — Третя річниця Лятеранського договору зазначилася відвідинами Мусолінього у Ватикані. Сі відвідини тим важні, що послідували по залагодженню спору між Ватиканом, а італійськими фашистами в справі Католическої Акції. Сей конфлікт хотіли визискати масони й довести до повного зірвання між Ватиканом, а теперішнім італійським урядом та в дальших наслідках до певеслідкування Церкви в самім її серці. Завдяки св. Вітцеви не дійшло до крайности. І ось наступило повне порозуміння. Закріплене воно зі сторони Ап. Столиці наділенням високих відзнак італійському королеви, престолонаслідникови й Мусоліньому. Відповіддю на се зі сторони уряду були саме відвідини Мусолінія у св. Отця. Відвідини мали характер національного італійського торжества. Від рана того дня т. є 11. II. б. р. повівали на всіх урядових будинках італійські бандери; склепи, крім споживчих цілий день стояли замкнені й видно було загальну радість та одушевлення.

Церемонії прийняття Мусолінія були зовсім такі, які заховуються при припинанню суверенів. В товаристві Мусолінія були слідуочі особистости: Де Веккі, амбасадор Італії при Ап. Столиці; Рокко, італ. міністер справедливости й культу з підсекретерем Джунтом; Фані, підсекретар міністерства закордонних справ; Польверелі, голова уряду преси; вкінці Тальямо й монсіньор Пелліцоля, церковний дорадник при італійській амбасаді. Послухання тревало 1 год. і 5 мін. Ні один часопис не оповістив змісту розмови між св. Отцем а Мусолінієм, тільки фашистівська преса зазначила, що сі відвідини дають повну запоруку тревалости лятеранських договорів. Того самого дня Й. Ем. Кардинал Пачеллі віддав в імени св. Отця візиту Мусолінієви в Венетській палаті. В часі приїзду Емін. Кардинала, музика карабінерів відіграла папський гимн.

З НАШОГО ЦЕРКОВНОГО І РЕЛІГІЙНОГО ЖИТТЯ

1. Дві відозви Преосв. В. Такача в справі боротьби проти целібату духовенства. Дня 30. XII м. р. Преосв. В. Такач, єпископ С. Д. Америки для закарпатських Русинів у Гомштед, проголосив дві відозви. Одна заадресована: „ВПР. ОО. Конзульторам, деканам і священникам нашої Епархії,“ а друга, до вірних. Обі ті відозви звернені дуже рішучо проти тих священників і провідників світських, котрі для чисто демагогічних цілий розпочали боротьбу проти безженности духовенства. Тут подамо лиш деякі виїмки з тих відозв, які характеризують знаменито підклад і методи тої боротьби. Ось уступи з Відозви до священства:

„Извѣстнымъ есть предъ всѣми, што на агитацію нѣсколько безсовѣстныхъ і в темнотѣ блукающихъ особъ тутъ-тамъ два роки тому, что притягли липшой доли заслуженный народъ къ борбѣ подъ титуломъ „целибата и латинизаціи.“ Сія борба не выбираетъ в средствахъ і стоя на фалшивихъ основахъ с брехнями усилюетъ поколебати в нашомъ народѣ віру в Бога, достоинство Церковной Власти, всякую церковную дисциплину, даже наміраетъ уничтожити и процвѣтающее

релігійное життя, яке в минувності с консеквентною роботою и трудом подарилося нам осягнути.

Особенно „Американскій Русскій Вістник“ веде в сей протицерковной борбі и — як Ви то добрі знаєте — на столько пошол вперед, что ногами топтаєт закон Церкви, з грішною малицією нароком фальшиво представляє факта, даже новійше сміє и право Єпископа именовати, или предложити священника... Сумний се образ демагогії, пред котрим не можна, не вольно мимоидти... До тепер значительна часть священства индиферентно внимала сію борбу і если и била провокована, дипломатично уклонила от отвѣта без того, чтоб мериторично отвѣчала на вопрос; на тоже ани не думала, чтоб хотя лиш ліпшого чувства, церковним духом пронятих вірников обучила о правдивом состоянїї діл, ибо боялася своей позиції, ексистенції. Сія политика у многих не подарилася, ибо и „страхающїи“, принуждени били прїяти сниженіє платни, ибо насиль — громаді и под яденієм приходит апетит, особенно если знает, что нїт над ней висшого форума, достоинства могущаго застановити ей самовластіє...

Дороги Отци Духовни! Доля Церкви єсть долею священства! Если ми, ведени чисто челоувѣческими точки зрѣніями и про временное благодіє или мир, всегда с полусуспихом будеме задоволенни, с часу на час компромисси будеме заключати, николи не будеме годни осягнути ту консолидацію, яка для существованїя Церкви и основнаго распостраненїя Христоваго релігійнаго житя неотмінно потребна...

Най будет хотя хто єпископом, хотя якої Епархїї; най будет он хотя якої святой, ученый муж, полный добротою сердца, и най принесет со собою найсвятїйшії, найблагороднїйшії интенції; может видати розумни, актуальни, для блага і процвітанїя Церкви намиряющїї распорядженїя - если священники на поодних парохїях не переведут то, если они с тілом і душою не стоят при нем, як би мали, всякое стремленїє его остане безуспѣшным, всякое доброе намиренїє будет напрасным...

Знаєме плани ковати, знаєме критизовати, знаєме требовати, в случай бїди от Єпископа помочи шукати, но правдивое синівское содівствіє, безкористну службу для блага Епархїї, жертволюбїє для общаго блага крестом держиме и то носити не хочеме. Сяк не можно основати Епархїю, сяк не можно обезпечити наше существованїє.

Если ми не настрашилися от того, что с юдиними грїшми купленими насмнниками подкопаєме єпископское достоинство и найнїшші оклеветанїя тайно, но широко, колпортуєме, что ожидаєме от будучности, что чекаєме от того народа, віру котрого ми таким поступиванїєм поколибали? Ци чествовати буде нас народ, ци святою будет держати и саму Церков, или лиш средством для достиженїй своих персональних цілей, до котрой тогда копнет, коли думает, что нїт на ню потреби?...

Священству тепер нужно уже конечно и явно возстати против того антицерковнаго стремленїя, яке „Американскій Русскій Вістник“ репрезентует, и всякий способ треба хвалити, чтоб в крузі вірников урівновісити ефект шкодливых статей тіх, котрі желают отровити духовний світ нашего народа. Чтоб сіє

становище большой ваги мало, треба, щоб носило на собі вид однообразности и каждый да однообразно подержит тое мое желаніе и распоряженіе, якое я на основі святих Канонов желаю от вас взяти до відомости, щоб со суспендованими или деградованими священниками розорвали не токмо церковное, но и всякое общественое сношеніе, взяли їх под полный бойкот и варовалися от них, як то сділано било с біблійними прокаженими...“

Відтак дає розпорядження Преосв. Такач, щоб священники, як духовні управителі церковних організацій, не допустили тим організаціям виступати ворожо й публично проти церковної Влади й самих священників. І так кінчить:

„Наші організації еще днесь по большой части мають характер католическій, или для своей торговли-выгоды употребляют сей епитет, но се не дает їм права замішатися до церковних, парохияльних или личных священнических діл. Се найбільша аномалія, яка лиш существовати может, от сего боляка неотмінно треба освободити Церков...“

Знова до вірних так пише Преосв. Такач:

„Дорогі мої діти, возлюблені вірники: Человіку сердце жалем наполнене, коли збачит, что между нашим добрим, богобоянным и религійним народом суть и такі, котори на вшитко способны, щоб лем осягли свої цілі; но еще смутнійшем есть тое обстоятельство, что із между многих, многих тысяч добрых вірников ледва найдеться нисколько, котори сміли би в очи поставитися против всяких демагогов і сміли виповісти свою правду, ібо боятсья от притисненія, боятсья от преслідованія...“

Ви всі знаєте и чувствуете, что в нашей Епархії самосознательно, злонаміренно, со всякими лукавими способами усилюються уничтожити тое согласіе, довіріе и любовь, якіи до тепер существовали между епископом и народом, и ведно со сим желают забити из вашего сердца так живу віру, як и дух церковный. Сіи лотри хотять уничтожити всякое достоинство, щоб лиш свої уряди обезпечили и желалиби, щоб ви били не Божиими слугами, не дітьми Церкви, но их рабами.

Чтоб сіе годни осягнути сіяють они сімя раздора между вами, вержут меж вас тут-там один вопрос, над которым ви между собою рветесь и с тім помагаєте їх злобним интенціям и самих себе слабите.

Таким вопросом бил и „целибат — безженство священников.“ Хотіли затягнути вас до такой борби, яка не тичится вас, ібо вам вшитко едно, ци женатий или самотний священник обслуговує вас, лем най будет добрим, совістним и повинность свою най рядно кончит; и як збачили, что ви се уже унуєте, что больша часть вірников индиферентно справується, тогда новійше виступили с „латинизацією“, котру епископ хочет у нас перевести и распостраненієм сего хотіли би заскїпити до ваших сердець то, что епископ есть найбільшим врагом нашей Віри и обряда, ібо усилюється уничтожити вшитко, что нам милое, святое і за что ми готови и живот свой жертвувати.

Дороги мои діти! Что се яка брехня й оклеветаніе и что сколько злости закривает в собі, лиш тогда порозумієте, если з вопросом сим обширнійше заниматься будеме. Тут я уже не могу молчати, тут потребно мені явно виступити.

Дороги мої діти! Ви знаєте дуже добре, що Ісусом Христом оснований св. Мати Церков дві частини має: латинського і грецького обряду католицьку Церков. Обидві суть однакові, обидві годні доказати своє походження від апостолів і обога обряду Церкви мають від початку і стоять під управлінням Папи Римського, наслідника св. Ап. Петра. По словам Ісуса Христа, обидві Церкви мають існувати „до скінчення світу“.

Так латинського як і грецького обряду Церков має свої традиції, звичаї, закони, літургичний мов, обряди і свята, цих не можна поводити, ібо тоді один або другий перестав би існувати-існувати; і розумно розмислюючий чоловік лем сміється над тим, що ми в греко католицької Церкви латинізуємо, ібо то неможливим, щоб греко католицький єпископ — най буде хоча хто, хоча де- проти своєї Церкви виступав. То одно булоби самоубійством. Се ані сам Святийший Отець, Папа Римський, не дозволив би, ібо він не хоче, щоб греко католицька Церква залягалася до латинської, не хоче він латинізувати і цілком задоволений, якщо ми з'єднані з Римом, ібо тоді вже існував би принцип: „єдине стадо і єдиний пастир“.

Або можна то держати латинізацією, що в нашій Єпархії основи Ружанец, Олтарний Сполук і Общество Найсвятішого Серця Ісуса?! Ружанец і Олтарний Сполук в краю вже більше від 50 років діють. Я тут в Америці теж знайшов їх, лем-же не були добре організовані. Общество Найсвятішого Серця Ісуса новіше основи, але і се давніше існує в старому краю. Ся справа єсть найкращим християнським виявленням благодарності грішного чоловіка до Откупителя свого Ісуса Христа, і обряд її вибраний від наших старих церковних книг.

Се не єсть „латинізація“, таке лем такий світський чоловік може твердити, який єсть ворогом правдивого релігійного життя, або такий священник, якому важко паде місячно ісповідати...

Само протом осуджую, щоб би лаїки (світські люди), навіть суспендовані, випущені священники брали собі ту неслухану сміливість і поставили себе боронителями нашої святої віри і обряду або такими представляли себе перед народом. Най замітають вони перед своїм двором і не іспитують чесний релігійний народ. Від упавших — злих ангелів сталися чорти, вороги самого Бога і всякого добра — так і суспендовані і вигнані священники любили би завести не благо Церкви і процвітання релігійності, але повний неспокій, замішательство і безрелігійність, ібо єсть то звичаєм злих, що любили би чим більше людей хватити собою до біди. Протом варуйтеся від них, ібо вже Господь Бог наш, Ісус Христос сказав: „Варуйтеся від злих пророків, які подобні в овчій скур ходять вовкам“. Ви самі знаєте, що сокочення дорожчостей не звикли лишити злодіям і розбійникам, але на те достойним...“

Як видно з наведеного тексту обох заяв, Преосв. Такач дуже мужньо й рішучо виступив проти тих священників, котрі ніби в „обороні прав та привілеїв Церкви“ руйнують її, грішать людей та бунтують проти Церковної влади. Преосв. Такач зовсім слушно називає їх розбійниками, подібними до упавших ангелів, вовками в овчій шкурі,

Становище Єпископа сильно боронить католицька Організація „Собрание“ та її орган „Просвіта“. І під тим оглядом становище Еп. Такача без порівняння щасливіше ніж те, яке мав свого часу Преосв. Богачевський. Тому є повна надія, що помимо тяжкого положення, помимо нечуваної нагінки, клевет та демаґогії „Американско-руського Вістника“ та йому патронуючих суспендованих священиків таки вкінці побідить велика й свята справа.

2. Важні й актуальні зарядження Преосв. Ординаріату в Станиславові в справі католицької преси. „Вісник Станиславівської Епархії“ за жовтень, листопад, грудень 1931 р. приніс був ось такі важні зарядження відносно поширення та скріплення католицької преси: місяць січень до 15 лютого назначений як „місяць доброї преси“. Кождий священик обов'язаний в тім місяці виголосити бодай одну проповідь про значіння католицької преси, та небезпеки лихих часописів. В особливий спосіб повинен підчеркнути, що кождий свідомий католик обов'язаний читати, попірати та поширювати добрі часописи, а поборювати лиху пресу. Крім того має зорганізувати у своїй парохії кольпортажу та перевести доцільну акцію, щоб між парохіянами зібрати як найбільше передплатників католицьких часописів. Кождої неділі в часі назначеного „місяця“ в церкві по Сл. Божій відмовляти 5 Отче наш і 5 Богородице Діво в наміренню поширення доброї преси.

Сі розпорядки дуже важні й конечні особливе в теперішних часах, коли ворожа й большевицька преса щораз більше підриває основи віри й християнського, суспільного порядку серед українського католицького населення. Ми переконані, що наші ОО. Духовні, передовсім ОО. парохі, зрозуміють вагу тих заряджень та з цілою ревністю переведуть се правдиво апостольське діло. Навіть добре під тим оглядом зорганізована одна епархія може піднести наклад такого популярного часопису як „Правда“ до числа бодай 50.000 примірників. А тоді не лиш розв'язана булаб матеріальна сторона нашої католицької преси, але також, що важніше, серед наших вірних скристалізувався б ясний католицький світогляд, котрий ставби сильним забором проти теперішніх націоналістичних, ліберальних, радикально-соціалістичних та большевицьких струй. Така важна душпастирська праця, як поширювання католицької преси, не може обмежуватися лиш на один місяць. Душпастир повинен при кожній нагоді підносити вагу доброї преси, заохочувати до передплати й читання, а головню зорганізувати при помочі брацтва сталу кольпортажу й благородну агітацію за католицькою пресою та католицькими видавництвами.

3. Нова провінція нашого Василіянського Чина. Св. Конгреґація для Східної Церкви декретом з 24. II. 1932 р. повідомила ВПреп. О. Архимандрита, що св. Отець затвердив оснування осібної, зовсім самостійної Провінції в Америці, котру названо Американсько-Канадійською. Дотепер була вона лиш т. з. Містопровінцією, зависимою від Галицької та обмежувалася лиш на Канаду. Тепер, силою названого декрету, стає вона зовсім самостійною зі своїм повним провінціоальним Зарядом, залежним безпосередню від ВПреп. О. Архимандрита й обнимати буде також С. Д. північної Америки. — Заразом Апостольська Столиця надала нашому Чинowi офіційну назву для відріжнення від інших василіянських законних родин, як італьо-грецької в Гротаферрата, мелхітської в Палестині й Сирії, маронітських Васи-

ліян; та офіційна назва в латинській мові звучить: „Ordo Basilianus S. Iosaphat“ т. з. „Василіянський Чин св. Йосафата.“ —

4. Нова Молитва до Св. свщм. Йосафата наділена відпущами. На прошення ВПреп. О. Архимандрита Д. Ткачука ЧСВВ. св. Отець наділив відпущами слідуочу молитву до св. свящ. Йосафата:

„Святий Йосафате! Ти для єдності християнства працював ціле своє життя і навіть проляв свою кров. Умильно просимо Тебе, вєднай нам у Бога ласку, щоб ми не лиш на завсігди остали вірними дітьми Католицької Церкви, но також усильно старалися приміром, молитвою та жертвою здійснити найгорячіше бажання Божого Серця: „Щоб всі були одно“. — Відпуст 300 днів раз на день. Повний раз у місяць в довільний день. (Условины: св. сповідь, св. Причастіє, посіщення Найсв. Тайн і молитви за поширення віри й в намірі св. Отця.) Пій П. П. XI. 5 марта 1932 р.

ВІСТІ З КАТОЛИЦЬКОГО СВІТА

Великий зріст числа розводів по війні. Про занепад релігійного життя по світовій війні вказує між іншими ознаками також небувалий зріст числа розводів. Ось тут подаємо статистику розводів з 1913 р. і 1929 р. подаючи число розводів на 100.000 населення. Ось так виглядає то чисельне відношення:

	1913 р.	1929 р.		1912 р.	1929 р.
в Німеччині . . .	27.9	61.6	в Англії	1.6	8.6
в Австрії . . .	11.4	89.6	в Шкотії	5.3	10.5
в Швайцарії . . .	41.	67.5	в Голандії	18.1	35.5
в Фінляндії . . .	8.5	20.4	в Бельгії	15.9	29.5
в Швеції	13.7	34.7	в Люксембургу . .	9.6	27.4
в Норвегії . . .	20.5	28.1	в Франції	37.7	47.7
в Данії	28.	66.			

Тут не вчислено совітської Росії, де 1922 р. на 100.000 мешканців було 370 розводів. Тепер то число побільшилося в десятеро. Також в Америці розводи прибрали великі розміри. І так на 100.000 мешканців у Спол. Д. Америки припадає 163.3 розводів. В Польщі також розводи множаться з кожним роком. Се зіпсуття пересувається і до нашого населення, котре до тепер держало кріпко святість подружа. Тому така велика небезпека грозить нашому населенню в наміренім проєкті нового цивільного законодавства, в котрім супружий закон не багато відбіг від большевицького.

Душпастирство в циганським таборі. В Голандії існує закон, що цигани, котрі займаються кітлярством, ковальством, торгівлею коней то що, мають дозвіл лиш означений час на волокитство, позатим мусять мати сталий осідок. Так у поважній віддалі від міста Геерлен на просторій луці повстав циганський табір з 88 возових мешкань. Душпастирства між ними піднявся один францішканин о. Меркс. Зна-

ючи успособлення циганів, займався вперед матеріальною стороною своїх вірних. Постарався для них о два водопроводи й електричне світло. Відтак і сам осів між ними, й подібно як вони замешкав у возі. Той возовий дім став у короткім часі для циганів не лиш взором охарактеристи й порядку, але також каплицею та школою. Постепенно на виднімісці в таборі зачала рости мала церковця. О. Меркс вплинув, що деякі католи. пані з Геерлен приходили, щоб зайнятися циганськими дітьми й недужими. Вони заложили для опущених циганських дітей захоронку й початкову школу. Овочем тої опіки й душпастирської праці було те, що 25 пар приняло церковне вінчання, 50 дорослих охрестилося і так поступенно повстала між циганами католицька громада з 400 вірних. Гарно й оригінально виглядало, коли минушого року по Великодни 30 циганських дітей приступило до першого св. Причастя. З вдячності за таке пожертвування подарували цигане своєму душпастиреви гарний власном виробу хрест.

Шестий міжнародний конгрес масонерії в Парижі. 3 кінцем м. р. відбувся міжнародний конгрес всесвітної масонерії. Участь взяло 58 масонських організацій і 15 країв. На тім конгресі працювали слідуєчі секції: в справі виховання молоді; в справі есперанто, гігієни, історії масонерії, педагогії і преси. В справі молодіжи ухвалено, щоб жінки масонів втягнути до праці над молодю. Дотично преси порішено підпирати журналістичну централю у Відні. Цікавий був реферат про словянську масонерію, котрий виказав великий зріст масонерії в Польщі й на Україні та в Росії. Після статистики, яку подає віденська „Freimaurerzeitung“, в Парижі існує вже 5 російських масонських лож і небаром має повстати 3 нових.

Бувший турецький міністер справедливости в цілм ряді артикулів в „Hurijet“ перестерігає перед небезпекою, яка грозить турецькій молоді від всесвітної масонерії. Найбільше розвинену масонерію має Америка. Статистика з 1930 р. „Masonic outlook“ такі подає числа: Тайне товариство т. з. „Shrine“ з 153 святинями має 555.608 членів; „Grotto“ має 132.590 членів; „Eastern Star“ має 1,926.659 членів; „De Molay“ має 108.198 членів. Коли в одній державі є понад 2 міліони свідомих масонів, а подані лиш ті члени, що вже мають степені, можна собі уявити, яку силу моральну й фінансову представляє всесвітна масонерія. Від них то йде та пересада в спорті, неприличні одяги, усунення всяких границь приличности при забавах та на пляжах, ліберальна преса, протирелігійна й протицерковна акція, порнографічна література, кіна й театральні вистави, котрі стали розсадниками загального зіпсуття та злочинів.

Папське Діло поширення віри й Діло св. Апостола Петра. Се дві установи, котрі стоять під особлившою опікою та проводом св. Отця. Перше має на меті молитвою та грошовими збірками й датами спомогати місії між поганами, а друге несе матеріальну поміч духовним семинарам, головно на місійних теренах. Недавно появилася „Commentarium Officiale“, справоздання з тих обох установ. І так збірки на папське Діло поширення віри на 1930/1931 виносили 63,133.297.97 іт. лір з того виплачено на підмогу місіям 57,135.000 іт. лір. Нема на світі католи. епархії, де не булоб зорганізоване між вірними се Папське Діло поширення віри, лиш у нас гр. кат. се зовсім незнані річи. А хотай і поручивби котрий з ВПреосв. Ординаріятів, хто знає, чи не знайшлисяб „оборонці“ і не кричалиб — се латинізація, ми потребу-

емо грошей на Р. Ш. і пр. Хто не має сильної віри, сей не розуміє, що найбільше збогачує суспільність та нарід жертволюбивість на боговгодні ціли. — Подібно й діло св. Ап. Петра виказує за 1930/1931 р. 24,400 347.30 іт. лір. З того фонду від 1919 р. за суму 50 мільонів іт. лір вибудовано 100 духов. семинарів.

Місійна праця у східній Африці. Колишня чорна країна належить сьогодні до многонадійних країв для кат. Церкви. Над наверненням муринів на християнство працюють пильно протестанти, але їхня праця не може похвалитись такими успіхами, як праця католиків. І так статистика виказує, що в 1925 р. у Африці було

европ. місіонарів,	охрещених Африк.,	тих, що хотіли охреститися
католиків: 8.581	4,015.332	1.350.782
протестантів: 6.590	1,830.583	721.421

Разом: католиків 5,366.04, протестантів 2,552.003.

Поважною небезпекою для християнства в Африці се іслам, що намагається поширити чимраз дальше на полудне. Рівнож уряд робить чималі труднощі в Полудневому Судані, призначуючи окремі терени для католиків, а окремі для протестантів. Також само населення подекуди підбурюване агітаторами проти чужинців, не все ставиться прихильно до місіонарів.

Католицька Акція на місійних теренах полудневої Африки. „Osservatore Romano“ з 24. IX. 1931 ч. 222 подає звіт з Чілюбугі, котрий то округ належить до Апостольського Вікаріату Бангвеольо. Там тепер незвичайно зацвило апостольство світських людей, котре ділає в повній злучі з Єпархією. Їх є три категорії: катехисти, настоятелі християнських громад і ті світські люде, котрим повірено уділювання св. Тайни хрещення.

Катехистів у названім Ап. Вікаріяті є 500. Вони носять одоострої і се найбільш цінні співпрацівники місіонарів. Їх завдання приготовляти неофітів до прийняття св. Тайни хрещення, а новоохрещених обучати й утверджати в правдах св. католицької віри й впроваджувати у практичне християнське життя. Між ними знаходиться багато дійсно великого й горячого серця людей, котрі готові все посвятити для оборони й поширення Божого царства.

Друга категорія т. н. настоятелі християнських громад, в італійській мові названо їх „Capi-villaggio“; у наших відносинах відповідалиб вони „старшим церковним братам“. Вони займаються головно добродійними й харитативними ділами. Відвідують хорих, опікуються сиротами і старцями, приймають та угошують подорожних і чужинців. Надто кожного дня збирають християн на спільні молитви, й як у неділю і свято нема місіонаря-священника, щоб міг відправити Сл. Б., тоді вони збирають всіх християн у каплиці й відмовляють з ними спільно вервиці, літанії тощо... У Бангвеольськім Ап. Вікаріяті є їх 1800.

Третя категорія се ті світські апостоли, котрим повірено хрещення вмираючих поган, коли нема місіонаря, а вони сего бажають. Завдяки ревности тих апостолів, майже нема случаю, щоб умираючий поганин в невеликім віддаленні від християнської громади, вмер без св. Тайни хрещення.

„Osservatore Romano“ так кінчить: В найбільшій покорі, незнані світови, а виключно задля Божої слави й любови до Царя Христа, ті найліпші світські апостоли працюють і мають участь у трудах і за-

слугах місіонарів, займаючи прегарне місце в Божій Церкві. Тим чином пишуться повні подиву картини святих літописей та співділяють з їх ділом і приміром до щораз більшого поширення й цінення Євангелія.

Коли се читається, мимоволі чується завстидження, що в давних християнських краях і народах не видно сеї апостольської ревности і жертви, яка на місійних теренах між поганським населенням. Заразом се вказівка, як можуть помагати собі наші місіонарі на великанських просторах Канади й Аргентини, або парохі на далеких периферіях міст, де нема ні церков ні достаточного числа священиків.

Релігійно-церковні питання в Рومунії. — Від довшого часу замітний є унійний рух в Румунії. Унійне питання з кожним днем дозріває, але все таки не є воно на властивих шляхах. Причина сего лежить передусім у лаяцізації сего питання. Проекти унії виходять від світських осіб, які не в силі зрозуміти цілковитої підлягlosti Христовому Намісникови, як конечної передумови розвязки унійного питання. Вони радше вибирають дорогу якогось компромісу. Ось і один такий проект цікавий своєю оригінальністю, а zarazом яскравий незнанням церковних справ; проект професора університету в Клявзенбергу — др. Гібу: Зєдинення всіх християн в Румунії можливе лише через створення особливого ромунського патріархату, який обнимавби християн католиків, уніятів та схизматиків. Сей патріархат мавби відповідати давним патріархатам: Константинопольському, Александрійському і т. д. на основі т. зв. „взаємної незалежності обох християнських центрів“.

Словом, хоче перевести радикальну, в орієнтальному розумінню унію з Римом, очевидно без піддання себе під владу Риму.

Хоч плян не новий, але таки дуже старий, та хоч сам собою дуже ложний, все таки Унійне питання в Румунії поволи зростає та замітно зростає зацікавлення сим питанням, особливоше в кругах світської інтелігенції.

Правильні Богослуження на упрощення мира. — На приказ Еп. кард. Бертрама відправлятися будуть Служби Божі у всіх німецьких церквах на упрощення мира. Ось і дослівний переклад цього приказу:

„Се католицька практика, що ми приносимо всі наші журби й терпіння перед святий престіл, щоб їх злучити разом із найсвятішою Жертвою.

Виходячи з сего заложення конференція Епископів з дня 5. XI. 1931. постановила, щоб у всіх дієцезіях увести Богослуження на упрощення мира для всіх народів. Для задосить учинення сій постанові, взиваю всіх Всч. Отців Парохів, щоб частіше в році, а по можности й що місячно, кожної першої п'ятниці приносили святу Жертву в честь Пресвятого Серця Христового, на упрощення мира для всіх народів. Ми певні, що се зарядження стрінесть з радістю у всіх католиків, тим більше, що в сей спосіб зглибитись думка про мир та бажання мира в найширших кругах, коли правильно що місяця кожний парохіяльний уряд буде оголошувати: „Завтра, торжественне Богослуження до Серця Христового з просьбою о світовий мир“. Тому, що вже в інших країнах заводиться подібна практика, сподіюся, що сей звичай доведе до цілковитого скріплення духової звязи всіх католиків цілої земської кулі“.

Конечність наукової освіти для духовенства підніс з особливим натиском Кардинал Архієп. Шустер у своїй промові при отворенню 41. Синоду в Майлянді в Німеччині. Кардинал назвав священство словами „Osservatore Romano:“ „вибрана старшина Христової армії!“

Та старшина мусить визначатися особлившою життєвою святістю та виказати, що дійсно визнається на божих справах. Таке зрозуміння річей вимагає інтензивних та глибоких богословських студій і знання: Св. Письма, догматики, моральної та церковного права. Духовенство мусить собі усвідомити, що його завдання не обмежується лише до навчання дітей та скромного жіноцтва, але воно мусить розтягнутися на цілий загаль людий: вчених і невчених, багатих та вбогих, віруючих і безвірків, гноблених та гнобителів. Священик мусить стати всім для всіх.

Факт, що сьогодні різні ложні учителі модерного безвірства находять вступ у школі, війську й у пресі. Се робить нагальною потребу образования духовенства, яке не обмежувалося б на студії богословії лише в семінаріях, але поглиблювало б своє богословське знання через ціле своє життя.

Нав'язуючи справу богословських студій з переглядом італійських обставин, — обговорив Еп. Кардинал також справу новочасного модернізму, який слушно назвав „збірником всяких можливих ересей“. Сей модернізм не обмежується, як колись, — на вузький круг ділання, але виступає сьогодні прямо — зі своїми практичними вимогами — в школах, спортивних союзах, різних організаціях. Се дуже тяжка небезпека для доростаючої молоді. Модернізмови зможе успішно протиділати духовенство тоді, коли буде мати глибоку, основну богословську освіту та немале філософічне знання. Модернізм виступає до боротьби з Церквою заосмотрений сильним науковим апаратом. Тому до кожного священика, що легковажить собі наукові студії, відносяться Христові слова: „Горе вам, ви сліпі, що хочете бути проводирями сліпих“.

Світогляд большевицької молоді, знаходить знамениту характеристику знаного автора книжки „Gott in Frankreich“, Фридриха Зірбурга, в його статті в париській „Illustration“: „Совітська молодь виховується виключно на „борців за право людства“, хоч не має й найменшого поняття, що се таке людство. Вона переконана, що всі інші краї заселені потоптаними рабами в суміш з їхніми п'явками, грубими капіталістами. Приємність та багатство нашого життя їй незнане. Ся молодь не знає ні нашої радості, ні наших духових почувань. Тим всім вона погорджує... Для большевика, особняк не має ніякої вартости. Він представляє лише якусь математично-фізичну функцію. Його вартість залежить від ролі, яку відіграє у будові соціалістичного комунізму. Для молодого комуніста п'ятилітка — се нове творення світа.

Поступ — се його Бог. Його поняття про щастя людства, оприділяє машина. Тому незрозуміла для нього н. пр. Франція, зате щось великого у нього змеханізована Америка. Електрика, се для молодого большевика щось, як у нас чеснота. Він в цілості розфанатизований сею пропагандою, яку безвпинно переводять: школа, преса, летючки, радіо, книжки, кіно і т. д. — Держава систематично скривляє, заморожує його душу та робить нечулою на все, що гарне, чесне, добре, людське. У школі уживається таких педагогічних засобів, які мають найбільший вплив на розвій дитини. — Коли запитаєте його про Бога, він має вже готові, вивчені на память відповіді, та без наміслу ними вас закидує.

Вихована на матеріалістичних засадах атеїзму молодь, втягнена в шалену машину колективу не в силі зрефлектувати над собою, та стає масою бездушних сотворінь. Для них поняття: віра, Бог, мораль се лиш безвучні фрази, які не роблять на них ніякого вражіння.

Число Учителів вселенської католицької Церкви. Парижський катол. часопис „La Croix“ з 4 II. 1932. вичисляє всіх Учителів Церкви, яких є 28. Найдавніші з них се великі Святі східної Церкви: Св. Василій Вел., св. Григорій Назіанзенський, св. Йоан Золотоустий та св. Атаназій. Св. Григорій Великий, св. Амврозій, св. Августин і св. Єронім — се перші Учителі Західної Церкви. За ними слідують: Св. Тома з Аквіну (1568), св. Бонавентура (1588), св. Анзельм (1720), св. Ізидор (1722), св. Петро Хрїзольог (1729), св. Папа Лев (1754), св. Петро Дам'ян (1828), св. Бернард Сісто (1830), св. Іларій (1851), св. Альфонс з Лігуї (1871) св. Франц зі Салез (1877). Святі: Кирило Александрійський, Кирило Єрусалимський та Іван Дамаскин (2882), св. Беда (1899), св. Єфрем (1820). Св. Отець Пій XI проголосив Учителями Церкви: св. Петра Канісія (1925), св. Івана від Хреста (1926), св. Роберта Белярміна (1931) і св. Альберта Великого (1931). Між сими св. Учителями Церкви є: 2 Папів, 3 кардиналів, 14 єпископів, 8 священників та 1 діякон.

Вісти зі Святої Землі. Після найновішої статистики з дня 18. XI. 1931, стан населення Святої Землі, під оглядом релігійної приналежності представляється в числах ось як:

В Палестині живе округло 760.000 магометан, 175.000 жидів, 90.000 христіян (з сего 35.000 православних), 9600 заявило приналежність до різних сект, а більш як 1000 — „агностиків“. Населення Палестини зросло в останніх 9 літах о 35 процент, так, що сьогодні Свята Земля має 1,035.154 мешканців.

Розміщення населення, відповідно до віроісповідання, у різних містах дуже нерівномірне, н. пр. в Тель Авів є 45.607 жидів, 137 христіян та 106 магометан; за те в Єрусалимі є 50.416 жидів, 19.735 христіян і 19.180 магометан.

Зальцбургська „Kirchenzeitung“ порушає унійне питання в Палестині. Найбільшою перепоною в унійних змаганнях — се справа обряду. Схизматики, як передумову навернення до католицизму кладуть зі своєї сторони зміну грецького обряду на латинський. О сю перешкоду розбиваються всі спроби зєдинення обох сторін, бо декрет Папи Льва XIII. приписує наверненим схизматикам задержувати свій обряд. Справа дуже утруднена, бо кождий навернений мусить просити о позволення зміни обряду у Апостольського нунція, який не завсїгди дає такий дозвіл.

В самій православній Церкві панує сильний хаос, який в останніх часах зріс під впливом арабських націоналістів, які домагаються припинення традиційного обсаджування патріархату Греками та як умовину дальшої злуки з Візантією кладуть націоналізацію єпископських „Престолів“, себто іменування єпископів національності арабської. — Національний рух охопив передусім молодь, яка піднесла клич „релігійної“ незалежності від Візантії. Ось тут найкраще видиться, до чого веде обрядова закованість. Тойсам об'яв видимо і в Росії. Коли рянні росіяни навертаються, частіше вибирають латинський обряд, як свій восточний. І по що все говорити про „страшне“ привязання населення до обрядових форм.

НОВІ КНИЖКИ Й ВИДАННЯ

Prof. Dr. Władysław Abraham. **Zagadnienie Kodyfikacji Prawa Małżeńskiego.** Wyd. drugie. Lublin Tow. Wiedzy Chrześcijańskiej, 1929. 8°, стр. 48.

Автор стоїть на становищі віроісповідного, супружого права, згідно з вимогами права канонічного. Деяка розбіжність між його проєктом, а канонічним правом є лише в kwestії шаних супруж. Причини цієї розбіжності в тім, що автор поважно числиться зі сучасним правним станом у Польщі, витвореним арт. 111. польської конституції. А всетаки канони Церкви мають вищу санкцію, є більше ненарушимі, ніж усякі державні закони, які можна легко змінити. І дивно, що автор, поважний католицький вчений, поставив вище світське право, ніж канони Церкви. о. Лев Бурнадз.

Elie Maire. **Le Christ total. II. L'Eglise.** Paris VI-e Tequi, 12°, стр. 165, фр. 5.

Це вже друга часть катехизму, зредагованого після нової програми парижської дієцезії. В цій части, якої заголовок «Церква», Шан Автор дав перегляд «Апостольських Діяній», себто основання й поширення св. Церкви. Описля обговорив потрібну власть кат. Церкви: учительську, пастирську та священничу й закінчив викладом про св. Тайни. Кожде питання основане на тексті св. Письма та закінчене практичним висновком і маленьким уривком з інших авторів, де в формі оповідання зібраний короткий зміст розділу. Цілість представляє собою конечну суму релігійного знання для кожного католика. Для священників є вона добрим, займаючим підручником у катехизації дорослих. о. А. С.

Abbe Charles Gimaud. **Bebé grandit.** Paris-Tequi, 1930. 8°, стр. 280. фр. 10.

Шан. Автор вже не раз забирав слово в подібних kwestіях, подаючи цінні ради кандидатам супружого стану, як належить поступати, щоби в родинному огнищі панувало щастя й добро. А в цій книжці звертається вже до новоженців із цінними вказівками, як дати перше виховання молодому поколінню, від котрого в першій мірі залежить будучність народів і світа. Вміння добре виховувати молоде покоління — це велика штука, яка вимагає солідної підготовки та науки. І отсе шан. Автор подає у цьому творі головні вимоги доброго, ефективного виховування. В першій мірі виховування вимагає від родичів духа жертви, посвяти для добра дітей. По друге родичі мають ясно усвідомити собі і зрозуміти величезне значіння вправи й при звичаєння. Добрі й злі звичаї повстають в дитині через частіші вправи в добрім чи злім. Тому обовязком добрих батьків є при звичаювати й наклонювати своїх дітей до частих добрих діл, добрих звичаїв, щоби тим способом защебити в молодих серцях постійний нахил до добра. Третью важною вимогою доброго виховування, якої ніколи й ніяк не вільно легко-важити, це добрий примір батьків. В старині говорили, що «exempla trahunt». Дитина дивиться на батьків з великою пошаною й старається їх наслідувати. Вкінці те все треба скріплювати ще добрим, розважним, дитині зрозумілим словом. Книжка являється цінним твором, в якому досвід автора й його розуміння дитячої психології подають важні вказівки усім тим, яким Боже Провидіння поручило керувати першими кроками дитини. о. А. С.

Ks. St. Marchewka. **Rozważania o Najświętszym Sakramencie podczas miesięcznej adoracji Najświętszego Sakramentu.** Nakładem księgarni »Jedność« w Kielcach. Kielce 1929. 16°, стор. 178.

Теперішній світ потапає цілий у морі деморалізації. Упадає віра, слабне побожність, множаться проступки, упадає чеснота, чим раз більше шириться релігійний індивідуалізм. В слід за цим людство чим раз більше наближається до катастрофи. Щоби її оминати, людство мусить відновитись у християнському дусі, мусить воскресити в собі християнські ідеали. Перш за все людство мусить пізнати Хліб життя — Христа в Н. Т. Евхаристії, зблизитись до Нього, його палко полюбити. І отсе в тій цілі подав Шан. Автор у своїй книжечці 36 розважань-читань про Н. Т. Евх. Читання написані в простім, легкім стилі, містять у собі багато побожних афектів і думок, тому принесуть багато добра неодним душам. В. Б.

O. Jan Crasset T. J. **Chrześcijanin na samotności.** Dziesięciodniowe rekolekcje. Jezuiti, Kraków 1931. r. m. 8° стор. 406.

Чоловік завжди потребує віднови, бо мимо своїх старань та зусиль поповняє блуди, не ступає правою дорогою. Таку віднову духа дають реколекції. Вони як той сівач засівають в скиби людської душі здорове зерно правди, очистивши її наперед від бурянів та шкідливого хабазя. Та на жаль не всі можуть слухати реколекцій, за те всі можуть користати з підручників, у яких містяться реколекційні науки. Щоби допомогти в виборі такого підручника, поручаю твір о. Івана Крассета, визначного знавця духовного життя. З нього зможе користати кождий, бо написаний простою мовою, без вишуканих виразів, за те змістом глибокий. Тут розмовляє душа з Богом, наче дитина з батьком; відкриває перед Ним ціле своє нутро й так щиро та просто представляє Йому свої потреби, просить о пораду та поміч. Реколекційні науки та розважання є розложені на 10 днів по 3 на день. По кождім розважанню є неначе зміст розважання й дуже вдатні рефлексії на тему розважання. Правда, твір є призначений для монахів, але й світські люди, чи священники зможуть винести з нього величезні користи для власного життя. Там також знайдуть свіжий матеріал для своїх проповідей, там знайдуть програми духовних вправ для 8-дневних, 6-дневних, 5-дневних і 3-дневних реколекцій, бо не всім дозволяє час та обставини відбути однаково довгі реколекції. Коли хотілиб користати з того цінного твору також світські особи, котрі ще мало поступили в дух. життю, то нехай перед його ужиттям засягнуть ради в осіб, що вже є добре обізнані з потребами душі. о. Олександр Крижанівський,

Ks. Józef Czarnecki. **Ojciec odpuść im...** męka pańska, a życie dzisiejsze; szereg myśli. Nakład księgarni Zygmunta Jelenia. m. 8° стор. 124. Tarnów 1931.

В сій книжці ясно й зрозуміло обговорив Автор муки Г. Н. Ісуса Христа, подаючи їх у формі страстних наук. Находимо у ній збірку проповідей, що лучать в собі глибину змісту з приступністю форми, як пише в передмові Д-р Естрайхер; Д-р Йосиф Вавак знова зазначає, що цією тих наук є живе змальовання подій, практичне примінення до сучасности та безпереривна комунікація зі слухачами.

Коли взяти під увагу, що се не гомілії чи катехизмові науки, але страстні проповіді, які повинна цікувати повага форми й тону, то деякі приклади, як пр. діяльог у залізничім вагоні, або історія якогось там коваля — менше надаються до таких проповідей. В деяких місцях також дається завважити наглий перехід з лагідного тону до деяком проймаючих

річий, як прим. биття Христа по лиці, що робить на неприготованих на се слухачів немиле вражіння. Деякі проповіді надто довгі (до 18 сторін) і обіймають за багато подій, їх можнаби обговорити кожду з осібна, точніше та з більшою для слухачів користю. Та мимо сього ся книжка — може принести великий хосен як священикам (матеріал до проповідей) так і світським людям.

о. Олександр Крижанівський.

Ks. Dr. Stefan Abt. Wypisy do dziejów Kościoła powszechnego. Poznań 1920. в. 8°. стор. 176.

З великим заінтересованням прийнято працю о. Д-ра Абта серед катехитів тому, що відчувається брак відповідного підручника, приміненого до теперішних метод навчання. Сьогоднішня метода навчання всіх предметів у середніх школах зміряє до того, що ученик має всьо навчитися у школі. Позашкільний час нехай жуживає на тілесні вправи, як копаний меч, ситківку та інші, обтяжений наукою до мінімум. А се вимагає відповідних підручників до науки — таких, що так скажу, скондензованих, щоби обнимали весь матеріал у короткій, приступній формі. І саме взором такого підручника для середніх шкіл є праця о. Д-ра Абта, яку поручається під увагу ОО. Катехитів.

о. Іван Панчишин.

Ks. Dr. Ildefons Bobicz. Na niedziele. Rozważania niedzielne na tle perykop ewangelicznych. Wydanie księgarni »Jedność«. Kielce 1931. 8°. стор. 120. Ціна 3 зл.

В сій книжці містяться — як вказує наголовок — недільні розважання, обосновані на євангельських перікопах. Також можуть вони служити як проповіді. Вправді не вичерпують вони в цілості вияснення тексту, та ціхує їх євангельський дух, звязаний з повагою Божого Слова. Є вони короткі й ясні; звичайно поділені на три часті. Першу часть становить вияснення перікопи. В ньому підчеркується гадку, що стає основою для другої, себто головної часті розважання. В третій часті обговорюється практичне примінення розваженої правди. Часті слідуєть по собі гармонійно й становлять гарну викінчену цілість. Теми розважань оригінальні, дібрані якраз до теперішних обставин.

о. Олександр Крижанівський.

Dr. Walter Betzendörfer. Glauben und Wissen bei den grossen Denkern des Mittelalters. Leopold Klotz Verlag, Gotha 1931. 8°. стор. VII+260.

Праця обговорює взаїмне відношення віри й науки — центральний проблем схолястики — від перших початків середньовічної філософії до філософії й теології Вільгельма з Окгам. Схолястичне думання зачалось ідентифікацією Йогана Скота Ерігена правдивої філософії з правдивою релігією. Ся ідентифікація осягнула свій найвищий вершок у писаннях Томи з Аквіну, що виказав гармонію між наукою й релігією, а скінчилась філософією Вільгельма з Окгам та латинським аверроїзмом, що заперечили сю гармонію між релігією й наукою, та поставили між ними непримиримі суперечности. Праця Д-ра Бецендерфера ріжниться від інших того рода праць. Автор представляє свій предмет чисто історично, подаючи постійно думки філософів середньовіччя.

о. Й. С.

Dr. A. Bolley. Gebetsstimmung und Gebet. Empirische Untersuchungen des Gebetes unter besonderer Berücksichtigung des Betens von Jugendlichen. Düsseldorf 1930. Pädagogischer Verlag. 8°. стор. 248.

В своїм творі обговорює Dr. Bolley так мало до сьогодня оброблену психологію молитви. Питанням психології молитви, як також і іншими

центральною проблемою релігійного життя з психологічної точки погляду займається недавно створена наука, т. з. психологія релігії. На цьому полі велику діяльність із кат. кругів розвинули Ліндворські, Wunderle, Mayer, Gemelli, Bergman. Праця Д-ра Bolley-a, ученика Ліндворського заслуговує вповні на спеціальну увагу, бо поданий багатий матеріал оброблений основно й з великою ерудицією. Шан. Автор старається проаналізувати акт молитви. Уживаючи експериментальної методи й йдучи слідом за Ліндворським доходить у своїх міркуваннях до заключення, що молитва не полягає у самих чувствах, але в актах цілої душі, та що правдива молитва се дуже інтимні відношення цілого людського »Я« до Бога. Глибока аналіза предмету експериментальною методою надає цілій праці велику вартість.

Б. В.

Kardinal Adolf Bertram, Erzbischof von Breslau: **Charismen priesterlicher Gesinnung und Arbeit.** Skizzen und Winke für Tage der Recollectio. 8°. стор. X+196. Freiburg im Breisgau 1931. Herder. Mk. 3'80; опр. Mk. 4'80.

Ся книжка містить конференції, які достойний князь Церкви давав своїм ординандам і які друком видав тепер, при кінці 25-літнього ювілею своєї архипастирської праці. Конференції давані були не в тоні доктринерського поучування, але в тоні довірочних розмов та взаємного розуміння тої гарної, високої й тяжкої задачі, що домагаєсь повної гармонії між епископом і священником. Достойний Пурпурат глядить на небезпеки грозячі ординандам у власнім їх життю та їхній душпастирській діяльності, тому хоче їм допомогти заховати **Любовь перекью** (Апокал. 2, 4). В тій цілі говорить про священничого духа, медитацію, найсв. Евхаристію почитання Преч. Діви, правило церковне, скромність, целібат, любов братню, духа послуху, душпастирство, проповідництво, провід над молодіжю і тайну Покаяння.

Конференції сі визначаються ясным поглядом достойного Автора на всі актуальні потреби теперішнього душпастирства. В них є узглядені модерні небезпеки й труднощі священничого життя. Богатий життєвий досвід лучить Автор з делікатним тактом і психологічно основаною аскезою. Книжка ся подає священникам цінний матеріал для дальшого власного образования, зокрема трактати про достоїнство священника і його внутрішнє життя містять обильний предмет до медитацій. І так послужить ся книжка не лиш для удержання тої першої ревности, якою кождий з нас горів колись в заранню священничого життя, але також буде сильною потіхою для священничого серця утомленого й охлялого серед протівностей та неудач.

О. Др. Баран.

Prof. Dr. Max Bierbaum. **Religion und Recht in der Ehe.** Betrachtungen zur Ehe-Enzyklika Pius XI. Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung Münster in Westfalen 1931. 8°. стор. 71. ціна 1'50 Mk.

Подруже це найважливіша клітина в суспільнім життю людства. Воно рішає про характер і стан народів, про їх розвій і силу. Тут вперше ещиплюється молодому поколінню етичні моральні засади, тут рішається доля його дальшого життя. Значіння родини є дуже велике. Проте не диво, що всі завзяті вороги релігії й старого ладу старалися і стараються розбити перш за все родину. І треба сказати, що мають вони на цьому полі великі досягнення. Число цивільних подруж, а з ними й розводів більше, супружа тратять чим раз більше свою властиву ціль і характер. А з розпадом родини розпадається культура, гине мораль і дичіє людство. Занепад

родини, подружжя моралі, був чи не найголовнішою причиною руїни й за-непаду могутньої римської імперії, римської культури. Подібна доля грозить і теперішньому світові, якщо він у час не отямиться. І як тоді на передодні загибуні римського світа взивали визначніші провідники до повороту, до строгої подружжя етики, до ратування родини, так і сьогодні перестерігають світліші уми людство перед катастрофальними наслідками праці руйнівників родини й подружжя. Перед у цьому веде кат. Церква. Недавно цілий католицький світ з ентузіазмом прийняв енцикліку св. Отця про подружжя. І шановний автор проф. університету випустив у світ свою цінну працю, малий коментар папської енцикліки, що повстав із трьох відчитів на зборах кат. союзу академиків в Münster. В своїй праці обговорює автор подружжя з релігійно-етичної сторони, як рівнож відношення до нього Церкви й держави, отже і з правової. Порушує також науку кат. Церкви про подружжя та його високе завдання. Праця автора на дуже актуальну сьогодні тему віддасть великі услуги усім, а священикам спеціально, бо може служити як добрий матеріал до проповідей при вінчанню вірних.

О. В.

Cathrein Viktor S. J. Lust und Freude. Ihr Wesen und ihr sittlicher Charakter. (Philosophie und Grenzwissenschaften. Schriftenreihe, herausgegeben von Innsbrucker Institut für scholastische Philosophie, III. Band, 6. Heft). Innsbruck 1931. Verlag Felizian Rauch. 8°, 47 стр., М. 2.—

Всі зміслові єства стремлять до втіхи і радості. Звідси й проповідка: *Trahit sua quemque voluptas*. Це відноситься також до чоловіка. Тому для кожного, хто хоче вести розумне життя, є річю першої ваги знати, як має ставитися до втіхи і радості. Щоби на це питання дати правильну відповідь, треба наперед знати, що це є втіха і радість. Обговорення цих двох питань складається на матеріал двох глав вище наведеного твору. В першій главі обговорює автор питання: чим є втіха і радість? Наперед подає він погляди модерних філософів на ці прояви життя. На жаль мало світла внесли вони в це питання. Не мало сучасних психологів взагалі перечить існування душі; інші розуміють її як якусь незнану велич. Ще інші дивляться на людину як на виключно зміслову єство, в якому не діють жадні інші сили душі так, як у звіринному світі. Щасливіше вже досліджував істоту втіхи і радості Арістотель. Його слідами пішли схоластики, а головне св. Тома з Аквіну. На поставлених ними основах викладає автор про істоту, роди, причини й об'яви втіхи та радості. — В другій главі розправляє він про їх обичаєвий характер. Не кождо розкіш треба відкинути, як вчили деякі стоїки. Але також не кожда розкіш є добра, як думають гедоніки. Обичаєвий характер розкоші залежить найбільш істотно від обичаєвого характеру акції, з якої вона береться. Є вона (акція, поступовання) добра, то й зв'язана з нею розкіш є добра і дозволена; а як зла, то й розкіш також. Це подрібно і докладно виказане.

Питання про істоту та обичаєвий характер розкоші і радості це важке питання дня по всі часи, не менше й сьогодні, коли стільки людей віддається жадобі уживання та замилюванню до спорту.

Д. III.

Dekan St. Fink. Semina III. Band: Secus viam. Gelegenheitspredigten und Ansprachen. 8°, VIII+245 S. Rottenburg a. N. Bader'sche Verlagsbuchhandlung. Brosch. М. 4'80.

Проповіді на всякі нагоди треба причислити до найкрасшого, що тільки о. Фінк дотепер написав. В них, мов лучі в огнищі, збираються і ярко виступають всі прикмети великого проповідника: ясне охоплення річі, про-

стота і краса мови, переконуюча сила, плястичний спосіб висказування думок, повне опанованне св. Письма і влучне застосовання його, в наслідок чого св. Письмо не є в цих проповідях чимсь побічним, не є лиш прикрасою, але самим ядром, є в них кровю і нервами. В проповідях на важніші моменти в життю священика, вдаряє нас глибина почувань і теплота серця. — Коби ці »Semina« дісталися в руки многих, що сіють насіння Божого слова на нивах людських душ, а напевно принеслиби стократний плід. Д. Ш.

Was soll ich predigen? Eine Sammlung von Predigtthemen, nach den Zeiten des Kirchenjahres und den besonderen Anlässen zusammengestellt aus den Predigtwerken der Bader'schen Verlagsbuchhandlung, Rottenburg a. N. 8°, 72 стор., карт. М. — 60.

Накладня Бадера видала провідник для ліпшого і лекшого використання виданих нею гомілетичних творів. Книжочку, заосмотрену вступом єпископа Д-ра Шпроля, радо повитають численні приятелі і симпатии роттенбурських проповідничих творів і певно дадуть їй місце в своїй гомілетичній бібліотеці, де вона булаб усе під рукою. Поділена відповідно до часу церковного року на проповіді на неділі і свята цілого року, на свята Преч. Діви і Святих та на всякі нагоди, подає вона всі теми проповідий з зазначенням автора і місця, де дачу проповідь найти. Тим робом заощаджує вона много непотрібного вишукування та уможливує справді хосенне уживання творів з їх цінним матеріалом. Додаток містить серію проповідничих творів цитованих авторів, та подає коротку оцінку кожного з них. Д. Ш.

I. von Venhues. Der Leib und sein Recht. Verlag »Ars sacra« Josef Müller — München 13. 8°, стор. 32 з 9 ілюстр., ціна 1.25 Mk.

Далеко від якогонебудь розумовання стоїть ця книжочка на високому етичному рівні. У викінченій і рівночасно отвертій формі обговорює автор многі справи, що їх люди уважають надто дразливими — обговорює власне змісл і ціль тіла. Учимося на собі самих — каже автор — і наша гідність учить нас, що то значить бути людиною, мати тіло. Вказує також на це, куди людина заходить, як що безуминно над собою не працює, як що не старається над собою запанувати.

»Все зло — каже Христос — походить із внутр і сквернить чоловіка«. (Мк. 7, 23). Щоденні життєві справи, також любсв, спорт і культ тіла, які принсять людині так багато утіх а рівночасно й клопотів, обговорює Автор з католицької точки погляду. Окладинка прикрашена гарною вінеткою. Знамениті ілюстрації доповнюють влучно цілість змісту. М. К.

Ks. Dr. M. Sieniatycki — prof. Uniw. Jagiel. w Krakowie. Zarys dogmatyki katolickiej. Nakładem Autora. в. 8°, в 4-ох томах. I. стор. 316. Kraków 1928.; II. стор. 365. Kraków 1929.; III. стор. 282. Kraków 1930.; IV. стор. 470. Kraków 1931.

В сьому чогиротомовому творі бере Автор під увагу тільки спеціальну догматику: в 1-ому томі трактується про Триєдиного Бога, в 2-гому про Сотворителя та Спасителя, в 3-ому про ласку та чесноти, а в 4-ому про св. Тайни та послідні річи. Головна тенденція твору спрямована до сього, щоби в приступній та зрозумілій формі подати читачам солідне пізнання християнських догм, яких головним ворогом являється модерний напрям теперішних часів (пор. прим. III. том, у якому дуже широко говориться про віру). Подібно і в науці про св. Тайни та послідні річи, що є *par excellence* позитивною наукою, дає Автор належне місце також для спекуляції. Використав він в тій ціли найновіші твори й вислід многих монографій та

артикулів, а передусім сумму св. Томи; дійсно на науці св. Томи шукає як найстислішого опертя. В квестіях, у яких панує розбіжність гадок що до пояснення й зрозуміння науки св. Томи, перекилюється Автор на сторону Моліністів.

Поділ та уклад матеріялу проглядний і ясний. Підчеркнути треба наукове й методичне вихіснювання текстів св. Письма, влучне переведення доказів, як також обговорення майже всіх поважніших закидів, що припиняється до ліпшого зрозуміння християнських догм. У дальших виданнях здалося ширше опрацювати під апольоґетичним зглядом св. Тайну Супружества (передусім квестію нерозривности супружого звязи), як також під патристичним зглядом св. Тайну Покаяння й справу розділювання ласки для невірних. Загалом ізза многих новітніх сектанських ересий здалося було ширше обговорити історію сакраментальної теології. Підчеркнення того, що св. ОО. вже в III. ст. згадують про Хрещення, Пресв. Евхаристію, Миропомазання, а деколи навіть і про Священство, як про св. Тайни, скріпилоби о много апольоґетичні докази в тому напрямі. Погляд на теологію перед 12-им століттям допомігби для зрозуміння, чому так пізно появилася дефініція 7 св. Тайн.

Менше влучними видаються деякі вискази, як прим. I. 273. *Pochodzenie, które jest według czynności woli, nie ma racji podobizny, lecz raczej polega na wytworzeniu się czegoś pchającego i poruszającego go do drugiego.* III. 77. *Bóg od wieków patrzy w swej naturze na wole ludzkie...* III. 178. *letnie zasługi poprzednie, pociągi woli i t. d.* Також квестія аналізу акту віри є недокінчена.

Ті одначе маленькі недомагання в подрібних квестіях цілковито не зменшують в нічім значіння твору так цінного й хосенного; є він дійсно цінним вкладом в польську богословську літературу. З хісном прочитає його і священник і богослов, а навіть і світський інтелігент. о. Др. В. Василик.

X. Dr. Kazimierz Wais. Bóg, Jego istnienie i istota. Wydanie drugie poprawione i rozszerzone. Nakładem Tow. »Biblioteka Religijna« im. X. Arc. Bilczewskiego. Lwów, 1930 r. 8° стор. 248.

Істнує Бог? Його істота? Його відношення до світа? Отсе питання, якими людство занималось вже від давна й над якими, сьогодні мимо горячих зусиль упавшого світа, не може прийти до денного порядку. Сьогодні, в добі вибуялого критицизму, в добі небувалої духової шарпанини, проблеми сі для багатьох, битих сумнівами це дійсно камінь преткновенія. Тож Шан. Авторози належиться вдяка за цінний твір, в якому ясно й переконуючо представив подані квестії з католицької точки погляду.

Книжка Д-ра Вайса, знаного професора філософії на львівському університеті це друге, доповнене видання першої праці п. з. »Czy i jaki Bóg istnieje« з 1909 р. Цілість містить у собі 6 розділів, де трактується про докази на існування Бога, Його прикмети й ділання на зовні. З доказів на існування Бога, Автор наводить тільки чотири: космологічний себто з причиновости, теологічний з доцільности в природі, з релятивности земського буття та з принципу »quidquid movetur, ab alio movetur«. Ясно й приступно обговорив Автор кантівський напрям. До цілоти бракує обговорення позитивізму й еміґризму. Книжка Др. Вайса представляє собою малу теодицею й поручати її можна усім, головно світським. В. Б.

X. Dr. Józef Pastuszka. Rola kościoła w kształtowaniu światopoglądu. Lublin 1930. m. 8° стор. 24. ціна 0.75 зол.

Автор, професор Духовної Семінарії порушує в своїй коротенькій праці важне питання, а саме, який вплив має св. Церква на творення світогляду

в людині. Католицький світогляд по думці автора се щось посереднє між песимізмом та оптимізмом. Ціхує його зріла рівновага та велика виrozumілість на всі прояви буденного життя, з застереженням однак примату духа над матерією. Також збиває автор погляди, що католицька Церква малаби бути ворогом здорового розуму. Противно св. Церква все і всюди була прихильницею і підносила значінне здорового розуму, ба що більше в тих питаннях, де розум з огляду на своє обмеження не вистарчав, ставила побіч нього віру і тоді ця синтеза розуму й віри творила гармонію, де розум був неначе провідником віри, полишаючи їй компетенцію в справах, котрих не був в силі розслідити. Ся книжка дуже на часі, головнo можна її поручити дорастаючій молоді, в котрої починається щойно формувати світогляд і котра як той Геракль, не знає на яку ступити дорогу. В. Ч.

Ks. Dr. Michał Krzywicki. Prymat papieski a Kościoły Wschodnie. Wydawnictwa Wydziału obrządku wschodniego pińskiej Kurji Biskupiej. Pińsk 1931. Drukarnia diecezjalna 8°. Стр. 18+138.

Праця Автора торкається все актуального питання злуки Православної Церкви з Римом, загоєння сеї болючої рани на Містичному Тілі Христа. Апостольська Столиця по всі часи зверталась до Православного Сходу з зазивом до злуки, але всі ті змагання розбивались об непримириму поставу православних єрархів. Єдиним позитивним вислідом змагань Апостольської Столиці, це відповідь константинопольського патріярха папі Львови XIII, в якій подана основа-підстава взаїмного порозуміння. Це св. євангеліє і наука перших 7-ох вселенських Соборів. Проте завданням католицьких теологів є основно й без упередження прослідити сі передсхизматичькі часи в Церкві та на основі спільної науки Сходу й Заходу, перед їх розділом, розв'язати всі труднощі та усунути тільки формальні непорозуміння.

І отсе Шан. Автор у своїй цінній праці старається доказати, що майже всі східні Церкви вже в часах перших вселенських соборів позитивно визнавали примат римського єпископа (найбільшу перешкоду взаїмного порозуміння). В тій ціли Шан. Автор вибрав і обговорив у своїй праці період ефеського собору, се є часи несторіанської й монофізитської єреси. Тереном сих єресей був вправді виключно Схід, але Захід, головнo Рим, брав велику участь у його успокоєнню. Се історичне тло, оригінальні документи, листи, протоколи синодів і вселенських соборів дозволяють Авторови докладно визначити ролю римського єпископа, а зарозом доказати, як великою була повага папи. Вона впливала не тільки з почесного примату, але з примату влади. Папа мав тоді таку владу, якої не мав жадний інший єпископ. Була се влада найвисша. Автор ясно доказує це в своїй цінній книжці, якою зацікавитись повинні так католики як і православні. В. Б.

Kanonikus F. Astruc. Das Leben eines wahren Christen, eine immerwährende Messe. Verlag »Ars sacra« — Josef Müller, München 13. 12°. стр. 32. — ціна 0.40 Mk.

Своїм зверхнім видом -- се маленька, проста, популярна й практична книжочка, однак повна глибокого й містичного змісту — містичного, яким є саме Служба Божа ізза глибини правд віри. Ся книжочка по своєму змісті є не лише книжочкою о Службі Божій; вона є рівнож показником до релігійного життя взагалі. Її предмет се внутрішнє відношення Служби Божої до щоденного християнського життя. Автор обговорює як то основні мотиви Найсв. Жертви (упованне (Hingabe), предложення, переміна, причастіє) можуть і повинні проникнути життя, щоби воно було безнастанною молитвою, євхаристією — благодаренням Христа Небесному Отцю. М. К.

Jakob Nötges S. J. Nationalsozialismus und Katholizismus. Gilde-Verlag G. M. B. H., Köln 1931. м. 8^о, стор. 228.

Програна війна, тяжкі умовини мира зафіксовані трактатами в Версалю та Сен-Жермен, економічна скрута, почуття національного пониження — отсе тло, на якому зростає вибуялий німецький націоналізм, уосіблений Адольфом Гітлером і підчиною йому партією національних соціалістів. Перше її гасло се боротьба проти марксизму соціалдемократів і комуністів, як рівнож боротьба за реалізацію мирових договорів, які так кривдять Німеччину. Та скоро показалося, що ідеологія націонал-соціалістів сягає далеко поза політичні умовини. Се властиво культурно-політична партія, що хоче накинати Німеччині новий світогляд і то світогляд незгідний з католицьким світоглядом. Раса має заступити релігію. Старий Завіт і дещо з Нового відкидають як юдаїзм, незгідний з расовими стремліннями германців. Реформа шкільництва та загалом виховання в напрямі шовіністично-расовому, знищення св. Тайни супружжя й уведення многоженства, стерилізація фізично слабших одиниць, убивання слабших дітей (на взір Спарти), стремління створити нову національну церкву з Христом — Воданом — се головні точки ідеології тих фанатиків расовости. А в практиці відкинення всякої моралі, безшабасна демагогія та евангеліє ненависти.

Розуміється, що проти такого світогляду мусіли виступити католицькі Архипастірі Німеччини, мусіли осудити ту ідеологію національних соціалістів, як незгідну з католицькою вірою та перестережи своїх вірних перед нею.

Автор аналізує дуже докладно програму нац. соціалізму і енуціяції лідерів сеї партії та виказує дуже наглядно противенства, які заходять між ідеологією національних соціалістів а наукою католицької Церкви. Критика остра, але задержана в поважнім тоні, повна християнської любови та бажання повернути тих, що зблудили.

Ся книжка тепер на часі не лише в Німеччині але й у нас, бо в деяких наших кругах відчувається сього рода туга за своїм, українським Гітлером.

о. Лев Бурнадз.

P. Dr. Raphael Rosmann O. S. B. Liturgie und Opfersseele. Abtei Seckau. Verlag »Ars sacra« Josef Müller, München, 12^о, стор. 32 з 8 ілюстр. ціна 0'40 Mk.

У сій книжочці обговорює автор відправу Служби Божої, чи інакше приношення Найсвятішої Жертви, вказуючи рівночасно, з яким внутрішнім уосібленням повинен священик приступати до приношення Найсв. Жертви. Відправа Служби Божої — як завважає автор — не сміє обмежуватись лише до слідження і відчитування слів і речень в служебнику. Відправляючий Службу Божу повинен заєдно пам'ятати, що жертва, яка принсється в Службі Божій — се дійсно відновлюване жертвенне діло Христа на Голгофі, — Христа Голови Церкви, як рівнож жертва вірних, членів її тіла. Се уосіблення підчас Служби Божої є ядром й істотою літургічного життя, що більше, скупченням і увічнанням християнського життя взагалі. Книжочка заслугоє на згляди як духовенства так і вірних.

КНИЖКИ І ЧАСОПИСИ НАДІСЛАНІ ДО РЕДАКЦІЇ

А. КНИЖКИ :

Prof. Karol Adam. **Istota katolicyzmu**. Przekład ks. Jana Korzonkiewicza. Księgarnia Św. Wojciecha, Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin. 8°, 360 стор. брош.

O. Dom. Kornel Böle. **Zyciorys Bł. Małgorzaty** (królowny-Dominikanki). Z węgierskiego przełożyła S. Dominika I. B. Ill. Zakonu Dominikańskiego. Lwów, 1932. Wyd. OO. Dominikanów. m. 8°, стор. 164, брош. зл. 1.90.

M. Klara Fey. **Rozmyślania o Męce Pana Jezusa**. Lwów, 1932. Wydawnictwo OO. Dominikanów. 8°, 308 стор. брош. 3.80 зл.

Fr. W. Foerster. **Religja a kształcenie charakteru**. Dociekania psychologiczne i pedagogiczne wskazania. Przełożył Józef Mirski. Nakład księgarni św. Wojciecha. Poznań—Warszawa—Wilno—Lublin. 8°, 550 стор. брош.

Календар »Благовісника.« на рік 1932. Видавництво Чина Св. Василя Великого в Ужгороді. 8°, 120 стор.

Борис Колодій. **Галицька Соціалістична Радянська Республіка**. Спомин з 1920 р. Львів, 1932. Накладом Української Католицької Організації. 16°, 30 стор. брош.

Ks. Dr. Kazimierz Kowalski. **Dwa kazania Eucharystyczne na tle hymnów św. Tomasza z Akwinu**. Lwów, 1932. Wyd. OO. Dominikanów. m. 8°, стор. 44, брош. 0.80 зл.

Jakob Nötges S. J. **Nationalsozialismus und Katholizismus**. Gilde-Verlag G. M. B. H. Köln, 1931. 8°, стор. 223, карт.

Dr. Prof. Pius Parsch. **Kanonik Reg. Św. Augustyna. Kazania o Mszy Św.** Wykłady w czasie tygodnia liturgicznego. Po polsku opracował ks. Jan Korzonkiewicz. Kraków, 1931. Nakładem wydawnictwa »Mysterium Christi« i »Służba Boża.« m. 8°, 98 стор., брош.

Ks. Paweł Siwek T. J. prof. psychol. na fakult. fil. OO. Jezuitów w Krakowie, prof. agr. na uniw. Greg. w Rzymie. **Konnereuth w świetle nauki i religji**. Kraków, 1931. Wydawnictwo Księży Jezuitów. 8°, 276 стор., брош.

Ks. Dr. Adolf Tymczak. **Kościół jako ciało mistyczne Chrystusa**. Lwów, 1931. Wydawnictwo OO. Dominikanów. m. 8°, 32 стор., брош. 0.60 зл.

Ad. Stankiewicz, **Kazimierz Swajak**. Narisy ab jahonaj ideolohii. (U 5-ya uhodki śmierci). Wilna 1931. m. 8°, 57 стор. Wydawiectwa »Chryścijkankaj Dumki.«

Ks. Dr. Kazimierz Kowalski. **Nauka św. Tomasza o miłosierdziu chrześcijańskim**. Lwów, 1931. Wydawnictwo OO. Dominikanów. m. 8°, 36 стор., брош. 0.80 зл.

Ustawy Sodalicji bł. Imeldy. Lwów, 1931. Nakładem Sodalicji. 16°, 22 стор., брош. 0.30 зл.

Др. Проф. Леопольд Коплер. **Релігія й політика**. З німецького оригіналу переклав М. П. Львів, 1932. Накладом Організаційного Комітету УКНП. 16°, 128 стор., брош. 1.80 зл.

Anton Worlitscheck, **Soziales Christentum**. Eine Auseinandersetzung mit brennenden Tagesfragen. Verlag Josef Kösel und Friedrich Pustet, München. 8°, 216 стор., опр. в пол. м. 6.—

Grimaud Abbé Charles, — **Bébé grandit**. 2-e Édition, P. Téqui, libraire-éditeur, rue Bonaparte 82. Paris VI-e. 1930. m. 8°, стор. 280, брош. 10 фр.

G. Joannes. — **Le Cardinal Mercier, docteur de la Vie intérieure**. Préface de A. Tanquerey P. S. S., Supérieur honoraire de la Solitude. 8°, 160 p., illustré du portrait Cardinal Mercier. P. Téqui, libraire — éditeur, rue Bonaparte 82, Paris VI-e, 1931. Prix: 8 fr.

Kapitan Fr. Mac Cuillagh, **Prześladowanie chrześcijaństwa przez bolszewizm**. Przetłumaczyła z angielskiego K. Włakowiczówna. Kraków, 1924. Nakładem wydawnictwa Księży Jezuitów. 8°, ст. 470+VII. брош. 5 зл., опр. 7 зл.

Kodeks Społeczny. Zarys katolickiej syntezy społecznej. Przełożył i przedmową poprzedził Dr. Ludwik Górski. Lublin, 1928. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej. 8°, стор. 48, брош. ціна 1.50 зл.

Kościół a Stowarzyszenia Zawodowe. Reskrypt Św. Kongregacji Koncyljum w zatargu między pracodawcami i zarobnikami z 5. czerwca 1929 r. Tekst francuski i przekład polski ze wstępem ks. Dra A. Szymańskiego. Lublin, 1929. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej. 8°, стор. 40, брош., ціна 1.50 зол.

Кулик В. свщ., **Помічні рисунки при науці релігії, в перших роках навчання**. 31 відручних образків з поясненням. 16°, стор. 26. Зборів 1930.

Автор, знаючи, як трудно приходиться катехитови подати дітям до зрозуміння і запам'ятовування релігійні правди, уложив відповідні рисунки до поодиноких моментів з історії відкуплення людського роду, які в часі викладу діти мають відрисовувати з таблиці. Переглядаючи дома релігійні рисунки, дитина утворює собі в пам'яті зображене в часі години релігії. Таким способом наука релігії стає цікавою і всі діти з неї користають. Має ця книжечка й дещо до побажання, але автор цього вповні свідомий, бо сам говорить про хиби цього видання в «Самокритиці».

Laveille E. S. J. L' Ame d' un Prêtre. Monseigneur Laveille dans ses Souvenirs, ses Notes intimes et sa Correspondance. P. Téqui, libraire — éditeur, rue Bonaparte 82, Paris VI-e, 1931 8°, стор. 276. брош. 12 фр.

Lubelski Józef ks. Dr., **Historja Kościoła Katolickiego**. Podręcznik dla szkół średnich. Tarnów, 1931. Nakładem autora. 8°, карт.

Małżeństwo w świetle nauki katolickiej. Praca zbiorowa profesorów Uniwersytetu Lubelskiego. Lublin — Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej — 1928. 8°, стор. 389, брош., ціна 9 зл.

Muchowicz Władysław ks. **Przenajświętsza ofiara**. 25 kazań o Mszy Św. Lwów, 1930. Nakładem Tow. «Biblioteka Religijna». 16°, ст. 294, брош. ціна 4'50 зл.

Marchewka St. ks., **Rozważania o Najświętszym Sakramencie** podczas miesięcznej adoracji Najświętszego Sakramentu. Nakładem księgarni «Jedność» w Kielcach. 16°, ст. 181, брош., ціна 4 зл.

Ojciec Św: Pius XI. i Jego Pontyfikat. Praca zbiorowa pod redakcją ks. Antoniego Szymańskiego. Lublin, 1929. 8°, стор. 125, брош., ціна 4 зл.

Obowiązek nauczycieli katolickich. Odbitka z «Prądu». Lublin, Uniwersytet, 1930. 8°, стор. 16, ціна 0'50 зл.

Ogarek P. J. S. O. P., **Die Sinnerkenntnis Albert d. Gr. verglichen mit derjenigen d. Thomas von Aquin**. Lwów, 1931. 8°, стор. 152, брош., ціна 8 зл.

Olichon A. Mgr., **Les Origines Françaises de l' Oeuvre Pontificale de Saint-Pierre-Apôtre pour la formation des Clergés indigènes en pays de Mission**. Paris, rue Bayard, 5. 8°, ст. 111, брош.

Pastuszka Józef ks. Dr. Teol. i Filoz., **Niematerjalność duszy ludzkiej u Św. Augustyna**, Studium filozoficzne. Lublin, 1930. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej. 8°, стор. 200, брош. ціна 8 зл.

Piotrowicz Wiktor, **Z zagadnień wyznaniowych w Polsce**. Biblioteka «Źródło Mocy» — 2. Wilno, 1929. м. 8°, ст. 205, брош. ціна 4'50 зл.

Renard Georges, **Prawo a przepis prawny**. Co o tem myślą prawnicy francuscy? Odbitka z «Prądu». Lublin 1930. 8°, стор. 20, ціна 0'50 зл.

Rewizja Konstytucji Marcowej i postulaty katolickie. Odbitka z «Prądu». Lublin, 1930. 8°, стор. 16, ціна 0'75 зл.

Romanowski Henryk, **Nowa filozofja**. Krytyka Bergsonizmu. Lublin 1929. Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej. 8°, стор. 192, брош., ціна 8 зл.

Schneitter Karl, **Christus und die Rätsel des Lebens**. Ein Predigtenkreis durch das Kirchenjahr. Druck und Verlag von Franz Borgmeyer, Hildensheim, 8°, стор. 255, onp.

Stingeder Franz Mons., Ehrendoktor der Theologie. Domprediger d. R. in Linz a. d. Donau. **Homiletischer Führer durch das Alte Testament**. Mit einem Verzeichnis der wichtigsten exegetischen und homiletischen Literatur der dogmatischen Stellen im A. T., einem Verwendungsregister nebst einem Anhang von Predigt-Dispositionen über alttestamentliche Texte. Linz a. d. D. 1931. Druck und Verlag: Pressverein Linz. 8°, стор. 396+IX, карт., ціна 12 шл.

Б. ЖУРНАЛИ:

Ateneum Kapłańskie. Miesięcznik. Włocławek, Sem. Duch. Sierpień-wrzesień 1931. Biskup Michał Godlewski: Watykan a powstanie listopadowe. — Ks. St. Wyszynski: Kościół i miłosierdzie wobec klaszki bezrobocia. — Br. Nowicka: Działalność kulturalna Kościoła gnieźnieńskiego w epoce Kazimierza Wielkiego. — Ks. St. Szpetnar: Przyszli święci polscy etc.

Październik. Ks. Dr. L. Wasilkowski: Ojciec Soboru Efeskiego św. Cyryl o Boskim Macierzyństwie Najśw. Marji P. — Ks. Dr. S. Szydelski: Indywidualność św. Augustyna. — Ks. Dr. K. Mazurkiewicz: Pedagogica wobec kwestji seksualnej. — Ks. St. Biskupski: Rozwody w projekcie prawa małżeńskiego Komisji Kodyf. Rz. P. — Ks. St. Wojsa: Hasła katolicko-społeczne w życiu młodzieży akademickiej. — Ks. S. Dembczyk: W sprawie świadczeń na katolickie kościoły etc.

Listopad. Ks. Dr. P. Chojnacki: Sympatja i suggestja jako czynniki psychiczne życia społecznego. — Ks. Dr. S. Szydelski: Indywidualność św. Augustyna. — Br.

Nowicka: Rola polityczna arcybiskupów gnieźnieńskich za Kazimierza Wielkiego i ich stosunek do króla. — M. Sapieżanka: Przed Międzynarodowym Kongresem Eucharystycznym w Dublinie. — Jeden z uczestników: II konferencja kapłańska w sprawie Unii Kościelnej. — J. Czarnecki: Sto lat walki o szkołę katolicką we Francji. — Ks. S. Wyszynski: Akcja katolików polskich dla ofiar kryzysu gospodarczego etc.

Благовістник. Ужгород, Раковця 54. 1931. ч. 9-12. 1932. ч. 1.

Богословія. Науковий тримісячник. Львів, Коперника 36. 1931. ч. 4. о. Др. Й. Сліпий: Петроградський Синод 1917 р. — Р. J. Schrijvers CSSR: Le double Principe Moteur de la Vie Spirituelle (La fin). — о Др. Г. Костельник: Ordo logicus (док.). — Dr. Andreas Išćak: De Zacharia Kopystenskyj eiusque »Palinodia« (Continuatio). — Вяч. Заїкин: Систематизація історії української філософії (док.). — Огляди і оцінки.

Bogoslovni Vestnik. Ljubljana, Bogoslovna Akademija. 1932. Zvezek 1. Fabijan: Nauk sv. Avgustina o veri. — Springer: De mysterio unitatis corporis mystici. — Odar: Značaj zakona v italijanskem konkordatu. — Dr. A. Snoj: O adventizmu. — Slovestvo.

Bogoslovska Smotra. Organ Hrvatske Bogoslovske Akademije, Zagreb, 1931. Broj 4. Ruspini I. A.: Novi propisi Sv. Stolice o univerzitetima i fakultetima crkvenih nauka. — Kniewald D.: Liturgijski pokret i liturgijska pobožnost. — Selec M.: Harmonija evandeoskih Kristovih ukazanja nakon uskršnuća. — Lach J.: Spoznajni problemi etc.

Дзвони. Літературно-Науковий Місячник. Львів, Кілінського 3/II. 1931. Ч. 7-8. **Collectanea Theologica.** Publicatur tertio quoque mense a Societate Theologorum Polonorum. Lwów, Zygmuntowska 4. 1931. F. 2-3. M. Wyszynski: De Gratiani iure matrimoniali ex operibus S. Augustini deprompto. — I. M. Vosté: Concilium Hierosolymitanum. — Ks. A. Kraśnicki: Posty w dawnej Polsce. — Ks. Eug. Kulesza: Kontemplacja mistyczna według Ryszarda od św. Wiktora. — Ks. T. Długosz: Rękopis Statutów Synodalnych Włocławskich z r. 1612. — Ks. J. Stępa: Pewne kwestje z dziejziny teorii poznania. — Recensiones.

SS. Eucharistia. Organ für die »Priester der Anbetung.« Wien X, Laaerberg. Nr. 11-12. 1931. Miseremini mei. — Die Taufgnade als Kraftwirkung der Eucharistie. — Der Tod des »Vater Abraham.« — Parati estote. — Kez ba, ba hakez. — Erfreuliches aus Australien. — O, quantus ille fuisset, si scivisset. — Ad »Noli umquam dicere: nunquam.« — Abominatio desolationis. — Betrachtungen über die Psalmen. — Eucharistisches aus der Orthodoxe. — Über den Gebrauch der Kommunionpatene. — Mihi quoque obsecro, ut benedicas! — Hört ihr's, wie der Donner grollt? — Menschengust. — Vereinsnachrichten.

Nr. 1-2. 1932. Pro gratiarum actione. — Fausta acclamans et apprecans. — Der Zauberlehrling. — Die Taufgnade als Kraftwirkung der Eucharistie. — Ein erstes Wort zur Frage der Frühkommunion. — Lasset uns beten. — Adamas adamantum. — Mosaiksteinchen zum Breviergebet. — Schutzgarden des Tabernakels. — Adoratio nocturna. — Die Freude einer Anbetungsstunde. — Die größte Gnade der Welt. — Das Abendgebet vor dem Geldschrank. — Ein schönes Programm für die Seelsorge und den Seelsorger. — Eucharistischer Diözesan-Kongreß in Münsterstadt.

Homeopatja i zdrowie. Miesięcznik popularny dla wszystkich stanów. Toruń, ul. św. Jakóba 16. 1932. Nr. 1.

Irénikon. Tome VIII. 1931. Num. 4-5 (Juillet-Octobre). Pieuré d'Amay sur Meuse, Belgique. I. Beaufays, o. F. M.: Les qualités de l'apôtre de l'union d'après le Nouveau Testament. — M. Theodorian Carada: L'union chez les Roumains. — S. P. Orlov: La musique religieuse en Russie. — Hiéromoine Pierre: Vie de saint Athanase l'Athonite. — Dom Th. Becquet: L'exposition d'art byzantin à Paris. — N. Leskov: Aux confins du monde (suite). — Hiéromoine David: Chronique de l'Orthodoxie russe. — Notes et documents.

Nr. 6. (Novembre-Décembre). Dom O. Rousseau: Russes et Occidentaux. — Dom Th. Belpaire: L'archevêque Soederblom et les Orthodoxes. — Hiéromoine Pierre: Vie de S. Athanase l'Athonite (suite). — Un théologien russe sur l'Eglise. — Hiéromoine David: Chronique de l'Orthodoxie russe. — Notes et documents.

Katechetische Blätter. Organ des Deutschen Katechetenvereins. München 290, Müllerstraße 50/1. 1931. Heft 10. Wie ist es an der Zeit? — Dr. F. J. Peters: Der Dekalog im katechetischen Unterricht. — G. Kifinger: Das alte Testament im Bibelunterricht. — Dina Schaefer: Die Kirche. — J. Harsche: Gemeinschaft der Heiligen. — Die religiöse Lebenserweckung in der Grundschule. — Dr. K. Schrems: Zeitaufgaben religiöser Erziehung in der Berufsschule. — Dr. P. Westhoff: Baldige Lösung der Frage des RU an den preußischen Berufsschulen? etc.

Heft 11. Dr. L. Bopp: Katholisches Selbstbewußtsein als religionspädagogische Aufgabe. — J. Grötsch: Kindergottesdienste in kleineren Pfarrereien. — J. Klüppel: Kinder, Mütter und ich. — Th. von den Driesch: Der Tod als Freund. — Göttler: Kinder-

freunde-Katecheten. — Das Schüllerbuch für den R U an Fortbildungs und Berufsschulen. — Kleine Beiträge etc.

Heft 12. Hirtenlied. — A Simon: Wie entfaltet und gestaltet sich die Religiosität im Jugendalter. — Dr. H. Mayer: Zwei neue Katechismen. — G. Frenck: Wie man Kinder einführen kann in die Opferidee. — J. Harsche: Die vier Evangelisten. — Dr. Göttler: Religionsgeschichte und R U. — Das Schüllerbuch für den R U an Fortbildungsschulen. — Kleine Beiträge. — Mitteilungen.

Kirche und Kanzel. Zweimonatsschrift für das gesamte religiöse Vortragswesen. — M. Gladbach, Franziskanerkloster, Bettratherstr. 79. 1931. 5 Heft. Karl Heider: Die Predigt über die Lehre vom Corpus Christi Mysticum. — Dr. Matthias Weis: Der Prediger auf der Dorfkanzel. — Homscheid: Die soziale Predigt. — Anregungen.

6. Heft. Dr. Thaddaeus Soiron: Die Buß und Glaubenspredigt Jesu und ihre Bedeutung für die Gegenwart. — P. Dr. Bertrand Zimolong O. F. M.: Von der Predigt in Strafanstalten. — P. Nicolaus Scheid S. J.: P. Heinrich von Venedien (1668-1735) ein Muster »fruchtbarer« Kanzelredner. — Anregungen. — Bücherbesprechungen.

Przegląd homiletyczny. Kwartalnik poświęcony zagadnieniom kaznodziejstwa polskiego. 1931. Zeszyt 3. Fr. Świątek: Ambona a kult św. patronów Polski. — Ks. I. Bodicz: Opracowanie kazania. — Ks. K. Bieszk: Nauka dykcji w naszych seminarjach. — Ks. Wł. Kosiński: Kazania do dzieci. — Ks. Podlaszewski: Spis kazań. — Ks. J. Korzonkiewicz: Prawo dwóch tablic (szkice) (dok.). — Kronika. — Recenzje.

Przegląd Katolicki. Pismo tygodniowe, poświęcone sprawom religijnym, kulturalnym i społecznym. Warszawa, dnia 30 sierpnia 1931. Nr. 33. J. Czarnecki: Hiszpanja przeciw Kościołowi. — St. Rados: Awangarda katolicka. — Ks. Dr. Abt.: Lacordaire w stulecie obrony szkoły katolickiej. — Ks. A. Syski: Ks. Henryk Perreyve i stosunek jego do Polski. E. Rewerowski: Kościół a problem ekonomiczny. — Przegląd prasowy etc.

L' Unité de l'Eglise. Organe du mouvement pour le retour des dissidents à l' Unité catholique. Nr. 48, 10 Mai-Juin 1931. Paris 8 e, 5, rue Bayard. Portrait et bénédiction autographe de S. Exc. Mgr. Pierre Bucys. — G. Goyau: L' Eglise catholique en pierre pour l' Unité. — V. Grumel, A. A.: La Papauté au Concile d' Ephèse. — A. Beckaert, A. A.: Qu'est ce que le libre examen protestant? — Loys Labéque: Prière pour l' Unité de l' Eglise. — J. Ledit S. J.: L' Institut Pontifical des Etudes orientales. — F. Briand: Les églises russes orthodoxes dans la région parisienne. — David Lathoud. A. A.: L' Eglise anglicane et les Eglises d' Orient. — Informations.

Nr. 49, 10 Juillet-Août 1931. François Veuillot: Vers l' Unité. — Vincent Pemoulié: Un nouveau livre sur l' Unité de l' Eglise. — Communions en dehors de la messe. — Paul Renaudin: De l' anglicanisme au monachisme. — P. Ribarski: La vie religieuse en Bulgarie. — David Lathoud: Le testament spirituel de Lord Halifax. — Informations.

Sodalis Marianus. Kraków, Kopernika 26. 1931. Z. 6. Ks. E. Kosibowicz T. J.: Sodalitje Marjańskie w Polsce w r. 1930. — J. Solecka: Poczucie odpowiedzialności. — R. Brelewski: Ryngraf — oznaka uroczysta w dniu świątecznym. — Z życia Sodalicyj w Polsce. — Nekrologja. — Ks. A. Zawistowski: Nabożeństwo do Najśw. Serca P. Jezusa. — Dr. K. Gołba: O zdrowie moralne dorastającej młodzieży. Ks. E. Kosibowicz T. J.: W pocie czoła. — A. Miller: Na przełomie etc.

Z. 7—8. Ks. E. Kosibowicz T. J.: Od Redakcji. — Fr. Walczak: Matka pięknej miłości. — R. Brelewski: Braterstwo Sodalistów. — Msgr. Ks. Bruno Wolnik T. J.: Z polskiej misji w Rodezji. — Z życia Sodalicyj zagranicą. — Potęga ufnosci w życiu dziewczęcia polskiego. — R. Brelewski: Polska ku czci Najśw. Panienki. — Dr. K. Gołba: O zdrowie moralne dorastającej młodzieży. — Ks. St. Bednarski T. J.: Dlaczego płoną w Hiszpanji kościoły? — A. Miller: Posłannictwo macierzyńskie. — Dr. M. Niwiński: Katolicy a pokój świata. — Ks. P. Dellatre T. J.: Katolicki filantrop. — Dr. M. Poleski: Refleksje na okres sezonu etc.

Szkoła Chrystusowa. Miesięcznik. Lwów, OO. Dominikanie. Nr. 7 8. Lipiec-Sierpień 1931. Treść: Ks. K. Korzonkiewicz: Po odzyskaniu Psalterza Florjańskiego. — Ks. Dr. K. Kowalski: Nauka św. Tomasza o miłosierdziu chrześcijańskim. — O. Dr. A. Fic, Zak. Kazn.: Liturgia Chrystusa-Króla. — Jan Tauler: O przygotowaniu do Komunii Św. — Przegląd bibliograficzny.

Nr. 9 O. Dr. J. Woroniecki: Posłannictwo św. Teresy od Dzieciątka Jezus. — Ks. Dr. Kowalski: Nauka św. Tomasza o miłosierdziu chrześcijańskim. — Ks. Dr. A. Tymczak: Wnioski z nauki o Kościele jako ciele mistycznym Chrystusa. — O. K. M. Zukiewicz: Nauka o Matce Boskiej św. Wincentego Ferrerjusza. — Św. Tomasz z Akwinu: O upomnieniu braterskim etc.

При реклямаціях просимо не заклеювати коперт, бо в противнім випадку наражуєте нас на кошти поштової подвійної оплати листа.

Хто не вирівнає передплати, тому здержимо висилку дальших чисел. Просимо не забувати й за пресовий фонд.

АДМІНІСТРАЦІЯ

Ширіть і передплачуйте католицьку пресу!

„НОВА ЗОРЯ“

— Появляється двічі в тиждень.

Коштує 6 зл. на квартал, на рік 24 зл.

„ПРАВДА“

— Виходить раз на тиждень, 12 сторін.

Коштує 12 зл. річно, 1 зл. місячно.

Адреса обох тих часописів: **ЛЬВІВ, Кльоновича 8/II.**

„БЕСКИД“

— Виходить що тижня.

Передплата на рік 8 зл., чвертьрічно 2 зл.,
за місяць 80 гр.

Адреса: **ПЕРЕМИШЛЬ, пл. Чацького 5.**

Замовляйте отсі книжки!

А. БІБЛІОТЕКА УКР. КАТОЛИЦЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

	Ціна		Ціна
Ч. 1. Основи соціології	3—зл.	Ч. 12. о. Т. Галушинський:	
Ч. 3. Спиритизм	2— „	Найвищий Пастир-	
Ч. 4. Життя св. Кирила		ський Уряд — в Хр.	
і Методія	0'80 „	Церкві	0'60 „
Ч. 5. Секти і сектанти	0'60 „	Ч. 13. Зброя до оборони	
Ч. 6. Петро, перший уні-		і наступу (Начерк проп.	
ятський митрополит		про пресу) добр. даток	
України-Руси	1'50 „	Ч. 14. о. Т. Галушинський:	
Ч. 7. Греко-кат. Церква	0'95 „	Царство сатани на-	
Ч. 8. Д-р О. Назарук:		ступає на нас	0'80 „
Преса	3— „	Ч. 15. Борці за Церкву ч. II.	2— „
Ч. 9. Борці за Церкву —		Ч. 16. Християнське Вихо-	
св. Павло	2— „	вання Молоді	0'40 „
Ч. 11. Д-р О. Назарук:		Ч. 17. Б. Колодій: Га-	
Вчасна весна в пів-		лицька Соціаліст.	
нічній Алберті	0'50 зл.	Радянська Респуб.	1'20 „

Б. ІНШІ ВИДАННЯ:

	Ціна		Ціна
Д-р О. Назарук: Греко-		власнім зеркалі. (Кри-	
кат. Церква і укр. лі-		тичні замітки) . . .	1—зл.
беральна інтелігенція	3—зл.	Д-р С. Томашівський: Про	
о. Д-р Т. Галушинський:		ідеї, героїв і політику	2— „
Думка і наука Цер-		О. Назарук: Роксоляна	
кви в питаннях літург.		(повість)	12— „
мови	0'20 „	О. Н. Ідеологічні осно-	
Д-р С. Томашівський: Де-		ви Укр. Кат. Нар.	
сять літ укр. питан-		Партії	0'50 „
ня в Польщі	1'50 „	Проф. Др. Л. Коплер: Ре-	
Д-р С. Томашівський: На-		лігія і політика . . .	1'80 „
ша чільна партія у			

На замовлення висилає:

ВИДАВНИЦТВО УКР. КАТ. ОРГАНІЗАЦІЇ
ЛВІВ, вул. Кльоновича, 8/II.